

Leidimas
lietuvių kalba

Informacija ir pranešimai

60 metai

2017 m. birželio 30 d.

Turinys

I Rezoliucijos, rekomendacijos ir nuomonės

NUOMONĖS

Europos ekonomikos ir socialinių reikalų komitetas

523-oji EESRK plenarinė sesija, įvykusi 2017 m. Vasario 22–23 d.

2017/C 209/01	Europos ekonomikos ir socialinių reikalų komiteto nuomonė. Laivybos ir jūrų turizmo įvairinimo strategijos (tiriamoji nuomonė)	1
2017/C 209/02	Europos ekonomikos ir socialinių reikalų komiteto nuomonė. Salos ES: nuo struktūrinių kliūčių iki įtraukios teritorijos (tiriamoji nuomonė)	9

III Parengiamieji aktai

EUROPOS EKONOMIKOS IR SOCIALINIŲ REIKALŲ KOMITETAS

523-oji EESRK plenarinė sesija, įvykusi 2017 m. Vasario 22–23 d.

2017/C 209/03	Europos ekonomikos ir socialinių reikalų komiteto nuomonė. Komisijos komunikatas Europos Parlamentui, Tarybai, Europos ekonomikos ir socialinių reikalų komitetui ir Regionų komitetui „Europos kosmoso strategija“ (COM(2016) 705 final)	15
2017/C 209/04	Europos ekonomikos ir socialinių reikalų komiteto nuomonė. Pasiūlymas dėl Europos Parlamento ir Tarybos direktyvos dėl prevencinio restruktūrizavimo mechanizmų, antrosios galimybės ir priemonių restruktūrizavimo, nemokumo ir skolų panaikinimo procedūrų veiksmingumui gerinti, kuria iš dalies keičiama Direktyva 2012/30/ES (COM(2016) 723 final – 2016/0359 (COD))	21
2017/C 209/05	Europos ekonomikos ir socialinių reikalų komiteto nuomonė. Pasiūlymas dėl Europos Parlamento ir Tarybos reglamento dėl pagrindinių sandorio šalių gaivinimo ir pertvarkymo sistemos, kuriuo iš dalies keičiami reglamentai (ES) Nr. 1095/2010, (ES) Nr. 648/2012 ir (ES) 2015/2365 (COM(2016) 856 final – 2016/0365 (COD))	28

2017/C 209/06	<p>Europos ekonomikos ir socialinių reikalų komiteto nuomonė. Pasiūlymas dėl Europos Parlamento ir Tarybos reglamento, kuriuo iš dalies keičiamas Reglamento (ES) Nr. 575/2013 nuostatos dėl svorto koeficiento, grynojo pastovaus finansavimo rodiklio, nuosavų lėšų ir tinkamų išsipareigojimų reikalavimų, sandorio šalies kredito rizikos, rinkos rizikos, pagrindinių sandorio šalių pozicijų, kolektyvinio investavimo subjektų pozicijų, didelių pozicijų, ataskaitų teikimo ir informacijos atskleidimo reikalavimų ir iš dalies keičiamas Reglamentas (ES) Nr. 648/2012 (COM(2016) 850 final – 2016/0360 (COD)) Pasiūlymas dėl Europos Parlamento ir Tarybos reglamento, kuriuo iš dalies keičiamas Reglamento (ES) Nr. 806/2014 nuostatos dėl kredito įstaigų ir investicinių įmonių nuostolių padengimo ir rekapitalizavimo pajėgumo (COM(2016) 851 final – 2016/0361 (COD)) Pasiūlymas dėl Europos Parlamento ir Tarybos direktyvos, kuria iš dalies keičiamos Direktyvos 2014/59/ES nuostatos dėl kredito įstaigų ir investicinių įmonių nuostolių padengimo ir rekapitalizavimo pajėgumo ir iš dalies keičiamos Direktyva 98/26/EB, Direktyva 2002/47/EB, Direktyva 2012/30/ES, Direktyva 2011/35/ES, Direktyva 2005/56/EB, Direktyva 2004/25/EB ir Direktyva 2007/36/EB (COM(2016) 852 final – 2016/0362 (COD)) Pasiūlymas dėl Europos Parlamento ir Tarybos direktyvos, kuria iš dalies keičiamos Direktyvos 2013/36/ES nuostatos dėl subjektų, kuriems reikalavimai netaikomi, finansų kontroliuojančiųjų bendrovių, mišrią veiklą vykdančių finansų kontroliuojančiųjų bendrovių, atlygio, priežiūros priemonių bei įgaliojimų ir kapitalo apsaugos priemonių (COM(2016) 854 final – 2016/0364 (COD))</p>	36
2017/C 209/07	<p>Europos ekonomikos ir socialinių reikalų komiteto nuomonė. Komisijos komunikatas Europos Parlamentui, Tarybai, Europos ekonomikos ir socialinių reikalų komitetui ir Regionų komitetui „Kvietimas teikti informaciją apie ES finansinių paslaugų reglamentavimo sistemą“ (COM(2016) 855 final)</p>	43
2017/C 209/08	<p>Europos ekonomikos ir socialinių reikalų komiteto nuomonė. Pasiūlymas dėl Europos Parlamento ir Tarybos reglamento, kuriuo įsteigiamas Europos gyvenimo ir darbo sąlygų gerinimo fondas (Eurofound) ir panaikinamas Tarybos reglamentas (EEB) Nr. 1365/75 (COM(2016) 531 final – 2016–256-COD) Pasiūlymas dėl Europos Parlamento ir Tarybos reglamento, kuriuo įsteigiamas Europos profesinio mokymo plėtros centras (Cedefop) ir panaikinamas Tarybos reglamentas (EEB) Nr. 337/75 (COM(2016) 532 final – 2016–257-COD) Pasiūlymas dėl Europos Parlamento ir Tarybos reglamento, kuriuo įsteigiamas Europos darbuotojų saugos ir sveikatos agentūra (ES-OSHA) ir panaikinamas Tarybos reglamentas (EB) Nr. 2062/94 (COM(2016) 528 final – 2016–254-COD)</p>	49
2017/C 209/09	<p>Europos ekonomikos ir socialinių reikalų komiteto nuomonė. Pasiūlymas dėl Europos Parlamento ir Tarybos reglamento dėl spiritinių gėrimų apibrėžimo, pateikimo ir ženklinimo, spiritinių gėrimų pavadinimų naudojimo pateikiant ir ženklinant kitus maisto produktus ir spiritinių gėrimų geografinių nuorodų apsaugos (COM(2016) 750 final – 2016/0392 (COD))</p>	54
2017/C 209/10	<p>Europos ekonomikos ir socialinių reikalų komiteto nuomonė. Pasiūlymas dėl Europos Parlamento ir Tarybos reglamento, kuriuo panaikinami Tarybos reglamentas (EEB) Nr. 1101/89 ir reglamentai (EB) Nr. 2888/2000 bei (EB) Nr. 685/2001 (COM(2016) 745 final – 2016/0368 (COD))</p>	58
2017/C 209/11	<p>Europos ekonomikos ir socialinių reikalų komiteto nuomonė. Bendras komunikatas Europos Parlamentui, Tarybai, Europos ekonomikos ir socialinių reikalų komitetui ir Regionų komitetui „Tarptautinis vandenynų valdymas. Mūsų vandenynų darnaus valdymo darbotvarkė“ (JOIN(2016) 49)</p>	60
2017/C 209/12	<p>Europos ekonomikos ir socialinių reikalų komiteto nuomonė. Pasiūlymas dėl reglamento, kuriuo iš dalies keičiami Reglamentas (ES) 2016/1036 dėl apsaugos nuo importo dempingo kaina iš Europos Sąjungos narėmis nesančių valstybių ir Reglamentas (ES) 2016/1037 dėl apsaugos nuo subsidijuoto importo iš Europos Sąjungos narėmis nesančių valstybių (COM(2016) 721 final)</p>	66
2017/C 209/13	<p>Europos ekonomikos ir socialinių reikalų komiteto nuomonė. Pasiūlymas dėl Europos Parlamento ir Tarybos reglamento, kuriuo iš dalies keičiamas Reglamento (EB) Nr. 1059/2003 nuostatos dėl teritorijų tipologijų (TERCET) (COM(2016) 788 final – 2016/0393 (COD))</p>	71

I

(Rezoliucijos, rekomendacijos ir nuomonės)

NUOMONĖS

EUROPOS EKONOMIKOS IR SOCIALINIŲ REIKALŲ
KOMITETAS

523-OJI EESRK PLENARINĖ SESIJA, ĮVYKUSI 2017 M. VASARIO 22–23 D.

Europos ekonomikos ir socialinių reikalų komiteto nuomonė. Laivybos ir jūrų turizmo įvairinimo strategijos

(tiriamoji nuomonė)

(2017/C 209/01)

Pranešėjas **Tony ZAHRA**

Konsultavimasis	Tarybai pirmininkaujanti Malta, 2016 9 19
Teisinis pagrindas	Sutarties dėl Europos Sąjungos veikimo 304 straipsnis
Atsakingas skyrius	Bendrosios rinkos, gamybos ir vartojimo skyrius
Priimta skyriuje	2017 3 9
Priimta plenarinėje sesijoje	2017 3 30
Plenarinė sesija Nr.	524
Balsavimo rezultatai	179/0/0
(už/prieš/susilaikė)	

1. Išvados ir rekomendacijos

1.1. Atsižvelgdamas į tokias kliūtis kaip atstumas, prieinamumas ir izoliuotumas, EESRK mano, kad reikėtų ieškoti saloms palankaus mokesčių režimo atsižvelgiant į ypatingas pastangas investicijų srityje išsaugoti ir kurti darbo vietas ir pritaikyti įmonių darbo laiką siekiant sušvelninti sezoniškumo poveikį.

1.2. Nepaisant didelio atsparumo ir greito turizmo atsigavimo krizės laikotarpiu, Komitetas mano, jog svarbu analizuoti ir spręsti numatomus laivybos ir jūrų turizmo iššūkius bei tirti jų teikiamas galimybes, ypač Viduržemio jūros regione dėl jo didelės svarbos ir esminio indėlio į Europos ekonomiką. Vertinimo procese reikėtų deramai atsižvelgti į konkuruojančių turistinių vietovių palyginamumą. Pažangesni teisės aktai ir politika yra labai svarbūs, kaip ir MVI tenkančios biurokratinės naštos mažinimas.

1.3. Reikia kurti daugiau maršrutų, apimančių keletą turistinių vietovių regione, ir jas populiarinti, kartu remiant bendras/regionines populiarinimo priemones tarp valstybių narių. EESRK siūlo valstybėms narėms parengti tvirtas rinkodaros įvairinimo strategijas, kuriomis būtų atsižvelgta į besikeičiančius klientų pageidavimus ir pomėgius. Tačiau šiame procese taip pat būtina įvertinti galimą piliečiams siūlomų turizmo paslaugų įperkamumo atotrūkį.

1.4. Atsižvelgiant į didelę laivybos ir pakrančių turizmo priklausomybę nuo jūrų ekosistemų, svarbu, kad Viduržemio jūros regiono šalys glaudžiau bendradarbiautų siekdamas jas apsaugoti. Šiomis aplinkybėmis Komitetas siūlo sutelkti Vakarų Viduržemio jūros regiono valstybių narių ir trečiųjų šalių išteklius bendram mėlynojo augimo ⁽¹⁾ ir mėlynosios ir žaliosios infrastruktūros klausimų sprendimui nualintoms ekosistemoms atkurti.

1.5. Statybos seklime žemyniniame šelfe ir jo atgavimas iš jūros negrįžtamai sunaikina povandenines buveines. Viduržemio jūros kontinentinis šelfas yra ribotas ir šias jūros zonas reikia apsaugoti nuo tokio vystymo. Tokio vystymo atveju reikėtų pagalvoti apie kompensacines priemones ir fiskalinius rezervus.

1.6. Laivybos ir jūrų turizmo vystymas turi būti grindžiamas ilgalaikio darnaus vystymo principais. Tam reikės parengti veiksmingą ir išmatuojamą priemonę. EESRK rekomenduoja sukurti suderintą tvarų šio sektoriaus rodiklių mechanizmą, ypač skirtą salų valstybėms ir regionams, kurie labai priklauso nuo pakrančių veiklos. Europos Komisijos parengta Europos turizmo rodiklių sistema galėtų būti puiki platforma šiam tikslui pasiekti.

1.7. Norint sukurti tvarų rodiklių mechanizmą taip pat reikia kaupti tikslius ekonominius duomenis. Turizmas yra labai sudėtinga pramonė, susijusi su įvairiais skirtingų suinteresuotųjų subjektų santykiais. Šiuo tikslu ekstrapoliuojant iš palydovinės sąskaitos pavyzdžio galėtų būti parengtos santykinų ekonominių duomenų rinkimo priemonės.

1.8. Dėl klimato kaitos poveikio jūros aplinkai reikia pradėti dialogą dėl inovatyvių sprendimų. Pirmaenybę reikia teikti pažeidžiamoms teritorijoms skirtoms specialioms priemonėms. Komitetas atkreipia dėmesį į naują Komisijos komunikatą dėl tarptautinio vandenynų valdymo ir į jį įtraukto 14 veiksmų rinkinio ⁽²⁾. Septintoji ES aplinkosaugos veiksmų programa iki 2020 m. ir ES prisitaikymo prie klimato kaitos ir jos švelninimo tikslai sutelkti į infrastruktūros, pavyzdžiui, energetikos ir transporto, sektorius, ir į su pakrančių ir jūrų turizmu susijusius konkrečius aspektus. Be to, Europos investicijų bankas MVĮ teiks finansavimą investicijoms į turizmą ir (arba) konvergencijos regionus.

1.9. Didelį susirūpinimą kelianti laivybos ir jūrų turizmo problema yra atliekų tvarkymas, kadangi turizmas yra vienas didžiausių atliekų gamybos šaltinių. Pasaulio gamtos fondo duomenimis, daugiau kaip 80 % jūrų taršos lemia sausumoje vykdoma veikla. Problema tampa dar didesnė dėl į jūrą išmetamų šiukšlių. Dėl to, be suderintų ir veiksmingai vykdomų reglamentų, reikia imtis inovatyvių priemonių, kuriomis galima sušvelninti su atliekomis susijusias problemas. Komitetas ragina darniai įgyvendinti tarptautines konvencijas, kad būtų paskatintas gebėjimų stiprinimas trečiojoje šalyse.

1.10. Atsižvelgiant į šio sektoriaus augimo perspektyvas, visa atliekų tvarkymo grandinė (nuo surinkimo iki šalinimo) yra didelė problema, ypač tokiose izoliuotose vietovėse kaip salos. Šiomis aplinkybėmis EESRK taip pat siūlo sukurti „gamtos paveldo koaliciją“, apimančią salas ir pakrančių teritorijas ir tokius svarbius aplinkos srities dalyvius kaip fondai ir tarptautinės organizacijos, kad Europos salas ir pakrančių teritorijos pradėtų pirmauti įgyvendinant visuotines švarios aplinkos priemones, kurios skatinamos integruotu požiūriu į turizmą.

1.11. Kad būtų užtikrintas darnus ir konkurencingas augimas, būtina investuoti į žmones. Vis dėlto šis sektorius nepritraukia pakankamai kvalifikuotų darbuotojų, dažniausiai dėl to, kad jis nėra patrauklus karjeros siekimo ir ilgalaikio darbo požiūriu. Komitetas rekomenduoja į strateginį veiksmų planą įtraukti specialias priemones, kuriomis būtų siekiama pritraukti nuolatinį kvalifikuotų darbuotojų, kuriuos domina ilgalaikis darbas šiame sektoriuje, srautą ir jį išsaugoti. Veiksmų plane turi būti pateikti konkretūs pasiūlymai, pagrįsti moksliniu ir praktiniu požiūriu, kad būtų pasiektas tikslas padidinti pramonės patrauklumą.

2. Bendrosios pastabos

2.1. Tarybai pirmininkaujanti Malta paprašė EESRK pateikti tiriamąją nuomonę *Laivybos ir jūrų turizmo įvairinimo strategijos*, kurioje būtų platesniu mastu atsižvelgta į inovatyvias konkurencingesnės aplinkos kūrimo Europoje, ypač Viduržemio jūros regione, strategijas.

⁽¹⁾ ES komunikatas „Mėlynasis augimas“, COM(2012) 494 final.

⁽²⁾ JOIN(2016) 49 final ir https://ec.europa.eu/maritimeaffairs/policy/ocean-governance_lt.

2.2. Turizmas yra galinga pasaulio pramonės šaka, turinti dideles užimtumo ir ekonominio vystymosi galimybes, kaip pripažįstama Sutarties dėl Europos Sąjungos veikimo 195 straipsnyje. 2014 m. turizmo sektoriuje sukurta daugiau kaip 1,6 trln. EUR, t. y. beveik 10 % viso ES BVP, o dėl jo tiesioginio, netiesioginio ir sukkelto poveikio sukurta 25 mln. darbo vietų ES⁽³⁾. Malta jūrų turizmo pasektojų įvardijo viena iš prioritetinių pirmininkavimo ES laikotarpio sričių. Kuriant atitinkamus turizmo produktus ir jūrų paslaugas, būtų galima prisidėti prie augimo potencialo ES pakrančių ir salų vietovėse. Dėl to reikia nustatyti dabartines tendencijas ir prognozes, kad būtų aiškiau apibūdintos inovatyvios galimybės, atitinkančios specifinį laivybos ir jūrų turizmo pobūdį.

2.3. Laivybos ir jūrų turizmas yra svarbiausias turizmo pasektorius ir didžiausias jūrinės veiklos sektorius Europoje. Jame dirba beveik 3,2 mln. žmonių, kurie bendrai sukuria 183 mlrd. EUR bendrosios pridėtinės vertės⁽⁴⁾ ir turi potencialą kurti darbo vietas ir tvarų mėlynąjį augimą. Siekiant populiarinti Europą kaip pagrindinę laivybos turistinę vietovę pasaulyje, Europos pakrančių ir salų turizmo infrastruktūra turi naudotojams teikti tinkamas, inovatyvias ir prieinamas paslaugas, kartu užtikrindama darnų vietos bendruomenių vystymąsi. Šiam sektoriui priklauso vidaus vandenių laivybos turizmas, kuris vykdomas daugybės valstybių narių ežeruose, upėse, kt., ir peržiūros procese turi būti atsižvelgta ir į šį sektorių. Šis sektorius taip pat apima labai svarbią pramoginių ir kruizinių laivų statybos pramonę, kur Europa užima svarbią vietą pasaulio ekonomikoje.

3. EESRK pasiūlymai dėl naujų turizmo politikos paradigmu

3.1. Per daugelį metų Komitetas priėmė nuomonių dėl turizmo politikos apskritai ir ypač dėl salų ir pakrančių turizmo. Jis siūlė kurti konkrečiai turizmo sektoriuje dirbantiems salų darbuotojams skirtas mokymosi visą gyvenimą programas ir strateginėje vietoje esančioje saloje įsteigti tarpregioninę mokyklą, kurios koncepcija būtų panaši į programą „Erasmus“ turizmo sektoriaus studentams ir darbuotojams.

3.2. EESRK mano, kad ES salų apibrėžtis yra netinkama ir turėtų būti persvarstyta siekiant atsižvelgti į naujas išsiplėtusios Europos Sąjungos, į kurią įstojo salose esančios valstybės narės, realijas. Siekiant reklamuoti Europą kaip svarbią turistinę vietovę pasaulio mastu, jis taip pat rekomenduoja vystyti makroregioninį bendradarbiavimą (pvz., Adrijos ir Jonijos jūrų regiono strategija, Baltijos jūros strategija, Dunojaus strategija), kad būtų išspręstos tokios problemos kaip prieinamumas. Tam reikia, kad tarp salų ir žemyno būtų užtikrintas aukštos kokybės veiklos teritorinis tęstinumas.

3.3. Visose salų ekonomikos srityse dėl klimato kaitos reikia imtis ryžtingų pritaikymo priemonių, kad būtų sustiprintas salų atsparumas klimato kaitos poveikiui. EESRK rekomendavo atlikti salų pokyčių tyrimą sprendžiant tokius klausimus kaip energetika ir transportas (infrastruktūra ir prieinamumas), kylantis jūros lygis, biologinės įvairovės nykimas ir kitus svarbius klausimus.

3.4. Salų ekonomika tapo pernelyg priklausoma nuo iš esmės sezoninio turizmo, todėl reikia ją įvairinti. Komitetas pabrėžė, kad nuomonė, jog mėlynoji ekonomika yra neišsenkantis neišnaudotų išteklių šaltinis ir atkaklus rėmimasis mėlynuoju augimu kaip panacėja nuo visų Europos ekonomikos problemų, gali padidinti įvairaus pobūdžio spaudimą, kurį jau patiria ES pakrantės ir jūros. Todėl rengiant ir įgyvendinant priemones ilgalaikis tvarumas turi išlikti visa apimančiu principu.

3.5. 2014 m. priimtame Komisijos komunikate „ES ekonomikos augimo ir darbo vietų kūrimo plėtojant pakrančių ir jūrų turizmą strategija“⁽⁵⁾ aptariami esami valdymo trūkumai ir sukurtas pagrindas viešosios valdžios institucijų ir viešojo ir privataus sektorių partnerystės bendradarbiavimui, įskaitant teritorinių klasterių kūrimą ir integruotas strategijas. Atsižvelgiant į kiekvieno jūros baseino ypatybes, komunikate siūloma 14 konkrečių veiksmų verslo investicijų, didelio sezoniškumo, produktų įvairinimo ir inovacijų, susisiekimo, prieinamumo, geresnės infrastruktūros, įgūdžių ugdymo ir jūrų aplinkos apsaugos klausimams spręsti. Veiksmų planas šiuo metu yra įgyvendinamas⁽⁶⁾.

⁽³⁾ Pasaulio kelionių ir turizmo taryba (WTTC), Kelionių ir turizmo ekonominis poveikis (*Travel & Tourism economic impact*), 2015 m. ES.

⁽⁴⁾ Europos Komisijos tyrimas siekiant remti ES lygmens politikos priemones, skirtas jūrų ir pakrančių turizmui (*Study in support of policy measures for maritime and coastal tourism at ES level*), 2013 m.
https://ec.europa.eu/maritimeaffairs/sites/maritimeaffairs/files/docs/body/study-maritime-and-coastal-tourism_en.pdf.

⁽⁵⁾ COM(2014) 86 final.

⁽⁶⁾ https://ec.europa.eu/maritimeaffairs/policy/coastal_tourism_lt.

4. EESRK pasiūlymai dėl laivybos ir jūrų turizmo įvairinimo strategijų

4.1. Tarpsektorinis požiūris į aplinkos apsaugą

4.1.1. Metams bėgant daug padaryta siekiant atkreipti aukšto lygio sprendimus priimančių asmenų ir suinteresuotųjų subjektų dėmesį į vandenynų ir klimato ryšį. Dėl to vandenynai įtraukti į 2015 m. Paryžiaus susitarimą ir į Tarpvyriausybines klimato kaitos komisijos (IPCC) specialiąją vandenynams skirtą ataskaitą. Šiais veiksmais raginama remti Paryžiaus susitarimo įgyvendinimą, įskaitant valstybių narių techninių pajėgumų stiprinimą, kad būtų kuriamos technologijos, kuriomis ateityje bus užtikrintas mažataršių technologijų taikymas.

Jūrų transportui tenka maždaug 2,5 % pasaulyje išmetamo šiltnamio efektą sukeliančių dujų kiekio. ES ragina laikytis visuotinio požiūrio į dėl tarptautinės laivybos išmetamo šiltnamio efektą sukeliančių dujų kiekio mažinimą, tačiau prognozuojama, kad iki 2050 m. laivų išmetamas teršalų kiekis gerokai padidės. Remiantis 2-uoju Tarptautinės jūrų organizacijos (TJO) šiltnamio efektą sukeliančių dujų tyrimu, taikant veiksmingas priemones ir įgyvendinant dabartines technologijas galima iki 75 % sumažinti laivų suvartojamos energijos ir išmetamą CO₂ kiekį. Daugelis šių priemonių yra ekonomiškai efektyvios ir jomis užtikrinama grynoji nauda, nes bet kokios veiklos ar investicinės sąnaudos bus grąžintos mažesnių sąskaitų už kurą forma. Mažinti kuro sąnaudas galima diegiant naujas inovatyvias technologijas.

4.1.2. Viduržemio jūros regionas dėl išskirtinių biologinės įvairovės savybių yra vienas svarbiausių pasaulyje, tačiau klimato kaitos požiūriu jis pažeidžiamesnis nei kiti regionai. Didelio masto pakrančių turizmas – vienas pagrindinių ekologinės žalos veiksnių regione. Vis dėlto Viduržemio jūros regionas taip pat turi didelę gamtinę vertę, dėl to nepaprastai svarbu apsaugoti jo biologinę įvairovę. Šiuo požiūriu, kad būtų apsaugotos jūrų ekosistemos, privalomas regioninis bendradarbiavimas. Pagal Europos Sąjungos finansavimo programą LIFE+ remiami ES biologinės įvairovės strategijos tikslai ir suteikiama galimybė finansuoti inovatyvius pakrančių ir jūrų turizmo projektus.

4.1.3. Atliekų tvarkymas kelia didžiulį susirūpinimą, visų pirma salose, kurios labai priklauso nuo sezono. Daugeliui salų gali būti sunku susidoroti su dideliu lankytojų skaičiumi piko laikotarpiais, o tai reikalauja didelių investicijų į aprūpinimą tinkamu vandeniu arba atliekų tvarkymo įrenginius. Biologinės įvairovės konvencijos sudarymas yra visuotinai pripažintas veiksnių pagrindas kovai su grėsmėmis gamtos paveldui – nuo į jūrą išmetamų šiukšlių ir mikroplastiko iki tvaraus vienkartinio plastikinių maišų naudojimo sumažinimo ir panaikinimo.

4.1.4. Įvairiuose tyrimuose ir ataskaitose pabrėžiama, kad žalinimas – derama Europos pakrančių turizmo pramonės verslo priemonė. ES turi paraginti valstybes nares padidinti pastangas pereiti prie žaliajo turizmo praktikos ir parengti žaliąsias programas, kuriomis būtų sušvelnintas klimato kaitos poveikis. Tai reikėtų remti skatinant ekologinį turizmą kaip laivybos turizmą remiantį segmentą.

4.1.5. Dėl šių iššūkių svarbu, kad vystant laivybos ir jūrų turizmą būtų laikomasi darnaus vystymosi principų. Tačiau darnumas turi būti grindžiamas veikiančiu ir išmatuojamu modeliu, nustatančiu rodiklių sistemą jūrų turizmo veiklai ir pokyčiams stebėti ir sekti, ypač salų valstybėse ir regionuose. Turistinės vietovės taip pat turi apsvaistyti galimybę nustatyti turizmo intensyvumo ribas, kurių nesilaikant kils įvairių problemų, turėsiančių neigiamos įtakos šiam sektoriui ir jo ilgalaikiam tvarumui. Šios ribos, visų pirma, yra:

- ekologinių išteklių būklės blogėjimas ir nykimas,
- spaudimas aplinkai ir fizinei infrastruktūrai,
- turistų ir vietos gyventojų konfliktas, dėl kurio mažėja vietos gyventojų svetingumas,
- lankytojų nepasitenkinimas.

4.1.6. Europos turizmo rodiklių sistema – tai Europos Komisijos 2013 m. parengta ir 2016 m. peržiūrėta ⁽⁷⁾ savanoriška valdymo priemonė, kuri nustato tam tikrus pagrindinius rodiklius, padedančius turizmo vietovėms stebėti ir įvertinti jose vykdomos tvarios turizmo veiklos rezultatus.

(7) http://ec.europa.eu/growth/sectors/tourism/offer/sustainable/indicators_en.

4.1.7. Šiuo požiūriu Europos jūrų saugumo agentūra (EMSA) yra vertingiausias informacijos, statistinių duomenų ir patarimų, kurie labai svarbūs nustatant darnumo principus, teikimo šaltinis.

4.1.8. Taip pat derėtų paminėti EESRK nuomonę „Pažangiosios salos“, ypač dėl joje nustatytos geriausios praktikos.

4.1.9. Pagal ERA-LEARN 2020 (paramos priemonė – koordinavimo ir paramos veiksmas) vykdomas projektas „Europos veiklos sekimas jūrų ekosistemų srityje“, kuris finansuojamas pagal programą „Horizontas 2020“, gali būti dar vienas vertingas išteklius siekiant šio tikslo.

4.1.10. Daugelis organizacijų ir institucijų, pavyzdžiui, Pasaulio gamtos fondas, *Ocean & Climate Platform*, Periferinių jūros regionų konferencija (CPMR), *Greenpeace* ir įvairios JT struktūros, kurios bendradarbiavo su įvairiomis ES struktūromis, prisidėjo prie aplinkos apsaugos proceso ir glaudesnio Vyriausybės ir viešųjų bei privačių suinteresuotųjų subjektų bendradarbiavimo. Jeigu norime eiti sėkmingu keliu, šis procesas turi būti darnus.

4.1.11. Geros būklės jūrų ekosistema ir išsaugotos pakrančių ir (arba) salų vietovės daugeliu atžvilgiu prisideda prie tvaraus augimo ir darbo vietų kūrimo. Turizmas ir žemės ūkis, žuvininkystė, akvakultūra ir miškininkystė yra pagrindiniai sektoriai, kurie daro didelę įtaką ir yra svarbūs integruojant biologinę įvairovę. Darni produktų gamyba ir apsirūpinimo maistu saugumas yra kiti susiję klausimai, kuriems reikia skirti ypatingą dėmesį. Reikia, laikantis integruotos sistemos, parengti sektorių politiką, kuria būtų išsaugota biologinė įvairovė. Jūrų ekosistemų klausimu EESRK atkreipia dėmesį į Jūrinių teritorijų planavimo direktyvą⁽⁸⁾ ir į 1995 m. Barselonos konvenciją⁽⁹⁾.

4.1.12. Jūrų taršą dažnai sukelia neapdorotos nuotekos ir žemės ūkis, tačiau grėsmę jūrų ekosistemai taip pat kelia komercinis peržvejojimas, naftos išsiliesimai ir kitos pavojingosios medžiagos bei nevietinių rūšių introdukcija. Netinkamas balastinio vandens tvarkymas taip pat gali turėti didelį poveikį aplinkai⁽¹⁰⁾. Jūrų ekosistemos – svarbus biologinės įvairovės šaltinis, ir Europos Sąjunga imasi įvairių veiksmų, kad jūrų ekosistemos aplinka būtų sveika ir kad taip ekosistemos iki 2020 m. taptų atsparesnės klimato kaitai Europos jūrų vandenyse. Tam reikia, kad visi suinteresuotieji subjektai glaudžiai bendradarbiautų.

4.1.13. Šiame kontekste strategiškai svarbu pasirinkti įgyvendinimo priemones, kuriomis būtų užtikrinta, kad visiems ekonomikos sektoriams būtų naudingos sveikų ekosistemų teikiamos naujos galimybės. Kartu būtina laikytis skaidrumo, atskaitomybės ir vykdyti tinkamas konsultacijas, kad turizmas patektų į bendrą gero valdymo sąvoką. Kaip teigiama Biologinės įvairovės konvencijoje⁽¹¹⁾, efektyvus išteklių naudojimas ir žiedinė ekonomika būtini norint pasiekti pažangą ir darnumą šioje srityje.

4.1.14. Reikia parengti informuotumo didinimo politiką, kad būtų didinama atitiktis, pasitelkiant švarios laivybos ir jūrų turizmo veiklos paskatas (įskaitant tokias susijusias pramonės sritis kaip buriavimas, žuvininkystė, maisto produktų tiekimas ir kt.). Šioje srityje reikia kurti išsamias, keletą sektorių apimančias mokymo programas, kuriomis būtų siekiama sudėtingų tvarių tikslų, o svarbių turistinių vietovių tinklas suteiktų galimybę keistis duomenimis ir gerą patirtimi.

4.1.15. Europa turi tinkamai naudotis savo gamtiniais ištekliais ir reklamuoti patraukliausias savo vietas, kuriose pakrančių ir jūrų vietovių gamta ir teritorijų planavimas dera tarpusavyje. Kadangi pakrantės yra ypatingai svarbios strateginiu aplinkos, ekonominiu ir socialiniu požiūriais, priemonės šių vietovių problemoms spręsti turi būti įgyvendinamos pagal integruotą darnaus vystymosi politiką, kuri teritorijų planavimui, atsinaujinančiųjų išteklių energijos naudojimo pusiausvyrai ir kitai pakrančių veiklai bei miestų planavimo taisyklėms teikia ypatingą svarbą⁽¹²⁾. Reikia užtikrinti, kad valstybės narės kuo geriau įgyvendintų Jūrinių teritorijų planavimo direktyvą. Kadangi šioje direktyvoje nesprenžiamas pakrančių vietovių klausimas, naudinga dar kartą atkreipti dėmesį į Barselonos konvenciją, į kurią įtrauktas protokolas dėl pakrančių valdymo.

⁽⁸⁾ 2014 m. liepos 23 d. Europos Parlamento ir Tarybos direktyva 2014/89/ES, taip pat žr. https://ec.europa.eu/maritimeaffairs/policy/maritime_spatial_planning_lt.

⁽⁹⁾ http://ec.europa.eu/environment/marine/international-cooperation/regional-sea-conventions/barcelona-convention/index_en.htm.

⁽¹⁰⁾ Šiuo metu nėra tiesiogiai taikomo ES teisės akto dėl balastinio vandens, nors 2014 m. spalio 23 d. Europos Parlamento ir Tarybos reglamente (ES) Nr. 1143/2014 dėl invazinių svetimų rūšių introdukcijos ir plitimo prevencijos ir valdymo BVK konvencija pripažįstama viena iš galimų susirūpinimą keliančių invazinių rūšių valdymo priemonių.

⁽¹¹⁾ Tarybos dokumentas Nr. 13398/16 (<http://data.consilium.europa.eu/doc/document/ST-13398-2016-INIT/lt/pdf>).

⁽¹²⁾ OL C 451, 2014 12 16, p. 64.

4.2. *Ilgalaikė integruoto, tarpsektorinio požiūrio nauda*

4.2.1. *Teisinių reikalavimų suderinimas*

4.2.1.1. Reikia tinkamai įvertinti dabartinę padėtį po to, kai baigėsi 2016 m. sausio 18 d. terminas, iki kurio ES valstybės narės turėjo iš dalies pakeisti savo nacionalinės teisės aktus ir į nacionalinę teisę perkelti Direktyvą 94/25/EB dėl pramoginių laivų su pakeitimais, padarytais Direktyva 2003/44/EB. Ši direktyva priimta tam, kad, nustatčius standartinius reikalavimus dėl naudotojų saugos bei išmetalų ir triukšmo skleidimo, būtų skatinamas darnus šio sektoriaus vystymasis ir būtų sumažintas jūroje įvykstančių laivų avarijų skaičius.

4.2.1.2. Šia Europos teisine sistema siekta panaikinti valstybių narių skirtumus, kurie gali pakenkti judėjimui ES viduje. Dėl šio privalomo suderinimo proceso kilo daugybė sunkumų, kuriuos reikia kuo skubiau nustatyti ir išanalizuoti, nes akivaizdu, kad Europos Sąjungos lygmeniu vis dar netaikomi vienodi reikalavimai. Iš skirtingų nacionalinių kapitonų mokymo sistemų matyti, kad trūksta koordinavimo ir vienodumo⁽¹³⁾. Jeigu tarpinis perkėlimo į nacionalinę teisę procesas nebus veiksmingai ir tikslingai valdomas, jis gali būti visiškai nenaudingas ir gali pakenkti pramoginės laivybos pramonės konkurencingumui bei gali turėti pasekmių, kurios būtų priešingos laivybos ir jūrų turizmo sektoriui nustatytiems tikslams.

4.2.2. *Konkurencingumas*

4.2.2.1. Pastaraisiais metais įvairiems šios pramonės pasektoriams įtaką darė paklausos kintamumas ir svyravimai visoje turizmo pramonėje, kurią taip pat paveikė kilmės šalyse susidariusi ekonomikos padėtis. Neseniai įvykdyti teroristiniai išpuoliai Europoje ir išaugusios kitos terorizmo grėsmės, be abejonės, turės poveikio turizmui. Vis dėlto laikas parodė, kad turizmas yra labai atsparus, net ir sunkmečiu, ir tai matyti iš greito jo atsigravimo po 2008–2009 m. ekonomikos krizės ir vėlesnių įvairių krizių.

4.2.2.2. Kokybiški turizmo produktai ir paslaugos tampa vis svarbesni ir turime būti novatoriški, kartu užtikrindami investicijas. Reikia išnagrinėti galimybę visoje vertės grandinėje įvairinti ir gerinti produktus. Ši galimybė gali duoti esminį postūmį laivybos ir jūrų turizmui ir galimų turistinių vietovių patrauklumui. Tai taip pat mums suteiks galimybę prisitaikyti prie besikeičiančių vartojimo įpročių ir demografinių pokyčių, kurie daro įtaką kelionių modeliams.

4.2.2.3. Klientai vis dažniau renkasi nuotykinės keliones ir yra linkę išbandyti naujas keliavimo priemones ir potyrius. Komisijos neseniai paskelbtas kvietimas dalyvauti 1,5 mln. EUR vertės projekte laivybos maršrutams, kuriais būtų skatinamas laivybos turizmas, kurti – žingsnis tinkama linkme. Šia iniciatyva bus padedama skatinti sąsajas su kitais ekonomikos sektoriais ir pritraukti konkrečių interesų, pavyzdžiui, gastronomijos, kultūros ir laisvalaikio veiklos srityse, turinčius lankytojus.

4.2.2.4. Neviršydama savo kompetencijos, Komisija imasi priemonių, kuriomis remiamas turizmo sektoriaus konkurencingumas ir darnumas, kurios galėtų būti naudingos laivybos ir jūrų turizmo plėtojimui.

4.2.2.5. Viena tokių priemonių – programa COSME, kuri per pastaruosius šešerius metus padėjo sukurti tarptautinių teminių turizmo produktų ir juos populiarinti tokiose srityse kaip jūrų turizmas, kultūrinis turizmas, gastronomija, sportas ir sveikatingumas⁽¹⁴⁾. Iniciatyva EDEN supažindina su netradicinėmis turistinėmis vietovėmis, kurios demonstruoja aukštą darnaus turizmo plėtojimo lygį⁽¹⁵⁾. 2010 m. iniciatyva pagrindinį dėmesį skyrė turistinėms pakrančių, upių ir ežerų vietovėms, pasižyminčioms inovatyviu požiūriu į jų siūlomą vandens turizmą.

4.2.2.6. Regionai taip pat gali pasinaudoti Europos struktūriniais ir investicijų fondais⁽¹⁶⁾ investicijoms į pakrančių zonų, prieklaukų ir uostų modernizavimą ir į gamtos bei kultūros paveldo pakrančių zonose išsaugojimą, kai tai padeda įgyvendinti atitinkamus teminius tikslus ir yra teritorinės strategijos dalis. Be to, Komisija paskelbė vadovą⁽¹⁷⁾, kuriame išsamiai apžvelgtos ES turizmo sektoriaus finansavimo galimybės. Pakrančių ir jūrų turizmo sektoriaus suinteresuotosios šalys gali kreiptis dėl šių lėšų skyrimo pagal šias programas.

⁽¹³⁾ Taip pat žr. OL C 389, 2016 10 21, p. 93.

⁽¹⁴⁾ https://ec.europa.eu/growth/sectors/tourism/offer/sustainable/transnational-products_lt.

⁽¹⁵⁾ https://ec.europa.eu/growth/tools-databases/eden/about/themes_lt.

⁽¹⁶⁾ http://ec.europa.eu/regional_policy/sources/docgener/informat/2014/guidance_tourism.pdf.

⁽¹⁷⁾ http://ec.europa.eu/growth/tools-databases/newsroom/cf/itemdetail.cfm?item_id=8496.

4.2.2.7. Šias paslaugas galima susieti ir skatinti sutelkiant produktus ir paslaugas, kuriais galima pagerinti lankytojų patirtį, t. y. skatinant juos visapusiškai pasirinkti pageidaujamus produktus ir paslaugas, kurie juos konkrečiai domina. Turizmo sektoriuje populiarėja klasterių, siūlančių specializuotus turizmo produktus ir paslaugas, kūrimo idėja. Tikslinė rinkodara suteikia galimybę visomis priemonėmis, ypač skaitmeninėmis, tiesiogiai susisiekti su visais potencialiais lankytojais, kad potencialūs lankytojai ir turistinė vietovė užmegztų tiesioginį ryšį.

4.2.3. Darbo vietų kūrimo galimybės laivybos ir jūrų turizmo srityje

Kad būtų užtikrintas tvarus ir konkurencingas augimas, būtina investuoti į žmones. Norint pasiekti šį tikslą, reikia strategiškai valdyti pokyčius, susijusius su įgūdžių ugdymo galimybėmis, pramonės lygmens bendradarbiavimu ir įsipareigojimais ir atitinkamų suinteresuotųjų subjektų lyderyste. Tai – procesas, kuriam, pasitelkiant socialinį ir pilietinį dialogą, reikia sutelkti svarbius suinteresuotuosius subjektus, kad būtų parengta bendra strategija spręsti problemą, su kuria susiduria daugelis ES valstybių narių. Tai taip pat gali būti pagrindu kurti naujas darbo perspektyvas, ypač jauniems žmonėms, siekiant užtikrinti ilgalaikį sektoriaus tvarumą, ir užtikrinti jūrininkų teises, kiek tai susiję su jų darbo jūroje sąlygomis ir reikalavimų laikymosi režimo nauda.

4.2.3.1. Savo nuomonėje dėl ekonomikos augimo ir darbo vietų kūrimo plėtojant pakrančių ir jūrų turizmą ⁽¹⁸⁾ EESRK teigė, kad siūlymas atlikti tyrimą ir nustatyti mokymo poreikius ir sukurti „mėlynųjų darbo vietų“ skiltį EURES portale yra svarbus. Tačiau taip pat svarbu, kad Komisija plačiai tai viešintų ir didintų informuotumą valstybėse narėse apie būtinybę atsižvelgti į šio tyrimo rezultatus savo vidaus mokymo politikoje. Mokymas turėtų būti skirtas ne tik darbuotojams bei darbdaviams, bet ir turizmo institucijoms. Į mokymo programą taip pat turėtų būti įtrauktas platesnis supažindinimas su turizmu, Europos paveldo ir aplinkos svarba. Tai turi būti privalomojo švietimo sistemoje, kad jauni žmonės būtų šviečiami apie tai nuo ankstyvo amžiaus.

4.2.3.2. Komisija ėmėsi daugelio iniciatyvų, pavyzdžiui, „Nauja įgūdžių darbotvarkė“ ⁽¹⁹⁾, kuriomis siekiama ugdyti įgūdžius turizmo srityje, kurie taip pat bus naudingi mėlynosioms darbo vietoms. Šiame svarbiame politikos dokumente pateiktas „sektorių bendradarbiavimo įgūdžių srityje planas“, kuriame pripažįstama, kad turizmas yra vienas iš šešių bandomųjų sektorių, kur konkrečių veiksmų būtų imamasi remiantis pramonės diktuojamu požiūriu. Atsižvelgiant į tai, 2017 m. sausio mėn. pabaigoje buvo paskelbtas kvietimas teikti pasiūlymus pagal programą „Erasmus +“ projektui, kurio biudžetas – 4 mln. EUR. Šio fondo lėšomis bus remiamas pagrindinių sektoriaus suinteresuotųjų subjektų (įskaitant pramonės ir švietimo paslaugų teikėjus) platformos sukūrimas, kur jie galės siūlyti priemones ir rekomendacijas artimiausiems 5–10 metų. Ši platforma analizuos pagrindines tendencijas ir įgūdžių poreikius šiame sektoriuje, parengs konkrečius veiksmus artimiausiems ir vidutinės trukmės laikotarpiu įgūdžių poreikiams patenkinti, peržiūrės profesinius profilius, atnaujins mokymo programas, skatins sektoriaus patrauklumą ir studentų bei darbo ieškančių asmenų judumą.

4.2.3.3. 2017 m. kovo mėn. pagal programą COSME bus skelbiamas konkursas projektui, kurio biudžetas 800 000 EUR, remti veiksmus, kuriais gerinamas su turizmu susijusių profesijų įvaizdis. Šie veiksmai apims informuotumo apie esamas iniciatyvas ir priemones, skirtas įgūdžiams turizmo srityje ugdyti, ir apie su turizmu susijusių profesijų įvaizdį didinimo kampanijas, aprūpinant pagalbine medžiaga, darbo pokalbių pavyzdžiais ir rengiant seminarus internete apie teigiamus su turizmu susijusių profesijų aspektus (t. y. kad šios profesijos yra tarptautinio pobūdžio, madingos, dinamiškos). Veiksmai bus orientuoti į turizmo įmones (įskaitant MVĮ) ir pradedančiąsias įmones, taip pat studentus ir darbo ieškančius asmenis.

4.2.4. Statistiniai ekonominiai duomenys

4.2.4.1. Laivybos ir jūrų turizmo pramonė labai sudėtinga ir yra susijusi su įvairiais skirtingų suinteresuotųjų subjektų santykiais. Įvairi ekonominė veikla, kuri kartu sudaro šią pramonę, labai skiriasi. Valstybėse narėse ne visada prieinama statistinė informacija apie jūrų ir pakrančių turizmą, o jos rinkimo būdas įvairiose šalyse gali skirtis. Dėl to gali būti gaunami nenuoseklūs duomenys ir pateikiami skaičiai, kuriais remiantis gali būti gauti netikslūs rezultatai. Atsižvelgiant į sektoriaus svarbą Europos ekonomikai, būtini nuoseklūs ir tikslūs duomenys. Tai taip pat padės visiems sektoriaus dalyviams tiksliai suprasti ir išsiaiškinti laivybos pramonės dinamiką ir jos poveikį Europos ekonominei veiklai. Turizmo

⁽¹⁸⁾ OL C 451, 2014 12 16, p. 64.

⁽¹⁹⁾ <http://ec.europa.eu/social/main.jsp?catId=1223>.

palydovinės sąskaitos ⁽²⁰⁾ metodika gali būti būtina sektoriaus priemonė. Ekonominiai duomenys, gauti per šią sistemą, gali būti derinami su kitų svarbių duomenų rinkimu ir kartu gali sudaryti tvarių rodiklių mechanizmą. Daugeliui valstybių narių ši priemonė jau žinoma ir tai palengvins šį procesą.

2017 m. kovo 30 d., Briuselis

*Europos ekonomikos ir socialinių reikalų komiteto
pirmininkas
Georges DASSIS*

⁽²⁰⁾ Turizmo palydovinė sąskaita (TSA), kurią parengė Jungtinių Tautų Pasaulio turizmo organizacija, yra standartinė statistikos sistema ir pagrindinė turizmo ekonominio vertinimo priemonė. Rekomenduojama metodinė struktūra (2008 m.) (taip pat žinoma kaip TSA: RMF 2008) sudaro atnaujintą bendrą koncepcinį pagrindą TSA sudarymui.

Europos ekonomikos ir socialinių reikalų komiteto nuomonė. Salos ES: nuo struktūrinių kliūčių iki įtraukios teritorijos

(tiriamoji nuomonė)

(2017/C 209/02)

Pranešėjas **Stefano MALLIA**

Konsultavimasis	Tiriamoji nuomonė (ES Tarybai pirmininkaujantios Maltos prašymu), 2016 9 16
Teisinis pagrindas	Sutarties dėl Europos Sąjungos veikimo 304 straipsnis
Atsakingas skyrius	Ekonominės ir pinigų sąjungos, ekonominės ir socialinės sanglaudos skyrius
Priimta skyriuje	2017 3 8
Priimta plenarinėje sesijoje	2017 3 29
Plenarinė sesija Nr.	524
Balsavimo rezultatai	163/1/3
(už/prieš/susilaikė)	

1. Išvados ir rekomendacijos

1.1. ES turi dėti daugiau pastangų, kad būtų atkreiptas dėmesys į išskirtines problemas, su kuriomis susiduria salos. Tokių problemų negalima išspręsti vien sanglaudos politika.

1.2. Salos susiduria su įvairiomis struktūrinėmis kliūtėmis, kurios dažnai lemia sudėtingas sąlygas verslui plėtoti. EESRK yra įsitikinęs, kad tokios svarbios politikos sritys, kaip bendroji rinka, konkurencijos politika, transporto politika, kaimo plėtros ir žuvininkystės politika, taip pat ES iniciatyvos ir programos, kuriomis remiama švietimo, mokymo, jaunimo ir sporto politika, turi būti lanksčiau taikomos salų ekonomikai.

1.3. EESRK mano, kad reikėtų iš naujo įvertinti Eurostato taikomus kriterijus, pagal kuriuos nustatoma salų regiono apibrėžtis, ir taikyti tinkamesnius kriterijus (žr. 2.4–2.6 punktus).

1.4. Neįgaliesiems ir apskritai visiems nepalankioje padėtyje esantiems asmenims reikėtų skirti ypatingą dėmesį, nes paprastai jie daugiau nei kiti junta saloms kylančių problemų poveikį.

1.5. EESRK manymu, būtina, jog pastangos padėti saloms būtų pirmiausia nukreiptos į galimybę naudotis viešosiomis paslaugomis, į tvaraus augimo ir visiško užimtumo, konkurencingumo ir sanglaudos skatinimą Europos salose.

1.6. Salos ir salų regionai dažnai suteikia išskirtines galimybes švarios energijos sprendimams įgyvendinti. EESRK remia visas Europos Komisijos pastangas šioje srityje, o konkrečiau – salų perėjimą prie 100 % švarios energijos sprendimų.

1.7. EESRK remia Europos Parlamento raginimą Komisijai parengti išsamų tyrimą dėl Europos salų patiriamų papildomų sąnaudų.

1.8. EESRK ragina Komisiją ir Tarybą visus salų regionus arba salas, esančias valstybėmis narėmis, sanglaudos politikoje po 2020 m. laikyti tinkamas su infrastruktūra susijusiam finansavimui. Atsižvelgiant į tai, visoms 2014–2020 m. laikotarpio lėšoms, skirtoms sušvelninti specifiniams suvaržymams, su kuriais susiduria salos, turi būti atliekamas jų veiksmingumo *ex post* vertinimas.

1.9. EESRK ragina Komisiją nustatyti tinkamesnę teisės aktų sistemą, susijusią su valstybės pagalbos teikimu salų regionuose ir salose, kurios pačios yra salų valstybės narės.

1.10. EESRK ragina Komisiją intensyvuoti veiksmų koordinavimą per teritorijų ir miestų vystymo tarpžinybinę darbo grupę ir naudojantis teritorinio poveikio vertinimų priemone, peržiūrėti svarbiausius teisės aktus ir nustatyti, kur galėtų būti įtrauktos nuostatos dėl izoliuotumo.

2. Izoliuotumas ir Europa: bendra apžvalga

Taikymo sritis

2.1. Europos salose gyvena daugiau kaip 21 mln. žmonių. Tai sudaro maždaug 4 % visų 28 ES šalių gyventojų. Sudėjus visų ES salų gyventojus (išskyrus salų valstybių – Didžiosios Britanijos, Airijos, Kipro ir Maltos), mes taptume 11-ta tankiausiai apgyvendinta Europos šalimi⁽¹⁾. Reikia skubiai sukurti integruotą politikos sistemą, kad būtų išspręstos ekonominės, socialinės ir teritorinės sanglaudos problemos, kurios kyla Europos saloms.

2.2. ES turi pripažinti problemų, su kuriomis susiduria salos, išskirtinumą. Šiuo požiūriu būtinos pastangos tiek ES, tiek nacionaliniu lygmeniu, kad būtų maksimaliai išnaudotas visas ES salų potencialas.

2.3. Šia nuomone siekiama atnaujinti ES lygmens diskusijas dėl izoliuotumo vertės Europos politikoje, kuri būtų konkrečiai susijusi su sanglaudos politika po 2020 m., skatinti vadovautis požiūriu „iš apačios į viršų“, kuris grindžiamas konkretesniu pilietinės visuomenės ir socialinių partnerių dalyvavimu sprendimų priėmimo procese, kad būtų nustatyta tikraisiais žmonių poreikiais pagrįsta politika ir programos. Partnerystė ir daugiapakopis valdymas, kaip nustatyta BNR⁽²⁾, turi būti toliau stiprinama laikotarpiu po 2020 m.

2.3.1. Šia nuomone taip pat siekiama patvirtinti tinkamą politinių rekomendacijų rinkinį, į kurį būtų įtraukta „įtraukusių salų“ sąvoka, praktiškai įgyvendinti „efektyvumo“ ir „lygybės“ principus, kuriais visose Europos salose būtų remiamasi skatinant konkurencingumą ir socialinę sanglaudą:

— „Efektyvumo“ principu užtikrinama, kad visose salose būtų galima pasiekti visapusišką jų vystymąsi,

— „Lygybės“ principu užtikrinama, kad visiems piliečiams būtų sudarytos sąlygos naudotis galimybėmis ir paslaugomis, neatsižvelgiant į jų gyvenamosios vietos teritorinį aspektą.

Salų ir izoliuotumo apibrėžtis

2.4. Remiantis Eurostato apibrėžtimi⁽³⁾, sala – tai bet kokia teritorija, atitinkanti šiuos penkis kriterijus: 1) ne mažiau kaip vieno kvadratinio kilometro plotas; 2) ne mažiau kaip vieno kilometro atstumas nuo žemyninės dalies; 3) ne mažiau kaip 50 nuolatinių gyventojų; 4) nėra nuolatinio susisiekiimo su žemynu; 5) nėra ES kapitalo.

2.5. Europos salas taip pat galima sugrupuoti pagal geografinius aspektus, NUTS (Teritorinių statistinių vienetų nomenklatūra) klasifikaciją ir dydį.

2.6. Izoliuotumą galima apibrėžti pagal šiuos tris aspektus: 1) mažumas, 2) atokumas ir 3) pažeidžiamumas⁽⁴⁾.

2.7. ES pradėjo skirti didesnę dėmesį saloms, kai dvi mažos salų valstybės – Kipras ir Malta – tapo ES narėmis.

2.7.1. 2008 m. Žaliojoje knygoje dėl teritorinės sanglaudos⁽⁵⁾ pasiūlyta tokia teritorinės sanglaudos apibrėžtis: „įvairovės pavertimas privalumu, kuriuo prisidedama prie darnaus visos ES vystymosi“. Šiuo atžvilgiu izoliuotumą galima laikyti privalumu ir galimo vystymosi šaltiniu.

⁽¹⁾ <https://europeansmallislands.com/2017/02/11/the-11th-nation/>.

⁽²⁾ 2013 m. gruodžio 17 d. Europos Parlamento ir Tarybos reglamento (ES) Nr. 1303/2013 5 straipsnis.

⁽³⁾ „Portrait of Islands“, Europos Komisija, Eurostatas, 1994 m.

⁽⁴⁾ „Insularity and economic development: a survey“, Manuela Deidda, CRENOS 2014 m.

⁽⁵⁾ Europos Komisija, COM(2008) 616 final, Briuselis, 2008 m. spalio 6 d.

2.8. 2014–2020 m. ES sanglaudos politika sudaro pagrindą ES programoms priderinti prie teritorijų, kuriose susiklosčiusios nepalankios sąlygos, pvz., salų, poreikių, ypač atsižvelgiant į pagrindinius teritorinius iššūkius, kurie nurodyti Bendroje strateginėje programoje. Rengiant sanglaudos politiką po 2020 m., naujos priemonės, skirtos remti integruotas teritorijų vystymo strategijas, pvz., integruotų teritorinių investicijų ir bendruomenės inicijuoto vietos vystymo, kurios buvo parengtos 2014–2020 m. laikotarpiui, turi būti toliau analizuojamos iš salų perspektyvos.

2.9. Atsižvelgiant į EESRK nuomonę „Specifinės salų problemos“ ir „Pažangiosios salos“⁽⁶⁾, ir atlikus strategijos „Europa 2020“ laikotarpio vidurio peržiūrą⁽⁷⁾, tapo aišku, kad kalbant apie salas, Sanglaudos politikos fondai nepadarė laukiamo poveikio. Akivaizdu, kad reikia iš naujo svarstyti šį aspektą.

2.10. 2016 m. sausio mėn. rezoliucija dėl ypatingos salų padėties⁽⁸⁾ Europos Parlamentas nustatė pagrindą, kuriuo remiantis turi būti peržiūrėta dabartinė ES politika.

3. Europos saloms kylančios svarbiausios problemos

3.1. Remiantis tinklo ESPON atlikto tyrimo *Euroislands* išvadomis⁽⁹⁾, prieš analizuojant problemas, su kuriomis susiduria Europos salos, naudinga glaustai apibrėžti „privalumus ir trūkumus“ ir „galimybes ir grėsmes“, kad būtų geriau atsižvelgta į sunkumus, su kuriais salos susidurs ateityje.

3.1.1. Kalbant apie „privalumus“, gyvenimo kokybę, didelis gamtinis ir kultūrinis kapitalas ir stipri kultūrinė tapatybė yra realūs svertai, kuriais reikėtų pasinaudoti kuriant naują gerovę ir užimtumą salose.

3.1.2. Kalbant apie „trūkumus“, izoliuotumas daro tiesioginę ir nuolatinę įtaką tam tikriems svarbiausiems salos patrauklumo kriterijams, pvz., prieinamumui, viešojo intereso paslaugoms, privačioms paslaugoms ir tinklams, masto ekonomijai ir rinkos organizavimui.

3.1.3. „Galimybės“ gali būti įvardytos kaip gyvenimo kokybės, kokybiškų ir saugių maisto produktų, specifinio pobūdžio turizmo ir apgyvendinimo paslaugų paklausa. Šiais veiksniais reikėtų pasinaudoti ir paversti juos privalumais sprendžiant dėl pagrindinių nepalankių izoliuotumo sąlygų, susijusių su nedideliu dydžiu, atokumu ir pažeidžiamumu, kylančius sunkumus.

3.1.4. „Grėsmės“ gali būti susijusios su klimato kaita, globalizacija, ekonomikos krizėmis, kylančiomis energijos kainomis, vandens trūkumu, dirvožemio blogėjimu ir žuvų išteklių nykimu.

3.2. NET jeigu Europos salų patiriamų problemų poveikis smarkiai skiriasi atsižvelgiant į konkrečius veiksnius⁽¹⁰⁾, jį įmanoma sugrupuoti į tris pagrindines grupes: 1) salų ekonomika; 2) socialinė lygybė; 3) aplinkos išsaugojimas.

3.3. **Salų ekonomika.** Vidutinis salų BVP, tenkantis vienam gyventojui, mažesnis už 28 ES šalių vidurkį⁽¹¹⁾. Paprastai jų ekonominės konvergencijos procesas lėtesnis nei likusiuose ES regionuose. Daugelyje salų BVP lygis ir užimtumas užtikrinami turizmu ir dideliu viešuoju sektoriumi, rodančiu mažą ekonomikos konkurencingumą.

3.3.1. Aukšta transporto kaina ir jungčių su kitomis teritorijomis stygius salų teritorijoms kelia didelę problemą. Reikia pripažinti ir lanksčiai spręsti šią problemą, kad salų ekonomikai būtų suteikta galimybė gyvuoti ir klestėti. Nors teisinė sistema, būtent ES reglamentas (EEB) Nr. 3577/92, leidžia valstybėms narėms pačioms organizuoti viešųjų paslaugų teikimą, siekiant užtikrinti reguliarų susisiekimą su salų teritorijomis, reikia patikrinti, koks iš tikrųjų yra šios priemonės poveikis.

3.3.2. Kitas aspektas, kuris neigiamai veikia salų ekonomikos konkurencingumą, susijęs su monokultūros ekonomika, kai tam tikrų salų ekonomikos specializacija susijusi tik su viena ar keletu ekonomikos sričių (pvz., turizmu) arba jų ekonominė veikla yra ribota dėl nedidelio salų dydžio.

⁽⁶⁾ OL C 181, 2012 6 21, p. 7; OL C 268, 2015 8 14, p. 8.
<http://www.eesc.europa.eu/?i=portal.en.ten-opinions&itemCode=40697>.

⁽⁷⁾ Žr. EESRK nuomonę „Pažangaus, tvaraus ir integracinio augimo strategijos „Europa 2020“ rezultatų apžvalga“, OL C 12, 2015 1 15, p. 105.

⁽⁸⁾ Europos Parlamentas, Strasbūras, 2016 m. vasario 4 d.

⁽⁹⁾ „The Development of the Islands – European Islands and Cohesion Policy (EUROISLANDS)“, ESPON 2013 m. Europos programa.

⁽¹⁰⁾ Geografinė padėtis, artumas arba atokumas nuo žemyninės dalies arba nuo ekonominių centrų, klimatas, patrauklumas turizmo požiūriu, gyventojų skaičius, žemės ūkio ir žuvininkystės perspektyvos arba bendras išsivystymo lygis.

⁽¹¹⁾ Eurostato statistiniai duomenys. 2016 m. kovo mėn. duomenys.

3.3.3. EESRK remia Europos Parlamento raginimą Komisijai atlikti išsamų tyrimą/analizę dėl Europos saloms kylančių papildomų išlaidų, susijusių su keleivių ir prekių vežimo sistema, energijos tiekimu ir patekimu į rinką, ypač MVĮ.

3.4. **Socialinė lygybė.** Per pastarąjį dešimtmetį Europos salose gerokai pakito socialinė lygybė dėl įvairių vidaus ir išorės veiksnių: transporto, ekonominių pokyčių, gyvenimo būdo, kultūros ir siekių pokyčių. Ekonomikos krizė neigiamai paveikė socialinės lygybės veiksnius.

3.4.1. Demografinis nuosmukis daro įtaką mažiausiai išsivysčiusioms saloms, kurios paprastai labiau nukenčia dėl senėjančios visuomenės.

3.4.2. Tam tikrose salų sistemose (pvz., Viduržemio jūros salose) pabėgėlių migracija padarė įtaką socialinės lygybės standartams. Pastaruoju metu į salų teritorijas atvyko didelis skaičius migrantų, kurių tam tikrais atvejais netgi daugiau nei vietos gyventojų, kurie savo ruožtu nėra pasirengę suteikti reikiamos paramos ir pagalbos. EESRK ragina Komisiją toliau stiprinti Prieglobsčio, migracijos ir integracijos fondo (PMIF) ir Europos struktūrinių ir investicijų fondų (ESI fondų) sinergiją ir skatinti valstybes nares ir regionus naudotis ESI fondais įgyvendinant veiksmingą integracijos politiką, apimančią švietimą, užimtumą, aprūpinimą būstu ir nediskriminavimą.

3.4.3. ES iniciatyvose ir programose, kuriomis remiama švietimo, mokymo, jaunimo ir sporto politika, pavyzdžiui, programa „Erasmus +“, reikėtų atsižvelgti į salų izoliuotumą, taip pat į kartais pasitaikantį įgūdžių ir žinių, kurios užtikrintų deramą tarptautinių mainų ir bendrų veiksmų finansavimą ir įgyvendinimą, trūkumą.

3.4.4. Neigalieji ir apskritai visi nepalankioje padėtyje esantys asmenys patiria didesnę minėtų problemų poveikį nei kiti. Sanglaudos politikos, pagal kurią reikalaujama, kad galutiniai naudos gavėjai sudarytų galimybę pasinaudoti ESI fondais finansuojamais projektais nepalankioje padėtyje esantiems asmenims, pavyzdžiu turėtų būti vadovaujama visose ES politikos srityse.

3.5. **Aplinkos išsaugojimas.** Europos salos dažnai išsikūrusios regionuose, kurie dėl biologinės įvairovės laikomi unikaliomis vietomis.

3.5.1. Viena iš priežasčių, dėl ko taip yra – didelė buveinių fragmentacija. Laikoma, kad daugelyje salų yra itin didelė sausumos ir jūrų biologinė įvairovė. Iš esmės tai rodo faktas, kad daugumoje salų yra saugomų teritorijų.

3.5.2. Europos salos turi unikalių gamtinių savybių, tačiau jų ekosistemos taip pat yra pažeidžiamos ir joms didelį poveikį daro žmogaus veikla ir kiti išorės veiksniai. Joms taip pat gali būti būdingas ribotas dirbamos žemės plotas, sausra, kylantis jūros lygis ir dirvožemio erozija.

3.5.3. Visos salos daugiau ar mažiau susiduria su rimtomis problemomis, susijusiomis su jūros tarša, ypač pavojinga tarša plastiko atliekomis, kuri yra endeminė mūsų vandenynuose (kurią daugiausia lemia ne salose vykdoma veikla), dykumėjimu ir kraštovaizdžio būklės blogėjimu, gėlo vandens trūkumu, priklausomybe nuo iškastinio kuro, atliekų ir nuotekų tvarkymu.

4. „Įtraukusių salų“ kūrimas: tolesni veiksmai

4.1. Šiuos iššūkius pakeisti galima suderinant ir gerinant ekonominio, aplinkos ir socialinio darnumo pusiausvyrą, laikantis „holistinio požiūrio“, kuriuo siekiama įgyvendinti „kokybiškų salų“, „žaliųjų salų“ ir „lygių galimybių salų“ sąvokas.

„Kokybiškos salos“. Europos salų konkurencingumo, klestėjimo ir sanglaudos didinimas

4.2. EESRK manymu, labai svarbu Europos salose skatinti darnų augimą (ekonominį, aplinkosauginį ir socialinį) ir skatinti visišką užimtumą, inovacijas, konkurencingumą ir sanglaudą ir šiuo tikslu stiprinti ir įvairinti tam tikrą ekonominę veiklą, siekiant solidarumo tarp pačių salų ir tarp salų bei žemyninės dalies.

4.2.1. Nepaisant dydžio ir izoliuotumo padarinių, salų gaminiai, pagaminti iš vietos išteklių ir remiantis praktine patirtimi, gali būti konkurencingi. Tokios strategijos, kuri turi būti orientuota į „nišinę sritį“, sėkmingumui būtinos naujos žinios, inovacijos ir kvalifikuoti žmogiškieji ištekliai.

4.3. EESRK tvirtai įsitikinęs, kad tokios svarbios politikos sritys, kaip bendroji rinka, konkurencijos politika, transporto politika, kaimo plėtros politika ir žuvininkystės politika, turi būti lanksčiau taikomos salų ekonomikai. Norint pasiekti būtinus tikslus, negalima pasikliauti vien sanglaudos politika.

4.3.1. Siekiant skatinti „kokybiškas salas“, pirmiau minėtose politikos srityse reikia teikti pirmenybę naudojimuisi „atviromis ir socialinėmis inovacijomis“, kad būtų kuriamos naujos darbo galimybės ir įmonės ir taip būtų sukurtos gyventojams patrauklesnės salas.

„Žaliosios salas“. Darnumo užtikrinimas Europos salose

4.4. Labai svarbu, kad valstybės narės, pasinaudodamos ESI fondais, tvirčiau laikytųsi išpareigojimo darniai valdyti aplinką ir užtikrinti jos apsaugą, taip pat didinti salų teritorinius privalumus. Taip pat gyvybiškai svarbu, kad būtų įgyvendintos strategijos, kuriomis siekiama sumažinti tokių išteklių, kaip vanduo, žemė, energija, naudojimą, ir perdirbti tiek įmonių, tiek vietos gyventojų atliekas.

4.5. EESRK mano, kad Europos salų prioritetas – „žiedinė ekonomika“. Europos salų žiedinės ekonomikos modelio sukūrimas padės apsaugoti salų ekonomiką nuo išteklių tiekimo grėsmių ir nepastovių pagrindinių produktų kainų.

4.6. Salos ir salų regionai dažnai sudaro išskirtines galimybes švarios energijos sprendimams įgyvendinti. Europos Komisija tai pripažino ir išpareigojo remti geriausių turimų technologijų plėtojimą ir diegimą ES salose ir salų regionuose, įskaitant keitimąsi geriausia praktika finansavimo ir teisinės bei reglamentavimo tvarkos srityje⁽¹²⁾. EESRK ragina Komisiją imtis tokių veiksmų kartu su valstybėmis narėmis ir salų valdžios institucijomis ir siūlo savo visapusišką paramą įgyvendinant nuoseklią teisinę sistemą, kuri padėtų Europos saloms pereiti prie 100 % švarios energijos sprendimų.

„Lygių galimybių salas“. Prieinamumo ir susisiekiimo užtikrinimas visiems gyventojams

4.7. EESRK remia teritorijų vystymo, pagrįsto vienoda visų salos piliečių prieiga prie visuotinės svarbos paslaugų (VSP), salų ir žemyninės dalies sistemų kooperacija, geresniu paslaugų prieinamumu, darniu judumu ir transporto rūšių bei ryšių infrastruktūros tobulinimu, skatinimą.

4.8. Labai svarbu skatinti persikvalifikavimo ir mokymosi visą gyvenimą procesus, kurie sudaro galimybę kuo geriau pasinaudoti vietoje esančiais žmogiškaisiais išteklių, užtikrinti vienodas sąlygas ir galimybes neįgaliesiems ir remti vyresnio amžiaus žmonių aktyvumą, kaip strateginį vietos išteklių. Be to, yra nepaprastai svarbu skatinti salose gyvenančius jaunas žmones aktyviau dalyvauti ES programose, kuriomis siekiama skatinti judumą mokymosi ir kvalifikacijos kėlimo tikslais, pvz., „Erasmus +“.

4.9. Dėl iššūkių, su kuriais artimiausiais metais susidurs ES salos, be tvirtos politinės paramos, taip pat reikės aktyvesnio pilietinės visuomenės ir socialinių partnerių dalyvavimo naujos, saloms skirtos strategijos kūrimo procese, taip pat verslo sistemos, sustiprintos MVĮ konkurencingumui didinti skirtomis priemonėmis.

4.9.1. Todėl viešieji ir privatūs ekonomikos subjektai, socialiniai partneriai ir įvairios organizuotos pilietinės visuomenės grupės turi turėti praktinių žinių, susijusių su ES politika, programomis ir finansavimo galimybėmis, pasinaudodami *ad hoc* mokymo programomis, organizacine parama ir technine pagalba.

4.10. EESRK pabrėžia, kad skaitmeniniai pajėgumai yra būtina priemonė, skirta Europos salų susisiekiimo kliūtims kompensuoti. Reikia daugiau investuoti į informacinę ir ryšių infrastruktūrą ir technologijas, kuriomis būtų užtikrintas reikiamas viešųjų paslaugų prieinamumas, kad būtų patenkinti visų salų teritorijų gyventojų poreikiai.

5. Konkrečios pastabos ir pasiūlymai

5.1. EESRK mano, kad reikėtų iš naujo apsvaistinti Eurostato kriterijų, pagal kuriuos nustatoma salų apibrėžtis, tinkamumą.

⁽¹²⁾ Komunikatas „Švari energija visiems Europiečiams“.

5.2. EESRK palankiai vertina tai, kad 2014–2020 m. bendroje strateginėje programoje⁽¹³⁾ reikalaujama, kad valstybės narės atsižvelgtų į geografinius ar demografinius ypatumus ir imtųsi veiksmų konkrečioms kiekvieno regiono teritorinėms problemoms spręsti, kad būtų išlaisvintas jų specifinis vystymosi potencialas, tuo pačiu padedant joms siekti pažangaus, tvaraus ir integracinio augimo pačiu veiksmingiausiu būdu. Reikia papildomų pastangų šia kryptimi, kad būtų pasiekta labiau apčiuopiamų rezultatų.

5.3. Remiant Europos salų konkurencingumą ir sanglaudą, sudėtingiausia padidinti jų patrauklumą. Remiantis tyrimo *Euroislands*⁽¹⁴⁾ išvada, planuojant vystymosi procesus, kuriais siekiama užtikrinti pažangų, tvarų ir įtraukų Europos salų augimą, reikia atsižvelgti į du pagrindinius veiksnius: patrauklumą gyventi ir patrauklumą verslui.

5.4. Atsižvelgdamas į Europos Parlamento rezoliuciją dėl ypatingos salų padėties ir į Periferinių jūros regionų konferencijos (angl. CPMR) rezoliucijas, EESRK numato šiuos tolesnius veiksmus, kuriais bus didinamas salų patrauklumas:

- sanglaudos politikoje po 2020 m. visus salų regionus ar salų valstybes nares laikyti mažiau išsivysčiusiais regionais,
- nustatyti naujus ir tinkamesnius „valstybės pagalbos“ kriterijus,
- sukurti Regioninės ir miestų politikos GD Salų skyrių ir konkrečią saloms skirtą programą,
- į visus svarbius ES teisės aktus įtraukti (kai įmanoma) izoliuotumo nuostatas.

5.5. EESRK remia RK raginimą atkurti uostamiesčius ir uostų teritorijas intensyviau ir tikslingiau teikiant paramą pagal sanglaudos politiką ar kitas ES politikos sritis bei išnaudojant teritorinės darbotvarkės, miestų darbotvarkės, Leipcigo chartijos ar Amsterdamo pakto teikiamas galimybes⁽¹⁵⁾.

5.6. Didžioji dalis sanglaudos politikos lėšų skiriamos mažiau išsivysčiusiems regionams. Regionų klasifikacija sanglaudos politikoje iš esmės grindžiama regiono BVP, kuris dėl įvairių priežasčių anaipol nėra puikus rodiklis.

5.6.1. Atsižvelgiant į EESRK išvadas dėl strategijos „Europa 2020“ laikotarpio vidurio peržiūros, reikėtų išnagrinėti papildomus struktūrinių fondų lėšų skirstymo metodikos rodiklius, kuriais būtų galima papildyti BVP. Pagal šį scenarijų turėtų padidėti salų teritorijoms skiriamas finansavimas. EESRK ragina Komisiją, be BVP, sukurti kitus rodiklius, kuriais būtų atsižvelgiama į salų ekonominį, socialinį ir aplinkos pažaidžiamumą.

5.6.2. Laikantis „ne tik BVP“ požiūrio Europos salos galėtų būti klasifikuojamos kaip „mažiau išsivysčiusios teritorijos“. Šiuo atveju visos Europos salos galėtų pasinaudoti sanglaudos fondais strateginei infrastruktūrai kurti ir įgyvendinti, taip pat galėtų būti padidintas pagalbos įmonių konkurencingumui ir šių teritorijų sanglaudai dydis ir šis dydis galėtų būti moduluojamas pagal jų patrauklumo lygį.

5.6.3. Komisija turėtų ištirti saloms skirtų inovatyvių veiksmų programos pridėtinę vertę ir siekti nustatyti ir išbandyti inovatyvius darnaus salų vystymo po 2020 m. sprendimus.

5.6.4. Atsižvelgiant į kai kurių Europos salų (pakrančių, vidaus teritorijos ir kalnų vietovių) geomorfologines bei ekonomines ypatybes, įmanoma įgyvendinti inovatyvų požiūrį, kuriuo siekiama skatinti ESI fondų papildomumą ir strategijų, skirtų remti „mėlynąjį augimą“ ir „kaimo plėtrą“, sinergiją.

2017 m. kovo 29 d., Briuselis

Europos ekonomikos ir socialinių reikalų komiteto
pirmininkas
Georges DASSIS

⁽¹³⁾ 2013 m. gruodžio 17 d. Europos Parlamento ir Tarybos reglamento (ES) Nr. 1303/2013 (BNR) 10 straipsnis ir I priedas.

⁽¹⁴⁾ *The Development of the Islands – European Islands and Cohesion Policy** (EUROISLANDS), Europos teritorijų planavimo stebėsenos tinklo (ESPON) 2013 m. programa.

⁽¹⁵⁾ <http://cor.europa.eu/en/activities/opinions/Pages/opinions-and-resolutions.aspx>.

III

(Parengiamieji aktai)

EUROPOS EKONOMIKOS IR SOCIALINIŲ REIKALŲ KOMITETAS

523-OJI EESRK PLENARINĖ SESIJA, ĮVYKUSI 2017 M. VASARIO 22–23 D.

Europos ekonomikos ir socialinių reikalų komiteto nuomonė. Komisijos komunikatas Europos Parlamentui, Tarybai, Europos ekonomikos ir socialinių reikalų komitetui ir Regionų komitetui „Europos kosmoso strategija“

(COM(2016) 705 final)

(2017/C 209/03)

Pranešėjas **Mindaugas MACIULEVIČIUS**

Konsultavimasis	Europos Komisija, 2016 10 26
Teisinis pagrindas	Sutarties dėl Europos Sąjungos veikimo 304 straipsnis
Atsakingas skyrius	Bendrosios rinkos, gamybos ir vartojimo skyrius
Priimta skyriuje	2017 3 9
Priimta plenarinėje sesijoje	2017 3 30
Plenarinė sesija Nr.	524
Balsavimo rezultatai	199/02/03
(už/prieš/susilaikė)	

1. Išvados ir rekomendacijos

1.1. EESRK palankiai vertina Europos Komisijos komunikatą dėl Europos kosmoso strategijos ir pritaria pasiūlytomis gairėms. Šiose gairėse numatyti įvairūs nauji aspektai, įskaitant sektoriaus atvėrimą pilietinei visuomenei, dėmesį mažosioms ir vidutinėms įmonėms (MVI), postūmį mokslinių tyrimų ir technologinės plėtros srityje ir poreikį užtikrinti tinkamus finansinius srautus vykdant veiklą kosmoso srityje, įskaitant privataus kapitalo telkimą.

1.2. EESRK ragina Komisiją toliau eiti šiuo keliu ir nustatyti dar platesnio masto ateities vizijas. Pirmosios komunikato dalies antraštė pavadinta „Siekti, kad visuomenė ir ES ekonomika iš kosmoso gautų kuo daugiau naudos“; šioje dalyje pateikiama nemažai su Komiteto projektu „Kosmosas ir visuomenė“ susijusių rekomendacijų.

1.3. EESRK supranta, kad kosminiai pajėgumai yra dvejojo pobūdžio. Tačiau jis pakartoja savo tvirtą paramą į **pilietinius poreikius** (taiką ir bendradarbiavimą) orientuotai kosmoso politikai ir pripažįsta kosmoso stebėjimo sistemų naudojimo siekiant visuomenės saugos ir saugumo svarbą. Šis dvejopas kosmoso politikos naudojimas yra vienas pagrindinių sėkmingai integruotos ir suderintos politikos, kuria siekiama apsaugoti Europos piliečių gerovę, aspektų.

1.4. Atsižvelgdamas į puikius iki šiol pasiektus rezultatus, susijusius su duomenų tikslumu ir patikimumu, EESRK tikisi, kad Komisija parengs reglamentą, kuriuo GALILEO, kaip geografinės vietos nustatymo sistemos, naudojimui Europoje būtų teikiama pirmenybė ir tam tikrais konkrečiais atvejais ši sistema būtų naudojama kaip pagrindinė priemonė.

1.5. Artimiausiais metais planuojamos investicijos į „Copernicus“ ir GALILEO programas pakankamos, tačiau jos turi būti garantuotos. Kitais metais bus pradėtos diskusijos dėl Sąjungos daugiametės finansinės programos; Komitetas pageidautų, kad naujiems uždaviniams, susijusiems su klimato kaita, saugumu ir gynyba nuo išorės grėsmių, būtų skirta papildomų lėšų. Siekiant remti plėtos veiklą kosmoso sektoriuje būtų galima pasinaudoti programa „Horizontas 2020“ ir struktūriniais fondais.

1.6. EESRK prašo Komisijos kartu su Europos investicijų banku nustatyti naujas finansavimo galimybes siekiant paskatinti privačius investuotojus atsižvelgti į kosmoso sektorių. Šiuo tikslu Komisija galėtų bendradarbiauti atskirose suinteresuotose valstybėse narėse organizuodama susitikimus, į kuriuos būtų kviečiami bankų, institucinių investuotojų ir įmonių atstovai, kad ištirtų naujas investavimo formas, įskaitant kosmoso srities klasterius.

1.7. EESRK mano, kad vienintelis būdas užtikrinti ilgalaikę ES kosmoso strategijos sėkmę yra aktyvus visų valstybių narių dalyvavimas/Tai galima pasiekti pasitelkiant konkrečias ir tikslines pajėgumų stiprinimo priemones, visų pirma skirtas padėti valstybėms narėms su besiformuojančiais kosminiais pajėgumais ir interesais. Tokios priemonės gali būti pradedamos įgyvendinti, be kita ko, organizuojant mokymo kursus, informuotumo didinimo renginius, konsultacijas (tiek techninio pobūdžio, tiek orientuotas į naudotojus), parodomojus projektus, regionines iniciatyvas, kosmoso srityje pažangių ir dar tik veiklą pradedančių valstybių narių sinergiją ir imantis kitų specialiai pritaikytų priemonių, kuriomis siekiama padėti patenkinti valstybių narių poreikius/

1.8. Labai svarbu vykdyti švietimo veiklą ir pranešti visuomenei apie informacijos ir duomenų, kurie gaunami vykstant su kosmosu susijusią veiklą, naudą. Taip pat būtų svarbu įtraukti kosmoso srities veiklą į mokyklų, universitetų ir tolesnio švietimo programas.

1.9. Techninių darbuotojų ir inžinierių mokymas turi labai didelę reikšmę Europos pramonės ateičiai. Europos kosmoso strategijos kertiniai akmenys turėtų būti Europos darbo rinkos stiprinimas, pratybų ir bandymo infrastruktūros tobulinimas ir nuolatinis su kosmosu mokslu susijusių žinių ir įgūdžių kėlimas į naujas aukštumas.

1.10. Šiuo tikslu Komitetas norėtų, kad Komisija išnagrinėtų galimybę sukurti vieną portalą, kuriame būtų pristatoma visa veikla, kurios imasi įvairios organizacijos ir agentūros/Portalas turėtų būti prieinamas visiems suinteresuotiesiems visuomenės nariams ir veiklos vykdytojams; be to, jame reikėtų pabrėžti visos vykdomos veiklos naudą ir atkreipti dėmesį į kosmoso ekonomikoje, visų pirma MVĮ, atsiveriančias galimybes.

1.11. Neseniai parengtoje nuomonėje dėl Europos debesų kompiuterijos iniciatyvos⁽¹⁾ Komitetas atkreipė dėmesį į kliūtis, trukdančias Europai naudotis duomenų potencialu, visų pirma susijusias su sąveikumo trūkumu, struktūrų susiskaidymu, jų uždaramu kitai informacijai ir jos mainams/Akivaizdu, kad tos pačios problemos yra aktualios ir antžemei Europos kosmoso sistemos infrastruktūrai ir jas reikia kuo greičiau išspręsti.

1.12. Europa turi puikią palydovų paleidimo infrastruktūrą, įskaitant naujos kartos paleidėjus, pavyzdžiui, „Ariane“ ir „Vega“, kurie padeda sutaupyti nemažai lėšų; iš dalies taip yra dėl valstybių narių bendradarbiavimo/Daugkartinio naudojimo raketų kūrimas padės iš esmės sumažinti sąnaudas ir leis su kosmosu susijusią veiklą vykdyti toms šalims, kurios neturi priemonių, kad galėtų kosminėje erdvėje diegti veiksmingą infrastruktūrą.

1.13. Auga susidomėjimas mažų palydovų naudojimu ryšių ir stebėsenos sistemose. Numatoma, kad naudojant naujas taikomąsias programas mažų palydovų rinka smarkiai išaugs net ir Žemės stebėjimo rinkoje. Todėl norint pasinaudoti šios rinkos teikiamomis galimybėmis svarbu, kad ES daug dėmesio skirtų mini ir nano palydovų kūrimui. Tai suteiks galimybių ne tik mažesnėms valstybėms narėms, bet ir privatiems subjektams. Tačiau EESRK pabrėžia, kad taip padidėjus pigesnių Žemės paviršiaus stebėjimo palydovų skaičiui labai išaugs duomenų kiekis. Todėl reikėtų pirmiausia apsaugoti kiekvieno naudotojo privatumą neperarandant budrumo ir taikant patikimas taisykles⁽²⁾.

⁽¹⁾ OL C 487, 2016 12 28, p. 86 (3.5 punktas).

⁽²⁾ Žr. EESRK nuomonę OL C 125, 2017 4 21, p. 51.

1.14. Garantuota prieiga prie kosmoso infrastruktūros ir tokios infrastruktūros saugumas yra vieni iš Komisijos nagrinėtinų prioritetų. Siekiant išvengti patogiausių orbitų apkrovos ir menko dėmesio kosminių šiuokšlių klausimo sprendimui, būtina bendradarbiauti su kitomis šalimis. Todėl reikia imtis diplomatinės veiklos, susijusios su kosminės erdvės valdymu. Tuo pat metu EESRK rekomenduoja ES stiprinti inovacijas, skirtas kosminių šiuokšlių šalinimui.

1.15. Pastaruoju metu surengtuose pasaulinio lygmens susitikimuose⁽³⁾ taip pat atkreiptas dėmesys į tokio bendradarbiavimo svarbą. Juose įvardyti keturi ramsčiai: ekonomika, visuomenė, prieiga ir diplomatija. EESRK šiems klausimams visada skiria tinkamą dėmesį; be to, jis ėmėsi iniciatyvos pabrėžti jų svarbą ekonominiu ir visuomeniniu požiūriu.

1.16. Todėl raginama remtis nauju požiūriu į duomenų naudojimą, sudaryti prieigą MVĮ, kad piliečiai ir MVĮ žinotų apie savo galimybę be jokios diskriminacijos pasinaudoti tais didelio duomenų kiekio kanalais, didinti apsaugą nuo kibernetinių išpuolių ir nuolat tobulinti naujas taikomąsias programas įgyvendinant tikslingas iniciatyvas, pagrįstas mūsų tyrėjų, universitetų ir įmonių kūrybiškumu. EESRK pabrėžia, kad remiantis Orhuso konvencija reikia sudaryti sąlygas prieinama kaina naudoti didelį duomenų kiekį aplinkosaugos tikslams.

2. Svarbiausios Komisijos pasiūlymo nuostatos

2.1. Šiuo metu kosmoso reikalams skirtas ES viešasis biudžetas yra antras pagal dydį pasaulyje ir ES yra didžiausia Europoje institucinė paleidimo paslaugų užsakovė. Jai priklauso pasaulinės reikšmės kosminės sistemos, įskaitant Žemės stebėjimo sistemą „Copernicus“ ir palydovinės navigacijos ir geografinės vietos nustatymo sistemas EGNOS ir GALILEO. 2014–2020 m. į veiklą kosmoso srityje vien ES investuos 12 mlrd. EUR.

2.2. Kosminės technologijos tapo neatskiriama kasdienio Europos piliečių gyvenimo dalimi. Be to, kosminėmis technologijomis grindžiami sprendimai yra naudingi įvairiomis aplinkybėmis, įskaitant nelaimių valdymą, žemės ūkį, transportą, energetikos infrastruktūrą ir pasaulinius uždavinius. Kosminėmis technologijomis, duomenimis ir paslaugomis galima pagrįsti įvairias ES politikos sritis ir pagrindinius politinius prioritetus. Kosmosas taip pat turi strateginę reikšmę Europai: jis padeda stiprinti Europos, kaip pasaulinio masto veikėjos, vaidmenį, yra svarbus užtikrinant jos saugumą ir gynybą ir padeda kurti darbo vietas, skatinti ekonomikos augimą ir investicijas. Europa turi klestinčią palydovų gamybos pramonę, kuri užima apytiksliai 33 % atviros pasaulio rinkos, ir dinamišką galutinės grandies paslaugų sektorių, kuriame veikia daug MVĮ. Europos kosmoso ekonomikos sektoriaus vertė 2014 m. buvo 46–54 mlrd. EUR – tai yra maždaug 21 % pasaulinio kosmoso sektoriaus vertės.

2.3. Remdamasi Sutarties (SESV) 189 straipsniu, Komisija siūlo naują Europos kosmoso strategiją, kurioje daugiausia dėmesio būtų skiriama keturiems strateginiams tikslams:

A. Siekti, kad visuomenė ir ES ekonomika iš kosmoso gautų kuo daugiau naudų, šiuo tikslu

- a) skatinant naudotis kosmoso paslaugomis ir duomenimis ir
- b) tobulinant ES kosmoso programas ir tenkinant naujus naudotojų poreikius.

B. Stengtis, kad Europos kosmoso sektorius pasaulio mastu būtų konkurencingas ir novatoriškas, šiuo tikslu

- a) remiant mokslinius tyrimus ir inovacijų diegimą bei gebėjimų ugdymą ir
- b) ugdant verslumą ir kuriant naujas verslo galimybes.

C. Didinti Europos galimybes savarankiškai užsitikrinti prieigą prie kosmoso ir naudotis juo saugioje ir patikimoje aplinkoje, šiuo tikslu

- a) išsaugant Europos savarankišką prieigą prie kosmoso;
- b) užtikrinant prieigą prie radijo dažnių spektro;
- c) užtikrinant ypatingos svarbos Europos kosminės infrastruktūros apsaugą ir atsparumą;

⁽³⁾ Aukšto lygio forumas „Kosmosas kaip tvarios socialinės ir ekonominės plėtros variklis“. Dubajus, 2016 m. lapkričio 24 d.

d) stiprinant su kosmosu susijusios civilinės ir saugumo veiklos sinergiją.

D. Stiprinti Europos, kaip pasaulinės veikėjos, vaidmenį ir skatinti tarptautinį bendradarbiavimą.

3. Bendrosios pastabos

3.1. EESRK visada aktyviai teikė paramą Komisijai ir suinteresuotiesiems subjektams sprendžiant kosmoso srities klausimus.

3.2. EESRK savo nuomonėse kosmoso tema nustatė įvairius prioritetus:

- iniciatyvios politikos, kuria remiamos MVĮ ir užimtumas, nustatymas,
- valstybių narių su besiformuojančiais kosminiais pajėgumais ir interesais įtraukimas į kosmoso srities veiklą,
- esminis Europos valdymo gerinimas,
- pilietinės visuomenės įtraukimas priimant strateginius sprendimus,
- investavimas į sektorių, finansų ir investicinių fondų vaidmens išryškėjimas,
- parama moksliniams tyrimams ir plėtrai, visų lygmenų studijų programų technologijų, aviacijos ir kosmoso srityje skatinimas,
- Europos, nacionalinių ir regioninių institucijų, įmonių ir galutinių naudotojų bendradarbiavimo kosmoso srityje plėtojimas.

4. Konkrečios pastabos

4.1. Kosmoso strategija ir DFP⁽⁴⁾: finansiniai aspektai

4.1.1. Plataus užmojo strategijai reikia plataus užmojo biudžeto. Pasak Komisijos, kosmoso reikalams skirtas ES biudžetas yra antras pagal dydį visame pasaulyje. Jį sudaro Europos Sąjungos biudžetas, atskiri valstybių narių kosmoso reikalams skirti biudžetai ir Europos kosmoso agentūros (EKA) biudžetas. JAV biudžetas yra beveik keturis kartus didesnis, palyginti su ES biudžetu. Labai sunku įvertinti Rusijos ir Kinijos faktines išlaidas kosmoso srityje, nes ne visi su jų kosmoso veikla susiję duomenys yra viešai prieinami. Kita vertus, lyginant kosmoso reikalams skirtus biudžetus pagal BPV dalį, Europa yra tik šeštoje vietoje.

4.1.2. Siekiant įgyvendinti Europos Komisijos plataus užmojo tikslus, reikia sutelkti didžiules investicijas, kurių vien tik viešasis sektorius tiesiog negali sau leisti. Privačių investuotojų, bankų sektoriaus, investicinių fondų ir kitų finansinių suinteresuotųjų subjektų dalyvavimas yra itin svarbus siekiant remti mokslinių tyrimų ir naujų taikomųjų programų vystymą.

4.1.3. Komunikate nėra pakankamai išsamiai aptariamas arba remiamas esminis MVĮ, ypač novatoriškų pradedančiųjų įmonių, vaidmuo, kuris turėtų būti sustiprintas. Nors daugiau dėmesio skiriama MVĮ potencialui kurti inovacijas, pasiūlyti finansiniai sprendimai neatitinka tikrųjų sektoriaus poreikių, iš kurių vienas yra susijęs su nuolatinio finansavimo trūkumu. Atsižvelgdama į didelę riziką šioje srityje, bankų sistema nenoriai remia inovacijas. Dauguma MVĮ neturi jokių galimybių dalyvauti viešuose kvietimuose teikti pasiūlymus, nes jie dažnai yra pritaikyti stambiems dalyviams. Todėl MVĮ reikėtų labiau remti ir šiuo tikslu skelbti būtent tokio dydžio įmonėms pritaikytus kvietimus teikti pasiūlymus. Daugiau įvairaus dydžio MVĮ prieinamų atvirų subrangos galimybių įgyvendinant didesnės apimties projektus taip pat būtų žingsnis tinkama kryptimi. Programa „Horizontas 2020“ ir kitos MTTP programos turi atlikti svarbų vaidmenį, be to, reikėtų išnaudoti visus jų privalumus MVĮ atžvilgiu.

4.1.4. EESRK kelia nerimą galimas „Brexit“ poveikis ir jo pasekmės su kosmosu susijusiai Europos veiklai. Jungtinė Karalystė yra viena pirmaujančių valstybių narių kosmoso srityje. Todėl ES turi apsvarstyti įvairias galimybes, kaip būtų galima su ja bendradarbiauti kosmoso srityje.

⁽⁴⁾ Daugiametė finansinė programa (DFP).

4.2. Valstybių narių gebėjimų stiprinimas

4.2.1. Ne visos ES valstybės narės aktyviai dalyvauja su kosmosu susijusioje veikloje, ir, deja, ne visuose sektoriuose (įskaitant privatų ir viešąjį sektorius) vertinama šios veiklos teikiama nauda. Pavyzdžiui, viešajame sektoriuje su kosmosu susijusi veikla gali būti veiksmingai panaudojama įvairiose skirtingose srityse, įskaitant: teritorijos stebėjimą tikroju laiku, pastatų apšiltinimo veiksmingumo stebėjimą, neteisėtų sąvartynų aptikimą ir pan.

4.2.2. Siekiant užtikrinti ES kosmoso sektoriaus konkurencingumą, labai svarbu įtraukti visas valstybes nares su besiformuojančiais kosminiais pajėgumais ir interesais kosmoso srities veikloje, įskaitant jų suinteresuotuosius subjektus, verslo subjektus, tyrėjus ir kitas institucijas. Komisija turėtų numatyti konkrečių priemonių.

4.3. Valdymas

4.3.1. Komitetas palankiai vertina tai, kad baigėsi pastaruoju metu vykusia diskusija dėl valdymo, apie kurią EESRK kalbėjo kelete savo ankstesnių nuomonių. EKA strategija buvo patvirtinta 2016 m. gruodžio mėn. vykusioje EKA ministrų taryboje (įskaitant biudžeto paskirstymą skirtingoms programoms 2017–2021 m. laikotarpiu). ES ir EKA strategijos nebėra skirtingos, jos papildo viena kitą.

4.4. Galutinės grandies paslaugos ir infrastruktūros reikalavimai

4.4.1. **Labai reikia** kurti didelių duomenų centrus, kuriuose būtų saugomi, apdorojami ir analizuojami duomenys, pasiūsti iš „Copernicus“. Gebėjimas naudoti ankstesnius duomenis kartu su „Copernicus“ duomenimis taip pat yra labai svarbus kuriant naujas priemones šioje srityje.

4.4.2. ES įsipareigojo siekti plataus užmojo 21-osios Klimato kaitos konferencijos susitarime nustatytų ir darnaus vystymosi tikslų. EESRK pabrėžia, kad palydovų naudojimu pagrįstos stebėjimo sistemos ir antžeminė didelio duomenų kiekio tvarkymo infrastruktūra yra labai svarbūs norint sėkmingai įgyvendinti vietos ir pasaulinius įsipareigojimus. Akivaizdu, kad būtinos naujos su klimato kaita susijusios priemonės, kaip EESRK nurodė savo ankstesnėse nuomonėse, pavyzdžiui, NAT/696⁽⁵⁾.

4.4.3. Kaip numatyta 21-osios Klimato kaitos konferencijos susitarime, LULUCF⁽⁶⁾ turi atlikti pagrindinį vaidmenį sugeriant dabartinį atmosferoje esantį CO₂ kiekį. Miškai yra anglies dioksido absorbentai ir kasdien vykdomas tikslus miškų būklės stebėjimas gali padėti užkirsti kelią neteisėtam medžių kirtimui ir paskatinti aktyvų miškų tvarkymą, pavyzdžiui, sodinant daugiau greitai augančių medžių ir anksti nustatant miškų gaisrus bei užtikrinant jų prevenciją. Dabartiniuose ES pasiūlymuose, kuriais tokiuose sektoriuose kaip pramonė ar transportas leidžiama išmetamą CO₂ kiekį kompensuoti miškininkystės priemonėmis (anglies dioksido absorbentais) ar miškų sodinimu, gerokai daugiau dėmesio skiriama ekonominėms, socialinėms ir aplinkos problemoms. Šiuose pasiūlymuose aiškiai pabrėžiamas skubus programos „Copernicus“ paslaugomis pagrįstų stebėjimo priemonių poreikis. Tarptautiniu požiūriu šios priemonės yra labai svarbios, nes jos gali būti naudojamos siekiant tiksliai stebėti faktinę pažangą, susijusią su klimato kaitos poveikio švelninimu ir anglies dioksido sugertimi įvairiose pasaulio valstybėse.

4.4.4. EESRK pripažįsta, kad palydovų naudojimu pagrįstos stebėjimo sistemos ir duomenų centrai yra labai svarbūs ateityje užtikrinant tvarią maisto gamybą. Visų pirma tikslusis ūkininkavimas duoda didelę naudą jau vien dėl to, kad GALILEO ir GNSS gali padėti taupyti iškastinį kurą. Be to, programinė įranga, kuri naudoja programos „Copernicus“ įvairaus spektro atvaizdus, gali padėti tiksliai nustatyti tuos laukų plotus, kuriuose drėgmės arba maisto medžiagų lygis yra per mažas arba per didelis; tokia funkcija leidžia pakoreguoti vandens ir maisto medžiagų kiekį, taip taupomas geriamasis vanduo ir labai sumažinamas naudojamų trąšų ir pesticidų kiekis. Tai padeda iš esmės didinti ūkininkavimo sistemų tvarumą, skatina ankstyvą augalų ligų nustatymą ir prevenciją, padeda nuspėti būsimą derlių ir garantuoja didelę ekonominę naudą bei daro labai teigiamą socialinį ir ekonominį poveikį.

4.4.5. Siekiant palengvinti ankstyvą ekstremalių oro sąlygų, dėl kurių ūkiuose gali būti patiriama maisto nuostolių, nustatymą ir jų prevenciją arba pasirengimą jiems, taip pat apsaugoti žmones nuo pavojaus jų sveikatai ir nuosavybei, reikėtų toliau tobulinti tiksliąją meteorologiją.

⁽⁵⁾ EESRK nuomonė – Pastangų pasidalijimas 2030 m. strategijoje ir žemės naudojimas, žemės naudojimo keitimas ir miškininkystė (LULUCF) (OL C 75, 2017 3 10, p. 103).

⁽⁶⁾ Žemės naudojimo, žemės naudojimo paskirties keitimo ir miškininkystės veikla (LULUCF).

4.5. Informavimas, švietimas ir sąmoningumo ugdymas

4.5.1. 2014 m. EESRK pradėjo įgyvendinti savo projektą „Kosmosas ir visuomenė“, kurio partneriai pabrėžė poreikį eiti toliau ir į diskusijas dėl Europos vaidmens kosmoso sektoriuje svarbos įtraukti visą visuomenę. Norėdami suprasti Europos pilietinės visuomenės lūkesčius ir poreikius, turime su ja tinkamai konsultuotis.

4.5.2. Komisijos komunikate nepateikiama jokių nuorodų į šį strateginį uždavinį, nors 2016 m. buvo surengtos viešos konsultacijos dėl Europos kosmoso strategijos. Diskusijose dėl kosmoso politikos paprastai dalyvaudavo tik pagrindiniai suinteresuotieji subjektai, o faktas, kad kuriant į vartotojus orientuotą rinką vartotojai turi žinoti ir suvokti technologijų suteikiamus privalumus ir galimybes, paprasčiausiai buvo ignoruojamas.

4.5.3. Kiekvienas svarbus dalyvis turi individualią komunikacijos strategiją, tačiau nėra bendros vizijos arba strateginio plano, kaip ją pristatyti plačiam visuomenei. EESRK mano, kad jokia strategija negali būti įgyvendinama pilietinės visuomenės suinteresuotųjų subjektų – viešųjų ar privačiųjų – neįtraukiant į veiksmų planą.

4.5.4. Galutinių naudotojų susitikimai turėtų būti organizuojami regionų, nacionaliniu ir Europos lygmenimis. Taip pat reikėtų rengti informavimo kampanijas, kuriose aktyviai dalyvautų vietos institucijos.

4.5.5. EESRK ragina Komisiją ir pagrindinius partnerius, bendradarbiaujant su viešosiomis ir privačiosiomis organizacijomis ir verslininkais, sukurti kosmoso ir visuomenės portalą. Informavimas ir sąmoningumo ugdymas turėtų būti tarp naujosios kosmoso politikos prioritetų, o šios politikos pagrindinis tikslas turėtų būti susijęs su faktinių visuomenės poreikių tenkinimu.

Bruselis, 2017 m. kovo 30 d.

*Europos ekonomikos ir socialinių reikalų komiteto
pirmininkas
Georges DASSIS*

Europos ekonomikos ir socialinių reikalų komiteto nuomonė. Pasiūlymas dėl Europos Parlamento ir Tarybos direktyvos dėl prevencinio restruktūrizavimo mechanizmų, antrosios galimybės ir priemonių restruktūrizavimo, nemokumo ir skolų panaikinimo procedūrų veiksmingumui gerinti, kuria iš dalies keičiama Direktyva 2012/30/ES

(COM(2016) 723 final – 2016/0359 (COD))

(2017/C 209/04)

Pranešėjas **Antonello PEZZINI**

Bendrapranešėję **Franca SALIS-MADINIER**

Konsultavimasis	Europos Parlamentas, 2017 1 16 Europos Vadovų Taryba, 2017 1 25
Teisinis pagrindas	Sutarties dėl Europos Sąjungos veikimo 114 straipsnis
Atsakingas skyrius	Bendrosios rinkos, gamybos ir vartojimo skyrius
Priimta skyriuje	2017 3 9
Priimta plenarinėje sesijoje	2017 3 29
Plenarinė sesija Nr.	524
Balsavimo rezultatai	220/2/7
(už/prieš/susilaikė)	

1. Išvados ir rekomendacijos

1.1. EESRK pritaria pasiūlymui dėl direktyvos dėl prevencinio restruktūrizavimo mechanizmų ir antrosios galimybės, todėl pateikia pilietinės visuomenės organizacijų pasiūlymus, kuriais siekiama papildyti turinį.

1.2. Atsižvelgdamas į turinį ir būtinybę baigti rengti vidaus rinkos taisykles, EESRK laikosi nuomonės, kad pasiūlymas turi būti pateiktas reglamento forma ir jame neturi būti baiminamasi maksimaliai suderinti esamas sistemas.

1.3. EESRK ragina direktyvoje oficialiai nustatyti įmonės vadovų pareigą iš anksto ir per derybas informuoti darbuotojus ir su jais konsultuotis. Konkrečiai kalbant, ankstyvuose restruktūrizavimo etapuose didesnis dėmesys turi būti skiriamas darbuotojų interesams, taip pat, vykdant nemokumo procedūrą, turi būti aiškiai remiamasi Direktyvos 2001/23/EB 5 straipsnio 2 dalimi, siekiant tokiomis aplinkybėmis apsaugoti darbuotojų teises.

1.4. EESRK ragina Komisiją į šią direktyvą kaip pagrindinį principą įtraukti reikalavimą iš anksto numatyti galimą nemokumo būklę nustatant gero elgesio kodeksą. Todėl EESRK siūlo į direktyvą įtraukti „socialinio išpėjimo“ principą pagal atitinkamą tvarką.

1.5. EESRK rekomenduoja į direktyvą įtraukti pirmumo principą, pagal kurį nemokumo atveju visiems darbuotojams būtų užtikrintas privilegijuotojo kreditoriaus statusas visose valstybėse narėse. Be to, EESRK siūlo tose šalyse, kur to dar nėra, įsteigti nacionalinį rizikos pasidalijimo fondą, kuriuo visose valstybėse narėse būtų užtikrinamas darbuotojų darbo užmokesčio mokėjimas. Tokį fondą, kuris jau veikia kai kuriose valstybėse narėse, galėtų finansuoti darbdaviai specialiomis įmokomis. Valstybės narės galėtų dalyvauti šio fondo valdyme ir būti jo garantai.

1.6. EESRK rekomenduoja Komisijai skubiai numatyti tvarką ir terminus, kad būtų galima laiku nustatyti įmonės patiriamus sunkumus.

1.7. Skiriami specialistai, ekspertai ir teisėjai turi turėti atitinkamą vienodą pasirengimą ir įvairios patirties, suteikiančios galimybę dirbti šioje iki šiol mažai ištirtoje srityje.

1.8. Būtina patikrinti su sąžiningu profesionaliu elgesiu susijusius verslininkų patikimumo kriterijus, kurie patvirtinami atitinkamų institucijų išduotais sertifikatais. Tokie sertifikatai pateisina antrosios galimybės suteikimą.

1.9. EESRK ragina šioje direktyvoje vadovo piktnaudžiavimą nemokumo procedūra pažeidžiant darbuotojų teises laikyti neteisėta praktika ir todėl tokiam vadovui nesuteikti galimybės taikyti sustabdymą ar pasinaudoti antrąja galimybe.

1.10. EESRK palankiai vertina tai, kad teismams suteikiamas ribotas vaidmuo, nes jie imasi priemonių tik esant būtinybei.

1.11. EESRK atkreipia dėmesį į įmonių socialinę vertę ir pastangas, dedamas siekiant palaikyti jų veiklą taikant greitas, nedaug sąnaudų reikalaujančias ir laiku vykdomas procedūras, vadovaujantis Europos Sąjungos sutartyje (3 str.) nustatytomis vertybėmis ir verslininko sąžiningumo (*bona fide*) principu.

2. Įmonių nemokumo tvarka ES

2.1. 2015 m. gegužės 20 d. Europos Parlamentas ir Europos Sąjungos Taryba priėmė Reglamentą (ES) 2015/848 dėl nemokumo bylų įvairiose valstybėse narėse.

2.2. Naujajame teisės akte atsižvelgiama į naujus bankroto teisės tikslų aspektus, kuriais remiantis bankroto procedūros nebelaikomos tik likvidavimo procedūromis, o priemonėmis, kuriomis užtikrinamas organizuotų įmonės išteklių išsaugojimas, taigi ginama ir darbuotojų teisė dirbti, jei įmanoma, užtikrinant įmonės išlikimą.

2.3. Įvairiose valstybėse narėse, kuriose įmonių restruktūrizavimo procedūros yra dažnesnės negu likvidavimo procedūros, išieškoma 83 % skolų, o kitose – 57 %⁽¹⁾.

2.3.1. Be to, įvairiose valstybėse narėse labai skiriasi procedūrų trukmė⁽²⁾, kuri yra nuo vos keleto mėnesių iki kelerių metų.

2.3.2. Taip pat yra daug neatitikimų, susijusių su galimybe vykdyti restruktūrizavimo procedūras prieš nemokumo paskelbimą.

2.3.3. Iš neseniai atliktų tyrimų⁽³⁾ matyti, kad su bankroto procedūromis susiję teisės aktai neviseškai atitinka savo paskirtį, o valstybių narių įstatymai pernelyg skiriasi, todėl sudaromos kliūtys investicijų judėjimui bendrojoje rinkoje.

2.4. Verslininkų, kurių maždaug 50 %⁽⁴⁾ įsteigtų įmonių žlunga per pirmuosius penkerius veiklos metus, tikslas – turėti galimybę sustabdyti vykdymo užtikrinimo priemones, kai krizė tampa akivaizdi, ir tada pajėgti išmokėti skolas per ne ilgesnį kaip trejų metų laikotarpį, išvengiant gėdos jausmo dėl nesėkmės ir skatinant sąžiningus verslininkus pasinaudoti antrąja galimybe.

2.5. Svarbi naujovė siekiant sukurti bendrą Europos teisminę erdvę – iki 2019 m. sukurti elektroninę vadinamųjų nemokumo registrų, sąveikos sistemą; šie registrai turės būti įsteigti kiekvienoje valstybėje narėje ir jais bus galima nemokamai naudotis per Europos e. teisingumo portalą.

2.6. Komisijos teigimu, Europoje kasmet žlunga 200 000 įmonių ir taip prarandama 1,7 mln. darbo vietų. Dažnai to būtų galima išvengti, jeigu būtų taikomos veiksmingesnės nemokumo ir restruktūrizavimo procedūros.

2.7. Išnagrinėjus 2014 m. Europos Komisijos rekomendaciją dėl restruktūrizavimo ir antrosios galimybės paaiškėjo, kad, nepaisant reformų nemokumo srityje, kai kuriose šalyse šios taisyklės skiriasi ir išlieka neveiksmingos arba jų iš viso nėra. 2015 m. kapitalo rinkų sąjungos veiksmų plane paskelbta teisėkūros iniciatyva įmonių nemokumo srityje, įskaitant ankstyvą restruktūrizavimą ir antrąją galimybę.

⁽¹⁾ 2016 m. Pasaulio banko verslo aplinkos rodiklis.

⁽²⁾ Žr. SWD(2016) 357 final.

⁽³⁾ <https://webcast.ec.europa.eu/insolvency-conference>; http://ec.europa.eu/justice/civil/files/insolvency/impact_assessment_en.pdf COM(2015) 468 final, 2015 9 30 („Nemokumas“, p. 24–25); SWD(2015) 183 final, 2015 9 30 („Nemokumas“, p. 73–78) ir kt.

⁽⁴⁾ Greitoji „Eurobarometro“ apklausa Nr. 354 (2012 m.), kuri taip pat parodė, kad 43 % europiečių nenori imtis verslo, nes baiminasi, kad jis žlugs.

2.8. Europos Komisijos iniciatyva turėtų būti vertinama atsižvelgiant ir į įvairias rekomendacijas, kurias pateikiame norėdami pabrėžti, kad:

- skirtumai tarp nacionalinių nemokumo teisės aktų gali nepagrįstai sudaryti palankias arba nepalankias konkurencines sąlygas,
- nemokumo tvarkos klausimas turi būti nagrinėjamas remiantis darbo teise, kadangi taikant įvairias „darbo“ ir „samdomojo darbuotojo“ apibrėžtis nemokumo atveju gali būti pažeidžiamos darbuotojų teisės ES,
- dėl nepakankamai suderinto kreditorių skirstymo gali sumažėti teismo procesų rezultatų nuspėjamumas,
- potencialūs kreditoriai arba vienintelis kreditorius neturėtų turėti galimybės piktnaudžiauti ar apgaulingai naudotis nemokumo procedūromis,
- reikia priemonių, kuriomis būtų užkertamas kelias palankesnio teisinio reglamentavimo ieškojimui.

3. Europos Komisijos pasiūlymai

3.1. Komisijos pasiūlyme, kurio teisinis pagrindas yra SESV 53 ir 114 straipsniai, daugiausia dėmesio skiriama trims pagrindiniams aspektams:

- bendriesiems ankstyvo restruktūrizavimo sistemos naudojimo principams, padėsiantiems įmonėms tęsti veiklą ir išsaugoti darbo vietas,
- taisyklėms, kuriomis verslininkams, atleidus juos nuo skolų, sudaromos sąlygos pasinaudoti antrąja galimybe per ne ilgesnį kaip 3 metų laikotarpį,
- valstybėms narėms skirtoms priemonėms, kuriomis siekiama padidinti nemokumo, restruktūrizavimo ir atsisakymo išieškoti skolas procedūrų veiksmingumą ir taip sumažinti šių procedūrų trukmę ir pernelyg dideles išlaidas, pašalinti teisinį netikrumą kreditoriams ir investuotojams, taip pat padidinti neapmokėtų skolų išieškojimo lygį.

3.2. Naujose taisyklėse nurodyti kai kurie pagrindiniai principai, kuriais užtikrinama, kad nemokumo ir restruktūrizavimo mechanizmai būtų suderinti ir veiksmingi visoje ES:

- sunkioje finansinėje padėtyje esančios įmonės, ypač MVĮ, turės galimybę naudotis išpėjimo sistemomis, kad galėtų nustatyti blogėjančią padėtį ir užtikrinti restruktūrizavimą ankstyvuojant etapui,
- lanksčiais prevencinio restruktūrizavimo mechanizmais turi būti supaprastinti teismo procesai trukmės, sąnaudų ir sudėtingumo požiūriu,
- prieš pradėdant taikyti vykdomąsias priemones, skolininkui turi būti suteikiamas lengvatinis laikotarpis, trunkantis ne ilgiau kaip keturis mėnesius, siekiant sudaryti palankias sąlygas deryboms, po kurių būtų galima vykdyti veiksmingą restruktūrizavimą,
- kreditoriai ir nepritariantys smulkieji akcininkai neturi turėti galimybės sustabdyti restruktūrizavimą planą, tačiau jų teisėti interesai turi būti visapusiškai ginami,
- turi būti suteikta naujo finansavimo ir *ad interim* finansavimo apsauga, kad būtų galima padidinti veiksmingo restruktūrizavimo galimybes,
- vykdamas prevencinio restruktūrizavimo procedūras turi būti suteikta visapusiška darbo teisės apsauga, laikantis galiojančių ES teisės aktų dėl darbuotojų teisių,
- nemokumo specialistų ir teisėjų parengimas bei specializuotas mokymas turi būti vienodas visoje ES,
- atliekant administracines procedūras ir teikiant pranešimus turi būti visapusiškai naudojamos naujos informacinės technologijos, siekiant užtikrinti veiksmingumą ir sumažinti nemokumo, restruktūrizavimo bei antrosios galimybės suteikimo procedūrų trukmę.

3.3. Pasiūlyme dėl naujos direktyvos atsižvelgiama į besitęsiančios procedūros aspektus, kai verslininkas išlaiko savo veiklos kontrolę ir taikomas automatinis teismo draudimas (angl. *automatic stay*), t. y. keturių mėnesių laikotarpis, per kurį kreditoriams neleidžiama imtis skolos išieškojimo veiksmų.

4. Konkrečios pastabos dėl Komisijos parengto teksto

4.1. I antraštinė dalis. Skolų panaikinimas

4.1.1. Kalbant apie neprivalomą galimybę siūlomą skolų panaikinimo tvarką taikyti vartotojams, EESRK, atsižvelgdamas į daugelį šioje srityje priimtų savo nuomonių, griežtai nepritaria tokiai galimybei, nes tai prieštarauja jo pateiktiems prašymams dėl būtinybės skubiai nustatyti specialią tvarką dėl pernelyg didelio vartotojų išskolinimo.

4.2. II antraštinė dalis. Išankstinis numatymas ir perspėjimo sistemos

4.2.1. EESRK mano, kad būtų pravartu tiksliai nustatyti šios direktyvos taikymo mastą ir sritį (įmonių tipas, darbuotojų skaičius), ypatingą dėmesį skiriant mažosioms ir vidutinėms įmonėms (MVI) ir jų poveikiui vietos ekonomikai.

4.2.2. Iš esmės sutariama dėl to, kad būtina padėti įmonėms laiku restruktūrizuotis, kad jos galėtų išsaugoti darbo vietas ir išlaikyti savo vertę, ir taip remti sąžiningus verslininkus.

4.2.3. Būtų naudinga ir tikslinga nustatyti kriterijus, kuriais remiantis verslininkai būtų laikomi sąžiningais. Tokie objektyvūs kriterijai turėtų būti oficialiai nustatyti direktyvoje. Nederėtų nepaisyti reiškinio, susijusio su taktinėmis nemokumo procedūromis, kurios naudojamos siekiant išvengti teisinių išpareigojimų pažeidžiant darbuotojų teises. Taikantiems tokią praktiką turėtų būti taikomos atgrasymo priemonės atimant galimybę pasinaudoti sustabdymu ir antrąja galimybe.

4.2.4. Visuose etapuose turi nuolat dalyvauti darbuotojai ir profesinės sąjungos, kurioms iš anksto turi būti teikiamos veiksmingos konsultacijos ir informacija. Darbuotojų atstovams ir profesinėms sąjungoms turi būti suteikta teisė siūlyti alternatyvius sprendimus, kad būtų išsaugotos darbo vietos, taip pat teisė pasitelkti ekspertą.

4.2.5. Kada prevencinio restruktūrizavimo mechanizmas įgyvendinamas naudojant bendrus pagrindinius elementus, turėtų būti vadovaujama bendru ir visoje Sąjungoje vienu protokolu.

4.2.6. EESRK siūlo visose valstybėse narėse numatyti nacionalinio rizikos pasidalijimo fondo, kuriuo būtų užtikrinamas darbuotojų darbo užmokesčio mokėjimas, steigimo procedūras. Tokį fondą galėtų finansuoti darbdaviai specialiomis įmokomis. Valstybės narės galėtų dalyvauti šio fondo valdyme ir būti jo garantai⁽⁵⁾.

4.2.7. Siekiant išsaugoti darbo vietas ir išvengti atleidimų iš darbo, turi būti remiamas „socialinis išpėjimas“, t. y. įmonės pareiga pakankamai anksti pranešti visiems suinteresuotiesiems subjektams ir juos išpėti apie įmonės patiriamus sunkumus. Be to, ši priemonė, kuri turi būti taikoma tinkama tvarka atsižvelgiant į kiekvieną konkretų atvejį, bus naudinga, siekiant aiškiai nustatyti sąžiningą ir socialiai atsakingą verslininko elgesį.

4.2.7.1. Turi būti propaguojama dalijimosi informacija kultūra su darbuotojų atstovais, profesinėmis sąjungomis, kitomis atstovaujamosiomis organizacijomis ir kitais suinteresuotaisiais subjektais.

4.2.8. Siektinas tikslas – mažinti teisminių ir administracinių institucijų, kurios pernelyg dažnai raginamos kuo anksčiau ir drastiškai spręsti nemokumo problemas, kišimąsi.

4.2.9. Reikia nacionaliniu ir Europos lygmeniu taikyti darbuotojų informavimo ir konsultavimosi su jais principą (Direktyva 2009/38/EB), taip pat pripažinti jų teisę išpėti užtikrinant jų apsaugą, nes jie pirmieji sužino apie problemas įmonėje (informativus kaip prevencijos priemonė).

4.2.10. Reikėtų patikslinti 3 straipsnio 3 dalį. Visų pirma turėtų būti nurodyti pagrindiniai kriterijai, kuriais remiantis įmonės galėtų būti atleistos nuo perspėjimo mechanizmo taikymo (darbuotojų skaičius, apyvarta ir pan.).

⁽⁵⁾ Tokį pasiūlymą jau 1764 m. pateikė Čezarė Bekarija savo traktate „Apie nusikaltimus ir bausmes“ (*Dei delitti e delle pene*).

4.3. III antraštinė dalis. Prevencinio restruktūrizavimo mechanizmai

- 4.3.1. Reikia sukurti palankią ir iniciatyvią bendrąją sistemą, paremtą patirties ir procedūrų suderinimu.
- 4.3.2. Siekiant įgyvendinti SESV 114 straipsnį, t. y. sukurti vidaus rinką, būtina, kad Komisija, taip pat ir priimdama deleguotuosius aktus, suderintų nemokumo procedūras, kurios šiuo metu atskirose valstybėse narėse pernelyg skiriasi.
- 4.3.3. Taip pat Sąjungos lygmeniu turi būti pasiūlytos ir suderintos ikibankrotinės procedūros, kuriose būtų atsižvelgta į priežastis, dėl kurių kyla kliūčių normaliam kapitalo judėjimui ir kurios kartais susijusios su mokėjimų vėlavimu⁽⁶⁾.
- 4.3.4. Reikia parengti gero elgesio kodeksą, taikomą užsakovams ir paslaugų teikėjams, kuriame būtų nustatytas ilgiausias apmokėjimo terminas.
- 4.3.5. Kitais atvejais šios priežastys atsiranda dėl politinių motyvų, nepriklausančių nuo verslininko sugebėjimų.
- 4.3.6. Naujo finansavimo ir laikino finansavimo apsauga turi būti užtikrinta taikant bendras taisykles ir elgesio modelius, kurie įvairiose šalyse veiktų vienodai, ir jais taip pat būtų galima apsaugoti teisėtas mažumų išreikštas pozicijas.
- 4.3.7. Kai kurios Europos šalių vietos valdžios institucijos jau įsteigė jungtines priežiūros institucijas⁽⁷⁾, kurios turi laiku imtis priemonių, kai kyla būtinybė imtis veiksmų, kad būtų suteikta parama sunkioje padėtyje esančiai įmonei⁽⁸⁾.
- 4.3.8. Reikėtų atlikti šių organizacijų tyrimą ir padaryti reikiamas išvadas bei pasinaudoti naudingiausia patirtimi.
- 4.3.9. Steigiant priežiūros institucijas, turinčias daug kompetencijų, aiškias vizijas ir tvirtus socialinius tikslus, būtų galima padėti užpildyti išankstinio numatymo ar strateginių inovacijų spragas, susilpninusias darbo rinką ir prisidėjusias prie ekonomikos krizės, kuri nuo 2008 m. įvairiomis formomis pasireiškė visoje Europoje.
- 4.3.10. Tiek ankstyvo restruktūrizavimo, tiek antrosios galimybės priemonės yra paskatos, suteikiamos verslininkui, kuris laikėsi perspėjimo ir ankstyvo numatymo procedūrų ir prašo galimybės jomis pasinaudoti; abiejų priemonių paskirtis – sudaryti sąlygas dalyvauti kreditoriams (visų pirma darbuotojams ir profesinėms sąjungoms).
- 4.3.10.1. Todėl labai svarbu, kad verslininkas, norintis pasinaudoti šiomis paskatomis, nedelsdamas savo partneriams (darbuotojams, profesinėms sąjungoms, apskritai kreditoriams, krizei šalinti paskirtoms institucijoms) pateiktų visus savo apskaitos įrašus (apskaitą ir atitinkamus priedus, banko, draudimo, atsargų apskaitos ir kitus dokumentus) ir suteiktų galimybę įvairiais būdais kontroliuoti jo veiklą.
- 4.3.10.2. Tai būtų ne tik skaidrumo principo laikymasis, bet taip pat ir galimybė įgyvendinti kai kuriuos pagrindinius šiame pasiūlyme dėl direktyvos nustatytus tikslus.
- 4.3.10.3. Galimybė nedelsiant susipažinti su įmonės dokumentais sudarytų sąlygas:
- visiems suinteresuotiesiems subjektams geriau suprasti tikrąją įmonės finansinę padėtį, kad būtų galima kuo greičiau nustatyti tinkamas priemones krizei išspręsti,
 - tinkamai informuoti kreditorius (darbuotojus ir kt., taip pat pasitelkiant savo ekspertus), dalyvaujančius derybose dėl plano patvirtinimo ir (arba) alternatyvių priemonių siūlymo, kad jie galėtų pareikšti savo nuomonę ar sąmoningai balsuoti dėl restruktūrizavimo plano aspektų (8 straipsnis),

⁽⁶⁾ Remiantis Avinjono akademijos atlikto tyrimo duomenimis, mokėjimų vėlavimas lemia bent 30 % įmonių žlugimo atvejų.

⁽⁷⁾ Sudarytos iš vietos valdžios institucijos ekspertų, kreditorių atstovų ir socialinių partnerių.

⁽⁸⁾ Pvz., Priežiūros ir pagalbos sunkioje padėtyje įstaiga, 2016 m. kovo mėn. įsteigta autonominiame Sicilijos regione, *Assessorato alle Attività produttive*.

- tinkamai informuoti specialistus (17 straipsnio 3 dalis), taip pat teisminę instituciją ir atitinkamus ekspertus (13 straipsnis) tais atvejais, kai į juos kreipiamasi dėl restruktūrizavimo plano įvertinimo,
- tinkamiau įvertinti verslininko sąžiningumą (22 straipsnio 1 dalis), kadangi išnagrinėjus dokumentus galima nustatyti, kiek verslininkas yra išsiskolinęs (sąžiningai ar nesąžiningai), taip pat, ar procedūra buvo pradėta laiku, pasirodžius pirmiesiems įmonės krizės ženklams.

4.3.11. Restruktūrizavimo poveikio vertinimas turėtų apimti poveikį užimtumui, kadangi, žinant iš anksto, galima imtis tinkamų priemonių, pvz., susijusių su darbuotojų mokymu ir gebėjimų tobulinimu, kad darbo vietos būtų išsaugotos.

4.3.12. Kiek tai susiję su 5 skyriaus 18 straipsniu, vadovams turėtų būti užkertamas kelias sumažinti įmonės turtą iki tokio lygio, kad jo nepakaktų išpareigojimams darbuotojams įvykdyti.

4.4. *IV antraštinė dalis. Galimybė pasinaudoti skolų panaikinimo priemone (antroji galimybė)*

4.4.1. Savo 2013 m. nuomonėje dėl nemokumo procedūrų, kurios aktualios ir šioje nuomonėje, EESRK taip pat pabrėžė, kad:

- minėta antroji galimybė turėtų praversti verslininkams, kurie pasimokė iš padarytų klaidų ir yra pasirengę iš naujo imtis atnaujinto verslo projekto,
- darbuotojams turėtų būti suteikta didesnė apsauga ir pripažintas jų kaip privilegijuotųjų kreditorių statusas visose valstybėse narėse,
- nuolatinis kreipimasis į teismą nėra geriausias sprendimas, ir paragino Komisiją apsvarstyti galimybę įsteigti naujus organus,
- teigiamai vertinama valstybių narių pareiga tobulinti su informacijos viešinimu susijusias taisykles ir įsteigti elektroninį susijusių teismo sprendimų registrą.

4.4.2. Antrosios galimybės suteikimo taisyklės, taikomos verslininkams, patyrusiems pirmąją nesėkmę, turi būti aiškios ir vienodos visoje ES, kaip nustatyta 114 straipsnyje dėl bendrosios rinkos, ir joms turi pritarti darbuotojai, kurie nepatyrė žalos ir nebuvo apgauti verslininkui patyrus pirmąją nesėkmę.

4.4.3. Pernelyg dažnai procedūrų griežtumas daugelyje valstybių narių paskatina drastiškus nemokumo specialistų veiksmus.

4.4.4. Visose ES valstybėse narėse imantis darnių ir atvirų veiksmų, senasis nemokumo specialistų vaidmuo turi būti pakeistas nauju „užimtumo plėtros specialisto“ vaidmeniu, pasitelkiant visapusišką kultūrinį ir techninį pasirengimą, taip pat IT priemones, numatytas Europos e. teisingumo portale ir sustiprintas Reglamentu (ES) 2015/848.

4.4.5. Palankiai vertinamas siūlymas palengvinti galimybę pasinaudoti antrąja galimybe. Šiuo požiūriu reikia atkreipti dėmesį į tai, kad pasibaigus skolų panaikinimo laikotarpiui per daug išsiskolinusių verslininkų skolos gali būti panaikinamos be atskiro kreipimosi į teismą ar administracinę instituciją (20 straipsnio 2 dalis).

4.5. *V antraštinė dalis. Priemonės procedūrų veiksmingumui gerinti*

4.5.1. Būtų naudinga, jeigu pirminį ir tolesnį teisėjų ir administracinių institucijų darbuotojų, priimančių sprendimus restruktūrizavimo, nemokumo ir antrosios galimybės klausimais, mokymą tiesiogiai organizuotų Komisija (taip pat pasitelkdama agentūras).

4.5.2. Reikėtų suderinti ES viduje dirbantiems specialistams taikomus reikalavimus: jie turėtų atitikti minimalius standartus, susijusius su mokymais ir profesinėmis kvalifikacijomis, ir būti įregistruoti tokiu statusu, taip pat turi būti nustatytos šių specialistų pareigos ir profesinės etikos kodeksas.

4.5.3. Reikalingos priemonės, skirtos vidaus priežiūrai, apskaitos metodams, ataskaitų teikimui ir kontrolei, kad būtų padidintas procedūrų veiksmingumas.

4.6. VI antraštinė dalis. Procedūrų stebėseną

4.6.1. Kaip pabrėžiama 4.3.10.1 punkte, tik galimybė laiku susipažinti su visais įmonės dokumentais galėtų užtikrinti duomenų, kurie turi būti surinkti siekiant veiksmingos procedūrų stebėsenos (29 straipsnis), tikrumą ir išsamumą.

4.6.2. Dokumentų aiškumas ir išsamumas turi būti pakartotinai nustatytas įgyvendinimo akte, priimtame pagal Reglamentą (ES) Nr. 182/2011.

2017 m. kovo 29 d., Briuselis

*Europos ekonomikos ir socialinių reikalų komiteto
pirmininkas
George DASSIS*

Europos ekonomikos ir socialinių reikalų komiteto nuomonė. Pasiūlymas dėl Europos Parlamento ir Tarybos reglamento dėl pagrindinių sandorio šalių gaivinimo ir pertvarkymo sistemos, kuriuo iš dalies keičiami reglamentai (ES) Nr. 1095/2010, (ES) Nr. 648/2012 ir (ES) 2015/2365

(COM(2016) 856 final – 2016/0365 (COD))

(2017/C 209/05)

Pranešėjas **Antonio GARCÍA DEL RIEGO**

Prašymas pateikti nuomonę	Europos Sąjungos Taryba, 2017 2 7 Europos Parlamentas, 2017 2 13
Teisinis pagrindas	Sutarties dėl Europos Sąjungos veikimo 114 ir 304 straipsniai
Atsakingas skyrius	Ekonominės ir pinigų sąjungos, ekonominės ir socialinės sanglaudos skyrius
Priimta skyriuje	2017 3 8
Priimta plenarinėje sesijoje	2017 3 29
Plenarinė sesija Nr.	524
Balsavimo rezultatai (už/prieš/susilaikė)	226/2/2

1. Išvados ir rekomendacijos

1.1. Europos ekonomikos ir socialinių reikalų komitetas (EESRK) teigiamai vertina siūlomą „pagrindinių sandorio šalių gaivinimo ir pertvarkymo sistemą“⁽¹⁾, kuria Europos Sąjungoje siekiama pereiti prie galutinio ir suderinto pagrindinės sandorio šalies (PSŠ) tarpuskaitos gaivinimo ir pertvarkymo proceso, ir pritaria šios sistemos tikslams ir joje taikomam požiūriui.

1.2. EESRK pabrėžia, kad labai svarbu įgyvendinti Didžiojo dvidešimtuko (G 20) priimtą sprendimą dėl PSŠ pasaulinio valdymo, taip pat specialias rekomendacijas, kurias pateikė Finansinio stabilumo tarybos (FST) nuolatinis bendradarbiavimo priežiūros ir reguliavimo srityse komitetas, FST bankų pertvarkymo klausimų iniciatyvinė grupė, Mokėjimo ir rinkos infrastruktūrų komitetas, Tarptautinė vertybinių popierių komisijų organizacija (IOSCO) ir Bazelio bankų priežiūros komitetas (BBPK), įtraukiant į suderintus privalomus teisės aktus, kurie patikimai ir saugiai užtikrintų vienodas sąlygas visame pasaulyje.

1.3. Todėl EESRK palankiai vertintų galimybę lanksčiai pritaikyti siūlomą reglamentą prie būsimos tarptautinio sutarimo dėl PSŠ reguliavimo raidos, t. y. Finansinio stabilumo tarybos (FST) rekomendacijų⁽²⁾.

1.4. EESRK manymu, labai svarbu dabartinę individualių PSŠ sprendimų sistemą, grindžiamą tarptautinėmis rekomendacijomis ir nacionalinių priežiūros institucijų veikla, paversti galutiniu gaivinimo ir pertvarkymo reguliavimu, kuris yra aiškus, nuoseklus, griežtas ir išsamus, taip pat, atsižvelgiant į kitus teisės aktus, pvz., Bankų gaivinimo ir pertvarkymo direktyvą (BGPD), proporcingas ir orientuotas į ateitį.

1.4.1. Šiomis aplinkybėmis EESRK laikosi nuomonės, kad bendra PSŠ priežiūros institucija ir bendra pertvarkymo institucija sudarytų geresnes sąlygas sukaupti patirtį ir duomenis, taip pat užtikrinti, kad naują reglamentą PSŠ visoje Europoje įgyvendintų standartizuotai, taip pašalinant dabartinę skirtingų nacionalinių priežiūros institucijų, kurios taiko šiek tiek besiskiriančius priežiūros kriterijus ir priemones, fragmentaciją.

⁽¹⁾ COM(2016) 856 final.

⁽²⁾ Taip pat žr. kaip pagrindžiantį pavyzdį: *EBA and ESMA call to clarify margin requirements between CRR and EMIR* („EBI ir EVPRI raginimas patikslinti garantinių įmokų reikalavimus, taikomus KRR ir ERIR“), 2017 m. sausio 18 d. Pranešime pateikiamomis rekomendacijomis siekiama išvengti išvestinių finansinių priemonių sandoriams taikomų reikalavimų dubliavimosi ir tokiu būdu išvengti padidėjusio reguliavimo rizikos ir kompetentingų valdžios institucijų vykdomos stebėsenos sąnaudų padidėjimo.

1.5. Atsižvelgdamas į pagrindinį Europos Centrinio Banko (ECB) vaidmenį užtikrinant Bendro priežiūros mechanizmo (BPM) bankų sektoriuje veikimą, jo dabartinę kompetenciją, kuria užtikrinamos veiksmingos ir patikimos tarpuskaitos, mokėjimo ir atsiskaitymo sistemos ⁽³⁾, taip pat į jo vaidmenį suteikiant PSS galimybę naudotis centrinio banko pinigais, EESRK primygtinai rekomenduoja apsvarstyti galimybę pasinaudoti ECB kompetencija arba ją praplėsti, kad jis taptų pagrindine Europos PSS priežiūros institucija pagal BPM ir pagrindine pertvarkymo institucija pagal ECB/Eurosistemą.

1.6. EESRK mano, kad šioje srityje priežiūros institucijoms reikėtų nustatyti papildomas stebėsenos priemones, kad būtų galima susidaryti išsamesnį vaizdą apie atskirų tarpuskaitos narių, susijusių su įvairiomis PSS (įskaitant trečiųjų šalių PSS), rizikos poziciją ir PSS padėtį įvairiose rinkose, modeliuojant galimą domino efektą įvairių PSS pozicijose. Priežiūros institucijoms arba, pageidautina, centrinei priežiūros institucijai turėtų būti suteikti įgaliojimai atlikti savo parengtus holistinius testavimus nepalankiausiomis sąlygomis ir turėti supratimą apie susijusių PSS rizikos poziciją ir rizikos švelninimo priemones kas ketvirtį, kas mėnesį arba kiekvieną dieną, kaip būtina konkrečiu atveju, ir visa tai turi papildyti metinį PSS testavimą nepalankiausiomis sąlygomis, kurį atlieka ESMA pagal Europos rinkos infrastruktūros reglamentą (ERIR).

1.7. Nors EESRK daro prielaidą, kad bus nustatyta natūrali seka, pagal kurią visų pirma atliekamas vieno ar keleto atskirų tarpuskaitos narių pertvarkymas pagal BCPD ir tada – jei to reikia – vienos ar keleto PSS gaivinimas ir pertvarkymas, reikėtų paaiškinti, kad esama scenarijų, kai prioritetą reikėtų teikti vienos ar keleto PSS, o ne vieno ar keleto bankų, kurie yra pagrindiniai šių PSS tarpuskaitos nariai, gaivinimui.

1.8. EESRK prašo PSS gaivinimo planuose konkrečiai nurodyti priemones ir būdus, kuriuos bus ketinama taikyti siekiant iš naujo suderinti PSS knygą, nes šiame pasiūlyme nenustatoma, kokios konkrečios galimybės turėtų būti nurodytos gaivinimo planuose, o kokias reikia atmesti.

1.9. Komiteto nuomone, ypatingas dėmesys turėtų būti skiriamas poveikiui, kuris galėtų būti daromas ne finansinio sandorio šalims (NFSŠ) ir netiesioginių tarpuskaitos dalyvių atskirtam klientų turtui, jeigu naudojamos pozicijų ir nuostolių paskirstymo priemonės, t. y. tais atvejais, kai nutraukiamos sutartys ir sumažinama bet kokio pelno, kurį turi mokėti PSS įsipareigojimus vykdantiems tarpuskaitos nariams, vertė. Lygiai taip pat Komitetas teigiamai vertina faktą, kad dabartiniame pasiūlyme nėra nuostatų dėl „pradinės garantinės įmokos mažinimo“, nes tai nebūtų gaivinimo ir pertvarkymo priemonė, ir dėl „kintamosios garantinės įmokos pelno mažinimo“, nes turi būti tikimasi apdraustų pozicijų.

1.10. EESRK nuomone, iš siūlomo teisės akto reikia išbraukti bet kokią aiškiai nurodytą galimybę gelbėti PSS mokesčių mokėtojų lėšomis, ypač tai neleistina trečiųjų šalių PSS gelbėti. Galimybę suteikti nepaprastąją viešąją paramą turėtų pasiūlyti atitinkamos valdžios institucijos, kai tai laikoma tikslinga, ir tokia galimybė toliau turi būti laikoma neeilinio pobūdžio. Dabartiniu metu įtraukta galimybė tam tikromis sąlygomis teikti nepaprastąją viešąją paramą gali sukurti neatsakingo elgesio rizikos galimybę. Dėl šios priežasties bendros priežiūros institucijos ir bendros pertvarkymo institucijos sukūrimas taptų politiškai labiau priimtinas iš nacionalinės perspektyvos.

1.10.1. Šiomis aplinkybėmis EESRK prašo žengti dar vieną žingsnį ir tokius pat arba panašius privalomus standartus nustatyti ir PSS, kurios veikia pagal Europos rinkos infrastruktūros reglamentą (ERIR) ⁽⁴⁾, vadovaudamosi sprendimu dėl lygiavertiškumo, kaip trečiųjų šalių tarpuskaitos organizacijos (trečiųjų šalių PSS).

1.11. EESRK siūlo, kad, kai PSS remia neatidėliotinių sandorių rinkas ir atlieka grynųjų pinigų produktų tarpuskaitą, pertvarkymo institucijos įgaliojimai nutraukti tam tikras arba visas sutartis, susijusias su PSS tarpuskaitos paslaugomis, turėtų būti naudojami labai ribotai.

⁽³⁾ Viena pagrindinių Eurosistemos užduočių yra *skatinti sklandų mokėjimo sistemų veikimą* (Sutarties dėl Europos Sąjungos veikimo 127 straipsnio 2 dalis ir Europos centrinių bankų sistemos ir Europos Centrinio Banko statuto 3 straipsnio 1 dalis). Eurosistemos kompetencijos reguliuojant mokėjimo ir atsiskaitymo sistemas teisinis pagrindas nustatytas Sutarties dėl Europos Sąjungos veikimo 127 straipsnio 2 dalyje. Pagal Europos centrinių bankų sistemos ir Europos Centrinio Banko statuto 22 straipsnį ECB ir nacionaliniai centriniai bankai gali sudaryti sąlygas, o ECB gali priimti reglamentus, kad būtų užtikrintas tarpuskaitos ir mokėjimo sistemų veiksmingumas ir patikimumas Sąjungoje ir su kitomis šalimis.

⁽⁴⁾ 2012 m. liepos 4 d. Europos Parlamento ir Tarybos reglamentas (ES) Nr. 648/2012 dėl ne biržos išvestinių finansinių priemonių, pagrindinių sandorio šalių ir sandorių duomenų saugyklų.

1.12. EESRK mano, kad taikant laikiną tarpuskaitos prievolės netaikymą pertvarkant vieną PSŠ turi būti atsižvelgiama į galimą poveikį kitoms PSŠ, kurioms leidžiama teikti tarpuskaitos paslaugas toje pačioje turto klasėje.

2. Aplinkybės

2.1. Europos Sąjungos Bankų gaivinimo ir pertvarkymo direktyvoje (BGPD) ir Jungtinių Amerikos Valstijų Finansų sistemos reformos įstatyme (angl. *Dodd–Frank Act*) reikalaujama, kad sisteminiu požiūriu svarbūs bankai turėtų likvidavimo planus, kuriais remiantis būtų galima vykdyti organizuotą likvidaciją krizės atveju ir nedarant didelio poveikio platesnei finansų rinkai. ERIR ir Finansų sistemos reformos įstatyme nustatčius privalomą centrinę tarpuskaitos sistemą, PSŠ įgijo vis didesnę reikšmę bendram finansų sistemos saugumui ir patikimumui. Todėl, be PSŠ atsparumo užtikrinimo, reikalingas tvirtas gaivinimo ir pertvarkymo planavimas, siekiant užtikrinti, kad dėl didesnio pasitikėjimo centrine tarpuskaitos sistema neatsirastų naujos kategorijos subjektų, kurie būtų „per dideli, kad žlugtų“.

2.1.1. Nors PSŠ žlugimas statistiniu požiūriu yra mažai tikėtinas dėl jos specifinio verslo modelio ir didelio dėmesio rizikos valdymui, tačiau, atsižvelgiant į tai, kad PSŠ rinkoje atlieka svarbų vaidmenį veikdama kaip sisteminės svarbos finansų įstaiga (angl. SIF), ji gali sukelti plintantį neigiamą poveikį finansų sistemoje, taip sukurdama domino efektą tarpuskaitos nariams ir rinkoms, kurias ji remia. Tai mažai tikėtinas, didelį poveikį turintis įvykis.

2.2. PSŠ atlieka pagrindinį vaidmenį finansų sistemoje, nes valdo sudėtingą sandorio šalies rizikos santykių tinklą. Iš esmės jos tai daro: i) pačios tarpininkaudamos sutarčių, kuriomis prekiaujama vienoje ar daugiau (reguliuojamų arba ne biržos sandorių (angl. OTC)) finansų rinkų, šalims ir ii) pačios apsisaugodamos nuo savo naudotojų nemokumo surinkdamos pakankamas garantines įmokas ir įkaitus iš pirkėjo ir pardavėjo, ir įgyvendindamos nuostolių pasidalijimo taisykles (vadinamieji išpareigojimų neįvykdymo srautai, kurie turi būti naudojami ypatingais atvejais, paaiškęjus, kad nepakanka individualios garantinės įmokos)⁽⁵⁾.

2.3. PSŠ dalyviui kyla mažesnė rizika, palyginti su dvišale tarpuskaita; taip yra todėl, kad jis naudojami daugiašaliais užskaitos susitarimais, atitinkamomis užtikrinimo sąlygomis ir tolygaus nuostolių paskirstymo tvarka. PSŠ užskaito dalyvių išpareigojimus (ilgąsias ir trumpąsias pozicijas) dėl vieno produkto, nustato bendrą daugiašalį balansą dėl kiekvieno produkto ir (arba) dalyvio, nepaisydama sandorio šalies iki novacijos tapatybės. Tais atvejais, kai produktai yra iš esmės susiję, PSŠ gali nustatyti dalyvių garantines įmokas pagal produktus (portfelio garantinės įmokos), taip leisdamas dalyviams užskaityti riziką, atsižvelgiant į turimas pozicijas, susijusias su produktais.

2.4. Kad visapusiškai išnaudotų PSŠ privalumus, PSŠ privalo: 1) veiksmingai valdyti savo riziką ir turėti pakankamai prieinamų finansinių išteklių ir 2) joms turi būti taikoma griežta reguliavimo priežiūra ir priežiūros reikalavimai. Pirma, PSŠ turi būti pakankamai atsparios ta prasme, kad jų finansiniai ištekliai (įskaitant garantinės įmokos reikalavimus, iš anksto finansuojamus išpareigojimų neįvykdymo fondus ir likvidumo išteklius) leidžia joms atlaikyti labai tikėtiną tarpuskaitos narių žlugimą ir kitus nepalankius įvykius. Antra, PSŠ privalo turėti gaivinimo planus, kurie leistų joms paskirstyti perteklinius nuostolius ir užtikrinti papildomą likvidumą neužkraunant pernelyg didelės naštos tarpuskaitos nariams ir kitoms finansų įstaigoms, iš kurių, tikėtina, dauguma pačios atlieka svarbų sisteminių vaidmenį. Galiausiai turi būti parengti patikimi PSŠ pertvarkymo planai.

2.5. 2009 m. G 20 vadovai išpareigojo užtikrinti, kad visų standartizuotų ne biržos išvestinių finansinių priemonių sutarčių centralizuotą tarpuskaitą vykdytų PSŠ. Dažniau vykdant išvestinių finansinių priemonių centralizuotą tarpuskaitą siekiama didinti finansinį stabilumą šiais būdais:

— didinant daugiašalę užskaitą,

— reikalaujant, kad išvestinių finansinių priemonių rinkos dalyviai pateiktų pakankamo dydžio pradinę ir kintamąją garantinę įmoką,

— padedant valdyti stambių išvestinių finansinių priemonių rinkos dalyvių išpareigojimų neįvykdymo atvejus,

⁽⁵⁾ Europos sisteminės rizikos valdyba, ESRV ataskaita Europos Komisijai dėl PSŠ sąveikos susitarimų sisteminės rizikos poveikio, 2016 m. sausio mėn.

— didinant išvestinių finansinių priemonių rinkos skaidrumą ir padedant supaprastinti sandorių tinklus⁽⁶⁾.

2.6. Tarptautiniu lygmeniu Mokėjimo ir rinkos infrastruktūrų komitetas (CPMI) kartu su Tarptautine vertybinių popierių komisijų organizacija (IOSCO) ir Finansinio stabilumo taryba (FST) jau 2014 m. priėmė rekomendacijas dėl finansų rinkų infrastruktūros (FRI) gaivinimo ir pertvarkymo. Be to, PSŠ gaivinimas ir pertvarkymas yra svarbūs nuolat įgyvendinamų 2015 m. parengtų tarptautinių darbo planų prioritetai.

2.7. ES lygmeniu Europos Komisija priėmė pasiūlymą⁽⁷⁾, pagrįstą pirmiau minėtu tarptautiniu lygmeniu atliktu darbu, dėl teisės aktais nustatyto PSŠ pertvarkymo ir gaivinimo režimo, kuris aptariamas šioje nuomonėje.

3. Pastabos ir komentarai

3.1. Siūlomas reglamentas

3.1.1. EESRK pažymi, kad šiandien PSŠ taikomi griežtesni reikalavimai, palyginti su laikotarpiu iki krizės. CPMI ir IOSCO finansų rinkų infrastruktūrų principais (angl. PFMI) nustatoma išsami PSŠ atsparumo ir gaivinimo sistema.

3.1.2. EESRK geria reikšmingą CPMI ir IOSCO darbą, kurį jos atliko siekdamos spręsti PSŠ atsparumo ir gaivinimo problemą tarptautiniu lygmeniu.

3.1.3. Todėl Komitetas norėtų, kad siūlomame reglamente būtų nustatytas mechanizmas, leidžiantis lanksčiai prisitaikyti prie būsimo tarptautinio sutarimo dėl PSŠ reguliavimo, t. y. Finansinio stabilumo tarybos (FST) rekomendacijų.

3.1.4. Komitetas atitinkamai pritaria pasiūlytam reglamentui, kuriame tarptautiniai standartai (kuriuos dabar šiek tiek skirtingai įgyvendina PSŠ atsižvelgdamos į teisinę ir reguliavimo aplinką) yra įtraukiami į vieną standartizuotą pagal ES teisę suderintų ir vienodų išpareigojimų rinkinį.

3.1.5. EESRK atkreipia dėmesį į tai, kad, iš dalies keičiant kitus susijusius teisės aktus, t. y. Bankų gaivinimo ir pertvarkymo direktyvą (BGPD), svarbu vadovautis visapusišku požiūriu, taip pat svarbu užtikrinti, kad moratoriumo priemonės (BGPD 5 ir 10 straipsniai) ir kiti mechanizmai toliau nebūtų taikomi tam tikrų mokėjimo sistemų, PSŠ, centrinių vertybinių popierių depozitoriumų (CVPD) ir centrinių bankų mokėjimo ir pateikimo pareigoms, siekiant neišbalansuoti PSŠ turimų arba joms perduotų portfelių ir įkaitų.

3.1.6. Tokiomis aplinkybėmis EESRK tikisi, kad bus nustatyta natūrali seka, pagal kurią visų pirma atliekamas vieno ar keleto atskirų tarpuskaitos narių pertvarkymas pagal BGPD ir tada – jei to reikia – vienos ar keleto PSŠ, kurių tarpuskaitos nariai buvo pagrindiniai klientai, gaivinimas ir pertvarkymas. Gali būti scenarijų, kai prioritetą reikėtų teikti vienos ar keleto PSŠ, o ne vieno ar keleto bankų, kurie yra pagrindiniai šių PSŠ tarpuskaitos nariai, gaivinimui.

3.1.6.1. Pagal CPSS ir IOSCO nustatytus principus, sisteminės svarbos PSŠ išpareigojimų neįvykdymo atvejui numatyti ištekliai turėtų būti bent tokio dydžio, kad apsaugotų nuo dviejų tarpuskaitos narių, kurių suvestinė kredito pozicija PSŠ atžvilgiu gali būti didžiausia, išpareigojimų neįvykdymo susidarius ekstremalioms, bet tikėtinioms rinkos sąlygoms (angl. „Cover 2“). Jei tarpuskaitos nariai, kurių pozicijos vienos arba keleto PSŠ atžvilgiu viršija apsaugą, numatytą pagal „Cover 2“, nevykdo išpareigojimų ir dėl jų pradeda procedūra pagal BGPD, į šioms PSŠ ir kitiems išpareigojimus vykdančiams tarpuskaitos nariams daromą poveikį reikia atsižvelgti priimant visus sprendimus, susijusius su sunkumų patiriančiais tarpuskaitos namais pagal BGPD.

⁽⁶⁾ Žr. FST nuolatinio bendradarbiavimo priežiūros ir reguliavimo srityse komiteto, FST bankų pertvarkymo klausimų iniciatyvinės grupės, Bazelio bankų priežiūros komiteto, Mokėjimo ir rinkos infrastruktūrų komiteto, Tarptautinės vertybinių popierių komisijų organizacijos (IOSCO) pirmininkų „2015 m. PSŠ darbo planą“, 2015 m. balandžio mėn.

⁽⁷⁾ COM(2016) 856 final.

3.1.6.2. Galimai PSS reikia stabilizuoti ir paremti pagal šį siūlomą teisės aktą prieš pradėdant BGPD procesą sunkumų patiriančių tarpuskaitos narių atžvilgiu. Taip pat gali būti atvejų, kai išipareigojimus vykdančios tarpuskaitos nariai, pradėjęs taikyti siūlomame teisės akte apibrėžtas priemones, nebesugebės įvykdyti savo išipareigojimų ir tada jų atžvilgiu bus pradėtas BGPD procesas. Vis dėlto, jei tai padėjo stabilizuoti PSS, aptarnaujančią keletą tarpuskaitos narių, pirmenybė turėtų būti teikiama PSS, o ne atskiro tarpuskaitos nario stabilizavimui.

3.2. *Viešąjį interesą atitinkančios priemonės turi būti proporcingos ir taikomos vengiant naudoti viešąsias lėšas*

3.2.1. Komitetas atkreipia dėmesį, kad siūlomas reglamentas yra orientuotas į ekstremalias ir išimtines rinkos situacijas; tačiau labai svarbu, kad, taikant gaivinimo ir pertvarkymo režimą, būtų galima užtikrinti svarbiausių PSS paslaugų tęstinumą nenaudojant viešųjų lėšų, bet kurios viešos paramos mokumui formos arba bet kurios kitos Vyriausybės finansinės padėties stabilizavimo formos, viešos paramos priemonės nuosavam kapitalui padidinti arba laikino perėmimo valstybės nuosavybės priemonės. Dabartinė aiškiai nurodyta galimybė tam tikromis sąlygomis teikti nepaprastąją viešąją finansinę paramą turėtų būti panaikinta siekiant nesukurti neatsakingo elgesio rizikos atvejų, nes tarpuskaitos dalyviai gali būti klaidingai skatinami pradiniam etape nemokėti PSS gaivinimo ir pertvarkymo įmokų, palaukti ir pasižiūrėti, ar bus suteikta nepaprastoji viešoji parama ir kokio ji bus masto, taip sąmoningai sutinkant ar net provokuojant šalutinį poveikį viešajai sferai.

3.2.2. Kadangi konkretūs scenarijai, kuriems susiklosčius būtų taikomas gaivinimo ir pertvarkymo režimas, negali būti tiksliai nuspėjami, PSS turėtų išlaikyti lankstumą kuriant ir įgyvendinant gaivinimo priemones, kad sugebėtų valdyti įvairias išipareigojimų nevykdymo situacijas. Dėl pernelyg griežto reguliavimo gali būti prarastas veiksmingumas. Todėl prieš išikišant pertvarkymo institucijoms pirmiausia PSS turėtų būti leidžiama nustatyti išipareigojimų nevykdymo valdymo procesą ir galiausiai įgyvendinti savo gaivinimo planą, nebent yra įrodymų, patvirtinančių tikimybę, kad gaivinimo plano nepavyks įgyvendinti arba bus pakenkta finansiniam stabilumui.

3.3. *Skirtingas ne finansų sandorio šalių traktavimas ir atskirtos klientų sąskaitos*

3.3.1. Europos rinkos infrastruktūros reglamente (ERIR) nustatytos finansų sandorio šalims (FSS) ir ne finansų sandorio šalims (NFSS), kurios sudaro išvestinių finansinių priemonių sutartį, taikomos pareigos ir reikalavimai. Finansų sandorio šalims (FSS) priklauso bankai, draudimo bendrovės, investicijų valdytojai, pensijų fondai, kolektyvinio investavimo į perleidžiamus vertybinius popierius subjektai (KIPVPS), alternatyvaus investavimo fondai (AIF), o ne finansų sandorio šalys (NFSS) apima NFSS+ (šalys, kurių kredito ir akcijų išvestinių finansinių priemonių sutarčių pozicija daugiau kaip 30 dienų yra bent 1 mlrd. EUR ir (arba) palūkanų normų apskaitos sandorių, valiutų, prekių ir kitų išvestinių finansinių priemonių sutarčių pozicija – 3 mlrd. EUR bendros sąlyginės vertės) ir NFSS–. Be to, ERIR gali būti netiesiogiai taikomas trečiosios šalies subjektams (TSS), kai jie sudaro sandorius su ES sandorio šalimis.

3.3.1.1. ERIR nustatyta tarpuskaitos prievolė bus taikoma tuo atveju, jei ne biržos išvestinių finansinių priemonių sutartį sudaro dvi FSS, viena FSS ir NFSS+ arba dvi NFSS+ ar FSS/NFSS+ ir viena TSS, kuriam būtų taikoma tarpuskaita, jeigu jis būtų įsteigtas Europos Sąjungoje. Nuo reikalavimų leidžiančios nukrypti nuostatos laipsniškai nustos galioti 2017 m.

3.3.2. Baigus galioti visoms išimtims, tam tikro dydžio ne finansų sandorio šalims, kurios veikia kaip tiesioginiai ar netiesioginiai PSS dalyviai, įtaką darys Gaivinimo ir pertvarkymo reglamentas, nes jame nustatyta pareiga vykdyti tam tikrų ne biržos išvestinių finansinių priemonių sutarčių centralizuotą tarpuskaitą⁽⁸⁾. Todėl ne finansų sandorio šalims ir pensijų fondų klientams dėl šio reglamento ir tarpuskaitos pareigos derinio gali atsirasti nenumatytų išipareigojimų, kuriais būtų sukuriamas dar glaudesnis realiosios ekonomikos/turto valdytojų ir sisteminės svarbos finansų įstaigų (SIFI) ryšys.

3.3.3. Todėl EESRK prašo Komisijos apsprastyti galimybę siūlomoje gaivinimo ir pertvarkymo sistemoje ne finansų sandorio šalims – ypač gamybos įmonėms, apsidraudžiančioms nuo fizinės rizikos realiojoje ekonomikoje, – taikyti kitokią požiūrį, jeigu valdžios institucijos yra priverstos imtis nepaprastųjų priemonių viešojo intereso vardan, taip galbūt ribodamos įprastas nuosavybės teises ir paskirstydamos nuostolius konkrečioms suinteresuotiesiems subjektams bei kraštutiniu atveju sustabdydamos PSS pelno išmokas ne finansų sandorio šalims.

⁽⁸⁾ Pagal 2012 m. liepos 4 d. Europos Parlamento ir Tarybos reglamento (ES) Nr. 648/2012 dėl ne biržos išvestinių finansinių priemonių, pagrindinių sandorio šalių ir sandorių duomenų saugyklų 5 ir 6 straipsnius.

3.3.4. (Pensijų) fondai ir kiti subjektai, valdantys neprofesionaliųjų investuotojų pinigus ir investuojantys į kapitalo rinkas, turės tiesiogiai ar netiesiogiai per tarpuskaitos narius išlaikyti pozicijas pagrindinėse sandorio šalyse. Šiems subjektams taikoma nacionalinė priežiūra ir griežti investicijų apribojimai siekiant užtikrinti, kad dėl jų nekiltų nepagrįsta rizika galutiniams klientams. Be to, nacionalinės reguliavimo institucijos arba patikėtinio pareiga reikalauja, kad jie laikytų klientų pozicijas netiesiogiai klientų sąskaitose ir kad jos būtų atskirtos. ERIR įtvirtinus nuostatas dėl klientų turto atskyrimo ir perkeliavimo, sudaryta galimybė užtikrinti išskirtinę netiesioginių tarpuskaitos dalyvių turto apsaugą.

3.3.5. Atsižvelgiant į plataus masto reguliavimą, tokių (pensijų) fondų investuotojams yra susidaręs išpūdis, kad jų turtui taikoma speciali apsauga pagal nacionalinius ir ES teisės aktus. Vis dėlto, siūlomas teisės aktas sudarytų galimybes apriboti įprastas nuosavybės teises ir paskirstyti nuostolius konkreitiems suinteresuotiesiems subjektams, taip pat sulaikyti PSS pelno išmokas, o tai kartu turėtų poveikio klientams ir atskirtoms klientų sąskaitoms. EESRK ragina Komisiją užtikrinti, kad įprastų nuosavybės teisių (sutarčių nutraukimas, nuostolių paskirstymas, pelno sulaikymas) ribojimo galimybė nebūtų taikoma (atskirtoms) klientų sąskaitoms.

3.4. *Pereinamasis laikotarpis ir trečiosios šalies lygiavertiškumas*

3.4.1. EESRK primygtinai ragina Komisiją užtikrinti, kad perėjimas prie suderintos sistemos būtų tinkamai prižiūrimas ir vykdytų tuo pat metu taikant trečiosios šalies PSS nustatytus reikalavimus, taip siekiant išvengti galimo reguliuojamojo arbitražo ir nepalankios konkurencinės ES PSS padėties, dėl kurios trečiosios šalies PSS galėtų teikti ne tokias saugias, taigi ir pigesnes paslaugas.

3.4.2. Priimdama sprendimą dėl lygiavertiškumo, Europos Komisija turi atsižvelgti į visų šalių, dėl kurių ji ketina tai padaryti, aiškias taisykles ir reglamentus dėl gaivinimo ir pertvarkymo. Jei Europos Komisija jau priėmė sprendimą dėl šalies lygiavertiškumo⁽⁹⁾, šį sprendimą reikia peržiūrėti atsižvelgiant į trečiosios šalies gaivinimo ir pertvarkymo reglamentus, siekiant užtikrinti, kad ES bendrojoje rinkoje paslaugas siūlančių trečiųjų šalių PSS taikytų lygiaverčius PSS gaivinimo ir pertvarkymo režimus ir kad Europos pertvarkymo kolegijų sprendimai būtų vykdomi pagal trečiosios šalies teisinę sistemą. Reikėtų nustatyti būtiniausias reikalavimą sudaryti keitimosi informacija dėl sisteminės rizikos susitarimus su trečiosios šalies PSS reguliavimo institucija ir ES PSS priežiūros institucija (-omis) bei pertvarkymo institucija ir užtikrinti tokių reguliavimo institucijų dalyvavimą vadinamosiose krizės valdymo grupėse.

3.4.3. Pagal ERIR Europos Komisija gali prašyti Europos vertybinių popierių ir rinkų institucijos (ESMA) suteikti technines konsultacijas dėl tam tikrų ne ES jurisdikcijų, kuriose veikia pagrindinės išvestinių finansinių priemonių rinkos arba PSS ir kurios krepšiai dėl pripažinimo, lygiavertiškumo⁽¹⁰⁾.

3.4.4. Žvelgdamas į ateitį, EESRK ragina ESMA įvertinti pagrindinius aspektus, susijusius su teisės aktu, kuriais reglamentuojamas tokių trečiųjų šalių gaivinimas ir pertvarkymas, įtraukimu, siekiant užtikrinti vienodas veiklos sąlygas ir išvengti reguliuojamojo arbitražo, dėl kurio ES bendrosios rinkos dalyviams ir galbūt ES mokesčių mokėtojams dėl trečiųjų šalių PSS teikiamų paslaugų kyla pernelyg didelė rizika. Labai svarbu tarptautiniu lygmeniu sudaryti vienodas sąlygas ir užtikrinti, kad ES mokesčių mokėtojams daromas poveikis Europos Sąjungoje būtų sumažintas iki valdomos rizikos lygmens.

3.5. *Bendra Europos priežiūros ir bendra Europos pertvarkymo institucija*

3.5.1. EESRK nuomone, ES ir pavienės valstybės narės turi stiprinti savo priežiūros institucijų gebėjimą suprasti PSS riziką ir rizikos valdymą visais lygmenimis žmogiškųjų, finansinių ir techninių išteklių atžvilgiu. EESRK mano, kad dabar priežiūros institucijos pernelyg priklauso nuo viršnacionalinių organizacijų ir pačių PSS. Ši priklausomybė nuo ekspertinių žinių gali būti ypač rizikinga, jeigu priežiūros institucijoms reikėtų staiga perimti problemiško PSS kontrolę, t. y. jeigu būtų pašalinta ir vėliau pakeista vyresnioji vadovybė ar valdyba arba jeigu būtų naudojamasi pertvarkymo įgaliojimais.

⁽⁹⁾ Išsamus dabartinis sąrašas skelbiamas adresu <https://www.esma.europa.eu/regulation/post-trading/central-counterparties-ccps>.

⁽¹⁰⁾ Tikimasi, kad Komisija pasinaudos ESMA technine konsultacija, kad parengtų galimus įgyvendinimo aktus pagal ERIR 25 straipsnio 6 dalį, 13 straipsnio 2 dalį ir 75 straipsnio 1 dalį, susijusius su trečiųjų šalių (ne ES šalių) teisinės ir priežiūros sistemos lygiavertiškumu.

3.5.2. EESRK laikosi nuomonės, kad viena PSŠ priežiūros ir pertvarkymo institucija sudarytų geresnes sąlygas priežiūros institucijoms kaupti patirtį ir duomenis, taip pat užtikrinti, kad naują reglamentą PSŠ visoje Europoje įgyvendintų standartizuotai ir būtų pašalinta tokia reguliavimo vengimo arba reguliuojamojo arbitražo rizika. Be to, būtų pakeista dabartinė PSŠ priežiūros įvairovė. Dabar reguliavimo srityje vadovaujamosi ERIR nustatytu nacionaliniu priežiūros požiūriu, pagal kurį nacionalinėse reguliavimo institucijose kuriamos PSŠ priežiūrinčios kolegijos. Tačiau EESRK mano, kad nepalankiausių sąlygų scenarijaus atveju, kai kyla vienos ar kelių PSŠ žlugimo pavojus, centralizuotas požiūris būtų pats veiksmingiausias, nes sprendimai turi būti priimami visapusiškai atsižvelgiant į PSŠ, tarpuskaitos narius ir pan.

3.5.2.1. EESRK mano, kad 2012 m. pasirinkta PSŠ reguliavimo tvarka, kuri nustatyta ERIR, lėmė skirtingą PSŠ priežiūrą⁽¹¹⁾, nes įvairiose šalyse PSŠ priežiūra buvo patikėta centriniams bankams, nacionalinėms bankų reguliavimo institucijoms ar keitimosi informacija priežiūros institucijoms. Šį požiūrį patvirtino ESMA pagal ERIR 21 straipsnį atlikta ir 2016 m. gruodžio 22 d. paskelbta tarpusavio peržiūra „PSŠ garantinės įmokos ir įkaito reikalavimų priežiūros veikla“, kurioje ESMA aiškiai nurodo, kad būtina didinti nacionalinių priežiūros institucijų priežiūros konvergenciją.

3.5.2.2. Ataskaitoje, nors ir ribotai, jau įvardytos įvairios sritys, kuriose nacionalinės priežiūros institucijos laikosi skirtingų požiūrių, ir pateikiamos rekomendacijos, kaip užtikrinti nuoseklesnę priežiūros praktiką. Kiekvienoje nacionalinėje reguliavimo institucijoje veikia sukurtos kolegijos, kuriose dubliuojasi nemažai pagrindinių PSŠ dalyvių; šios kolegijos turi dirbti kartu tuo atveju, jeigu kyla keleto PSŠ žlugimo pavojus. Atsižvelgiant į kelerių pastarųjų metų įvykius, 2017 m., kai PSŠ vienu metu veikia kotiruojamų vertybinių popierių ir ne biržos sandorių išvestinių finansinių priemonių rinkose, reikėtų apsvarstyti galimybę taikyti naują centralizuotą požiūrį.

3.5.3. Atsižvelgdamas į pagrindinį ECB ir Bendro priežiūros mechanizmo (BPM) vaidmenį, EESRK siūlo apsvarstyti galimybę praplėsti ECB kompetenciją, kad jis taptų centrine PSŠ priežiūros institucija pagal BPM. Siekiant išvengti vidinio interesų konflikto, pats ECB/Eurosistema turėtų imtis centrinės pertvarkymo institucijos vaidmens. Tai būtų įmanoma pasiekti remiantis dabartine kompetencija arba ją pagrįstai išplėtus. Viena iš pagrindinių ECB užduočių yra „skatinti sklandų mokėjimo sistemų veikimą“⁽¹²⁾. Dauguma Europos PSŠ yra įregistruotos kaip mokėjimo sistemos, kuriose užtikrinamas atsiskaitymų baigtinumas⁽¹³⁾. Be to, kai kurios pagrindinės euro zonos PSŠ (t. y. LCH SA ir „Eurex Clearing“) veikia pagal licencijas ir jų veikla reguliuojama kaip ir kredito įstaigų.

3.5.4. Pagal Europos centrinių bankų sistemos ir Europos Centrinio Banko statuto 22 straipsnį ECB gali priimti reglamentus, kad būtų užtikrintas tarpuskaitos ir mokėjimo sistemų veiksmingumas ir patikimumas Sąjungoje ir su kitomis šalimis. Todėl su tarpuskaitos patikimumu susijusi reguliavimo funkcija jau yra suteikta. Kita vertus, būtų galima įsteigti naują centrinę Europos PSŠ priežiūros instituciją, tačiau tokia alternatyva užimtų daugiau laiko ir būtų brangesnė.

3.5.5. Įsteigus centrinę bankų ir PSŠ priežiūros instituciją pagal BPM, taip pat būtų paisoma fakto, kad dauguma sisteminiu požiūriu svarbių bankų yra įvairių PSŠ nariai (pvz., „JPMorgan“, kuris yra 70 PSŠ narys visame pasaulyje⁽¹⁴⁾), todėl jei vienas iš šių didelių narių nevykdytų įsipareigojimų, vienu metu būtų pradedami įsipareigojimų nevykdymo aukcionai pagrindinėse sandorio šalyse, kurių narys yra įsipareigojimų nevykdantis bankas.

3.5.6. Žvelgiant iš nacionalinės perspektyvos, viena politinė išankstinė sąlyga bendrai priežiūros ir pertvarkymo institucijai įkurti – jau pateiktas reikalavimas pašalinti bet kokią galimybę gelbėti PSŠ mokesčių mokėtojų pinigais tam tikromis sąlygomis teikiamos nepaprastosios viešosios finansinės paramos forma.

⁽¹¹⁾ PSŠ ir reguliavimo institucijų sąrašas skelbiamas adresu https://www.esma.europa.eu/sites/default/files/library/ccps_authorized_under_emir.pdf.

⁽¹²⁾ Žr. Sutarties dėl Europos Sąjungos veikimo 127 straipsnio 2 dalį ir Europos centrinių bankų sistemos ir Europos Centrinio Banko statuto 3 straipsnio 1 dalį.

⁽¹³⁾ Mokėjimo sistemų sąrašas skelbiamas adresu https://www.esma.europa.eu/sites/default/files/library/designated_payment_and_securities_settlement_systems.pdf.

⁽¹⁴⁾ Žr. „Financial Times“, *JPMorgan tells clearers to build bigger buffers*, 2014 m. rugsėjo 11 d., autoriai Sam Fleming ir Philip Stafford.

3.6. *Neprivalomas tarpuskaitos prievolės taikymo sustabdymas vykdant pertvarkymą*

3.6.1. PSŠ pertvarkymo institucija arba pertvarkomos pagrindinės sandorio šalies tarpuskaitos nario kompetentinga institucija gali prašyti Komisijos laikinai sustabdyti pasiūlymo dėl reglamento 4 straipsnio 1 dalyje nustatytos tarpuskaitos prievolės taikymą tam tikrų klasių ne biržos išvestinėms finansinėms priemonėms, jei įvykdytos tam tikros sąlygos.

3.6.2. Tačiau sunku suprasti, kaip itin nepalankiomis rinkos sąlygomis visų pirma mažesni tarpuskaitos nariai galėtų dar kartą dvišaliame procese staigiai perimti pozicijų valdymą. Be to, tarpuskaitos prievolė yra pagrįsta konkrečiomis ne biržos sandorių išvestinėms finansinėms priemonėms visose pagrindinėse sandorio šalyse, o ne tik vienoje pagrindinėje sandorio šalyje. Todėl tarpuskaitos prievolės taikymo sustabdymas gali daryti poveikį kitoms PSŠ, kurios turi įgaliojimus teikti tų pačių produktų tarpuskaitos paslaugas. Turi būti užtikrinta, kad kitoms PSŠ tarpuskaitos prievolės taikymo sustabdymas būtų neprivalomas. Be to, šios PSŠ gali būti nustačiusios garantinių įmokų užskaitos dėl šių ir kitų klasių išvestinių finansinių priemonių taisykles, todėl grįžimas į dvišalę rinką sukelia nepageidaujamų pasekmių.

3.6.3. Todėl EESRK mano, kad tarpuskaitos prievolės taikymo sustabdymas vykdant pertvarkymą yra pertvarkymo priemonė, kuri turi būti taikoma nedarant poveikio kitoms PSŠ, kurioms leidžiama teikti tarpuskaitos paslaugas toje pačioje turto klasėje.

3.6.4. Galiausia nacionalinės reguliavimo institucijos prašymas galėtų turėti poveikį visai Europai, o tai, Komiteto nuomone, yra dar vienas argumentas, kodėl reikėtų įsteigti Europos lygmens, bendrą PSŠ priežiūros instituciją ir bendrą pertvarkymo instituciją.

2017 m. kovo 29 d., Briuselis

*Europos ekonomikos ir socialinių reikalų komiteto
pirmininkas
Georges DASSIS*

Europos ekonomikos ir socialinių reikalų komiteto nuomonė. Pasiūlymas dėl Europos Parlamento ir Tarybos reglamento, kuriuo iš dalies keičiamas Reglamento (ES) Nr. 575/2013 nuostatos dėl svarto koeficiento, grynojo pastovaus finansavimo rodiklio, nuosavų lėšų ir tinkamų įsipareigojimų reikalavimų, sandorio šalies kredito rizikos, rinkos rizikos, pagrindinių sandorio šalių pozicijų, kolektyvinio investavimo subjektų pozicijų, didelių pozicijų, ataskaitų teikimo ir informacijos atskleidimo reikalavimų ir iš dalies keičiamas Reglamentas (ES) Nr. 648/2012

(COM(2016) 850 final – 2016/0360 (COD))

Pasiūlymas dėl Europos Parlamento ir Tarybos reglamento, kuriuo iš dalies keičiamas Reglamento (ES) Nr. 806/2014 nuostatos dėl kredito įstaigų ir investicinių įmonių nuostolių padengimo ir rekapitalizavimo pajėgumo

(COM(2016) 851 final – 2016/0361 (COD))

Pasiūlymas dėl Europos Parlamento ir Tarybos direktyvos, kuria iš dalies keičiamos Direktyvos 2014/59/ES nuostatos dėl kredito įstaigų ir investicinių įmonių nuostolių padengimo ir rekapitalizavimo pajėgumo ir iš dalies keičiamos Direktyva 98/26/EB, Direktyva 2002/47/EB, Direktyva 2012/30/ES, Direktyva 2011/35/ES, Direktyva 2005/56/EB, Direktyva 2004/25/EB ir Direktyva 2007/36/EB

(COM(2016) 852 final – 2016/0362 (COD))

Pasiūlymas dėl Europos Parlamento ir Tarybos direktyvos, kuria iš dalies keičiamos Direktyvos 2013/36/ES nuostatos dėl subjektų, kuriems reikalavimai netaikomi, finansų kontroliuojančiųjų bendrovių, mišrią veiklą vykdančių finansų kontroliuojančiųjų bendrovių, atlygio, priežiūros priemonių bei įgaliojimų ir kapitalo apsaugos priemonių

(COM(2016) 854 final – 2016/0364 (COD))

(2017/C 209/06)

Pranešėjas **Daniel MAREELS**

Konsultavimasis	Europos Parlamentas, 2017 2 1 Europos Sąjungos Taryba, 2017 2 2 ir 2017 2 20 Europos Komisija, 2017 2 17
Teisinis pagrindas	Sutarties dėl Europos Sąjungos veikimo 114 ir 304 straipsniai
Atsakingas skyrius	Ekonominės ir pinigų sąjungos, ekonominės ir socialinės sanglaudos skyrius
Priimta skyriuje	2017 3 8
Priimta plenarinėje sesijoje	2017 3 30
Plenarinė sesija Nr.	524
Balsavimo rezultatai	177/0/1
(už/prieš/susilaikė)	

1. Išvados ir rekomendacijos

1.1. EESRK labai palankiai vertina visus Komisijos pasiūlymus ir tikisi, kad jie padės veiksmingai užbaigti po krizės pradėtus finansų sektoriaus reformos darbus.

1.2. Komitetas pritaria pagrindiniam **bendram ir integruotam požiūriui**, kurį taikant šiuose pasiūlymuose suderinami ir susiejami tam tikri labai svarbūs skirtingų sričių tikslai, tačiau nenukrypstant nuo principų. Šis požiūris leidžia siekti pažangos kelete labai svarbių sričių siekiant užtikrinti tvaresnę bendrą Europos ateitį ir baigti kurti EPS.

1.3. Šis požiūris visų pirma taikomas **bankų ir finansų srityje nustatytiems tikslams**. Komiteto nuomone, įvairios pasiūlytos priemonės neginčijamai padeda **stiprinti** bankams taikomą Europos **rizikos ribojimo ir pertvarkymo sistemą**. Šis klausimas labai svarbus įgyvendinant tikslą **mažinti riziką finansų sektoriuje** ir **didinti įstaigų atsparumą**. Finansinis stabilumas ir patikima finansų sistema, prisidedanti prie stabilaus ir tvaraus ekonomikos augimo, yra itin svarbūs. Be to, negalima pamiršti šešėlinės bankininkystės sektoriaus, kuris turi būti reglamentuojamas.

1.4. Komitetas mano, kad visų pirma pagal šiuos pasiūlymus mažinant riziką galima **siekti pažangos** ne tik kuriant **bankų sąjungą**, bet ir kuriant jos trečiąją ramstį – **Europos indėlių garantijų sistemą**. Tai yra ypač svarbu, nes visavertė bankų sąjunga yra vienas iš svarbiausių EPS sukūrimo veiksnių, todėl ją reikia įgyvendinti nedelsiant. Todėl naudinga padaryti tam tikrus konkrečius pasiūlymų pakeitimus, siekiant sukurti **kapitalo rinkų sąjungą**.

1.5. Komiteto nuomone, taip pat svarbu, kad tai padėtų **sugrąžinti klientų ir vartotojų pasitikėjimą** finansų sektoriumi. Todėl jis palankiai vertina tai, kad daug dėmesio skiriama tiek su sąvoka *too big to fail* („per didelis, kad būtų leista žlugti“) susijusioms problemoms, taikant bendro nuostolių padengimo pajėgumo (TLAC) priemones, tiek gelbėjimo operacijų taisyklių veiksmingumo didinimui. Bet kuriuo atveju labai svarbu, kad kilus krizei bankai nenaudotų nei viešųjų lėšų, nei mokesčių mokėtojų kapitalo.

1.6. Be to, Komitetas palankiai vertina **ekonomikos finansavimui** skiriamą dėmesį. Neaiškiomis ir kintančiomis dabartinėmis aplinkybėmis, taip pat esant ir toliau pernelyg žemam investicijų lygiui, reikėtų pasinaudoti visomis progomis suteikti **naujų papildomų galimybių stabiliai ir tvariai atgaivinti realiąją ekonomiką** ir kartu užtikrinti **augimą, didinti investicijas ir kurti darbo vietas**.

1.7. Svarbų vaidmenį turi atlikti bankai, veikiantys kaip tarpininkai kapitalo rinkose. Be to, bankų paskolos ateityje ir toliau bus pagrindinis namų ūkių ir MVĮ finansavimo šaltinis. Nagrinėjami pasiūlymai yra žingsnis į priekį užtikrinant bankams tinkamas sąlygas atlikti šį vaidmenį, tačiau galima kelti klausimą, ar nereikėtų numatyti dar labiau stiprinti ir suintensyvinti MVĮ skirtas pastangas, nes šios įmonės yra Europos ekonomikos pagrindas. Konkrečiau, EESRK prašo patvirtinti ir labiau išplėtoti MVĮ rėmimo koeficientą⁽¹⁾, kuris sudaro bankams galimybę atidėti mažiau kapitalo MVĮ skiriant paskolas. Be to, Komitetas rekomenduoja panašaus požiūrio laikytis socialinės ekonomikos įmonių atžvilgiu.

1.8. Be to, EESRK pritaria tam, kad skelbiant kvietimus teikti įrodymus, be kita ko, **atsižvelgiama** į tam tikrus **ES ypatumus**. Tai, pavyzdžiui, pasakytina apie šiuose pasiūlymuose nurodytus suderinimus su tarptautiniais susitarimais, atliekamus vykdant bendrą finansų sektoriaus reformą. Tokie pakeitimai padės finansuoti ekonomiką.

1.9. Dabartiniai pasiūlymai – tai naujas, tačiau ne paskutinis etapas siekiant įgyvendinti tikslą **reformuoti finansų sektorių**, kuris **tarptautiniu lygmeniu** nustatytas kilus krizei. Komiteto nuomone, svarbu, kad **Europa** ir toliau atliktų **pagrindinį vaidmenį** vykdant dabartinę ir būsimą tarptautinę veiklą. Tarptautiniu lygmeniu turėtų būti nustatytos būtiniausios taisyklės ir išsaugotos Europos vertybės ir interesai. Bet kuriuo atveju reikia užkirsti kelią bet kokiam iškraipymui, kuris galėtų pakenkti Europos įstaigoms.

1.10. Tačiau, Komiteto nuomone, aptariant poveikį būtinos Europos finansų sektoriaus įvairovės reglamentavimui, per mažai dėmesio skiriama mažų nesudėtingų bankų padėčiai. Dabartiniuose pasiūlymuose vis dar nepakankamai atsižvelgiama į šio tipo įstaigų ypatumus ir galimybes. Visų pirma taip yra **proporcingumo principo** atveju. Šiuo požiūriu EESRK mano, kad dabartinis požiūris, kuris yra neišsamus ir ribotas, turi būti aiškesnės struktūros ir išsamesnis ir taikomas didesniai skaičiui institucijų ir sričių. Šioms įstaigoms nereikia nustatyti neproporcingų įpareigojimų arba naštos.

1.11. Be to, visi dalyviai ir suinteresuotieji subjektai, reguliavimo ir priežiūros institucijos, taip pat įstaigos yra suinteresuoti, kad rengiant naujas taisykles (beje, reikėtų numatyti pakankamą pasirengimo taikyti šias taisykles laikotarpį) būtų užtikrintas didesnis **skaidrumas ir teisinis tikrumas**. Siekiant išvengti galimo neigiamo poveikio ekonomikos finansavimui, pageidautina skubiai patvirtinti teises pereinamojo laikotarpio nuostatas dėl naujojo 9-ojo TFAS⁽²⁾ taikymo. Be to, sektoriuje susiduriama su daugeliu iššūkių: technologijų ir skaitmeninė pažanga, mažos palūkanų normos ir kitos krizės pasekmės.

⁽¹⁾ Kai kuriuose oficialiuose dokumentuose nurodomas „MVĮ rėmimo koeficientas“. Angl. *SME supporting factor*.

⁽²⁾ TFAS – Tarptautiniai finansinės atskaitomybės standartai (angl. *International Financial Reporting Standards*)

Papildomos išvados

1.12. Aptardamas rizikos ribojimo sistemos stiprinimą Komitetas palankiai vertina tai, kad daugiau dėmesio skiriama reguliavimo ir priežiūros institucijų vaidmeniui ir joms suteikiamoms galimybėms. Reglamentavimas ir priežiūra yra tarpusavyje susiję, kiekvienas turi atlikti savo vaidmenį, be kita ko, siekiant stiprinti ir gerinti taisyklių bei praktikos derinimą. Prireikus turi būti galima veiksmingai ir efektyviai veikti.

1.13. Vertinant pertvarkymo sistemą galima pasidžiaugti, kad bendras nuostolių padengimo pajėgumas Sąjungoje įtrauktas į teisės aktus, susijusius su minimaliu nuosavų lėšų ir tinkamų išsipareigojimų reikalavimu, ir kad yra derinamas nacionaliniu lygmeniu vykdomas subordinuotosios skolos priemonių klasifikavimas įgyvendinant nemokumo procedūrą. Taigi derinami teisės aktai ir gerinamos galimybės konkrečiai taikyti su nuostolių padengimu susijusius teisės aktus.

2. Pagrindinė informacija ⁽³⁾

2.1. 2016 m. lapkričio 23 d. Komisija pateikė keletą pasiūlymų, susijusių su bankams taikytinų teisės aktų reforma. Jais siekiama į nacionalinę teisę teisę perkelti nuostatas, kurias priėmė Bazelio bankų priežiūros komitetas ir Finansinio stabilumo taryba, atsižvelgiant į Komisijos paskelbto kvietimo teikti įrodymus rezultatus, kad būtų išnagrinėtas dabartinių su bankais susijusių teisės aktų veiksmingumas ir efektyvumas.

2.2. Šiais pasiūlymais dėl teisėkūros procedūra priimamų aktų ⁽⁴⁾ siekiama iš dalies pakeisti jau taikomus su bankais susijusius teisės aktus, visų pirma:

2.2.1. 2013 m. priimtus **Kapitalo reikalavimų reglamentą** (KRR) ir **Kapitalo reikalavimų direktyvą** (KRD), kuriuose nustatyti rizikos ribojimo reikalavimai, taikomi kredito įstaigoms (bankams) ir investicinėms įmonėms, taip pat valdymo ir priežiūros taisyklės;

2.2.2. 2014 m. priimtus **Bankų gaivinimo ir pertvarkymo direktyvą** (BGPD) ir **Bendro pertvarkymo mechanizmo reglamentą** (BPMR), kuriuose nustatytos taisyklės dėl žlugusių įstaigų gaivinimo ir pertvarkymo ir kuriais sukurtas bendras pertvarkymo mechanizmas.

2.3. Naujuose pasiūlymuose iškelta keletas tikslų, visų pirma:

2.3.1. gerinti ES įstaigų atsparumą ir stiprinti finansinį stabilumą;

2.3.2. didinti bankų skolinimo pajėgumą siekiant remti ES ekonomiką ir

2.3.3. didinti bankų vaidmenį kuriant tvirtesnes ir likvidesnes ES kapitalo rinkas, kad būtų remiamas kapitalo rinkų sąjungos kūrimas.

2.3.4. Be to, galima pažymėti, kad šiuo metu vykdomi darbai siekiant patikslinti ir išplėtoti proporcingumo principo taikymą mažiems ir (arba) nesudėtingiems bankams.

2.4. Pagrindiniai pasiūlymų aspektai ⁽⁵⁾

2.4.1. 2.3.1 dalyje išdėstyti tikslai apima:

2.4.1.1. labiau nuo rizikos priklausomus kapitalo reikalavimus, visų pirma susijusius su rinkos rizika, sandorio šalies kredito rizika ir pagrindinių sandorio šalių pozicijomis;

2.4.1.2. metodų, kuriais tiksliau atsižvelgiama į faktinę bankams gresiančią riziką, įgyvendinimą;

2.4.1.3. privalomą reikalavimą dėl ne mažesnio nei 3 % svarto koeficiento (LR ⁽⁶⁾), kad įstaigos vengtų pernelyg didelio svarto;

⁽³⁾ Šis tekstas buvo rengiamas remiantis, be kita ko, Komisijos išplatinta informacija apie pasiūlymus (pavyzdžiui, pranešimuose spaudai, taip pat klausimų ir atsakymų sesijose).

⁽⁴⁾ Žr. procedūrą 2016/0360/COD, procedūrą 2016/0361/COD, procedūrą 2016/0362/COD ir procedūrą 2016/0364/COD .

⁽⁵⁾ Tai jokiū būdu nėra išsamus visų priemonių pristatymas.

⁽⁶⁾ Angl. *Liquidity ratio*.

2.4.1.4. privalomą reikalavimą dėl grynojo pastovaus finansavimo rodiklio (NSFR⁽⁷⁾), kad būtų išspręsta su pernelyg dažnu trumpalaikiu didmeniniu finansavimu susijusi problema ir sumažinta su ilgalaikiu finansavimu susijusi rizika;

2.4.1.5. reikalavimą, kad pasaulinės sisteminės svarbos įstaigos⁽⁸⁾ (G-SII⁽⁹⁾) turėtų minimalaus kapitalo ir kitų priemonių nuostoliams padengti pertvarkymo atveju. Šis reikalavimas, vadinamas bendro nuostolių padengimo pajėgumo (TLAC⁽¹⁰⁾) reikalavimu, bus įtrauktas į dabartinę minimalaus nuosavų lėšų ir tinkamų išsipareigojimų reikalavimo (MREL⁽¹¹⁾) sistemą, taikomą visiems bankams, ir dėl jo sustiprės Europos Sąjungos pajėgumas spręsti problemas, susijusias su pasaulinės sisteminės svarbos įstaigų išsipareigojimų neįvykdymu, išsaugant finansinį stabilumą ir kuo labiau sumažinant mokesčių mokėtojui kylančią riziką. Be to, numatyta suderinti kreditorių klasifikavimą, siekiant užtikrinti vienodas sąlygas tuo atveju, kai pertvarkant banką vykdomas gelbėjimas valstybės lėšomis.

2.4.2. 2.3.2 dalyje nurodyti tikslai, taip pat keli 2.3.4 dalyje minimi tikslai apima:

2.4.2.1. bankų pajėgumo skolinti MVĮ ir finansuoti infrastruktūros projektus didinimą;

2.4.2.2. nesudėtingiems ir mažiems bankams tenkančios administracinės naštos, atsirandančios dėl tam tikrų darbo užmokesčio taisyklių, visų pirma taisyklių, susijusių su perkėlimu ir darbo užmokesčio mokėjimo priemonėmis, pavyzdžiui, akcijomis, mažinimą;

2.4.2.3. užtikrinimą, kad Kapitalo reikalavimų direktyvos ir Kapitalo reikalavimų reglamento taisyklės būtų proporcingesnės ir dėl jų tektų mažesnė našta nesudėtingoms ir mažoms įstaigoms, kurioms nustatyti tam tikri dabartiniai įpareigojimai teikti informaciją ir deklaracijas, taip pat kai kurie sudėtingi reikalavimai dėl prekybos knygos neatrodo pagrįsti rizikos ribojimo argumentais.

2.4.3. 2.3.3 dalyje nurodyti tikslai yra tokie:

2.4.3.1. išvengti neproporcingų kapitalo reikalavimų prekybos knygos pozicijoms, įskaitant su rinkos formavimo veikla susijusius reikalavimus;

2.4.3.2. sumažinti tam tikrų priemonių (padengtų obligacijų, aukštos kokybės pakeitimo vertybiniais popieriais priemonių, valstybės skolos priemonių, rizikai apdrausti naudojamų išvestinių finansinių priemonių) išleidimo ar laikymo išlaidas;

2.4.3.3. išvengti galimų neigiamų paskatų įstaigoms, teikiančioms tarpininkavimo paslaugas klientams, kurių sandorių tarpuskaitą atlieka pagrindinės sandorio šalys.

3. Pastabos ir komentarai

3.1. Bendrosios pastabos

3.1.1. Šiuos pasiūlymus neabejotinai reikia vertinti palankiai. Jais papildomas ir patikslinamas svarbus darbas, kurio imtasi kilus krizei, kad būtų reformuotas finansų sektorius. Juose taip pat atsižvelgiama į tai, kad Europos bankai ateityje ir toliau atliks labai svarbų vaidmenį visuomenėje, ypač finansuojant ekonomiką. Bankai turi atlikti reikšmingą vaidmenį kaip kapitalo rinkose veikiančios tarpininkai, o bankų paskolos liks pagrindinis namų ūkių ir įmonių, ypač MVĮ, finansavimo šaltinis Europoje. Tuo nereikia abejoti.

3.1.2. Komitetas turi geriausias galimybes išsakyti nuomonę dėl bendro integruoto požiūrio, kuris buvo svarbiausias rengiant šiuos pasiūlymus ir kurio laikantis atsižvelgta į keletą pagrindinių socialinių tikslų ir pageidautinų pokyčių. Pažymėtina, kad vienas iš labai vertingų pateiktų pasiūlymų aspektų yra tas, jog taikomas praktinis požiūris, tačiau nenukrypstant nuo principų. Iš tikrųjų šių dviejų dalykų negalima atsieti.

3.1.3. Šiuo metu, kai politinės, socialinės ir ekonominės sąlygos yra sunkios ir sudėtingos, taip pat kyla didelių iššūkių, suderinus ir susiejus keletą įvairiose srityse nustatytų svarbių tikslų būtų galima iš tiesų pasiekti pažangą įvairiose srityse siekiant tvaresnės bendros Europos ateities. Toks subalansuotas požiūris taip pat padeda susigrąžinti pasitikėjimą.

⁽⁷⁾ Angl. *NET Stable Funding Ratio*.

⁽⁸⁾ Šiuo metu tokia priemonė taikoma trylikai Europos bankų grupių.

⁽⁹⁾ Angl. *Global Systemically Important Institution* (arba G-SII), terminas, kuris Kapitalo reikalavimų reglamente vartojamas aptariant pasaulinės sisteminės svarbos bankus (*Global Systemically Important Banks*, G-SIB).

⁽¹⁰⁾ Angl. *Total Loss Absorption Capacity*.

⁽¹¹⁾ Sąvokos *Minimum Requirement for Eligible Liabilities and Own Funds* santrumpa. Sąvoka prancūzų kalba – *exigence minimale de fonds propres et d'engagements éligibles*.

3.1.4. Be to, Komitetas palankiai vertina tai, kad atsižvelgta į kvietimo teikti paraiškas dėl įnašų rezultatus⁽¹²⁾, nes tai leido pasiekti, kad, viena vertus, požiūris būtų labiau suderintas, taip pat dalyvautų visi susiję subjektai, kita vertus, įgyvendinant nustatytus tikslus požiūris būtų sudėtingesnis ir įvairesnis.

3.1.5. Komitetas ir toliau yra įsitikinęs, kad atspari ir daug kapitalo turinti bankų sistema yra svarbiausia sąlyga siekiant išsaugoti finansinį stabilumą.

3.1.6. Priemonės, kuriomis siekiama remti ekonomiką, ir veiksmingas ekonomikos finansavimas taip pat yra svarbūs veiksniai norint kuo labiau skatinti ekonomikos augimą ir darbo vietų kūrimą.

3.1.7. Kadangi šiais pasiūlymais mažinama kylanti rizika, jie taip pat gali padėti sukurti bankų sąjungą⁽¹³⁾ ir, Komiteto nuomone, yra labai svarbūs, nes leidžia pasiekti pažangą įgyvendinant trečiąjį ramstį – Europos indėlių garantijų sistemą. Bankų sąjunga savo ruožtu yra vienas svarbiausių EPS ramsčių, todėl reikia kuo greičiau ją įgyvendinti. Šie pasiūlymai taip pat bus naudingi kuriant kapitalo rinkų sąjungą⁽¹⁴⁾, ir tai yra dar viena pridėtinė vertė.

3.1.8. Šie pasiūlymai – tai naujas etapas siekiant atkurti pasitikėjimą finansų sektoriumi ir bankais, tačiau tikrai ne paskutinis. Komitetas tikisi, kad būsiami etapai bus panašūs į šį. Tai visų pirma pasakytina apie klausimus⁽¹⁵⁾, kurie dar nagrinėjami, be kita ko, baigiant kurti sistemą „Bazelis III“⁽¹⁶⁾, ir dėl kurių greitai turėtų būti pateiktos išvados. Bet kuriuo atveju reikia dar labiau sumažinti sektoriuje kylančią riziką ir nepadaryti neproporcingos įtakos Europos bankų sektoriui.

3.1.9. Be to, taip pat atrodo svarbu atidžiai stebėti tarptautines aplinkybes, juo labiau paaiškėjus, kad ne Europoje esantys partneriai kai kuriuos susitarimus, susijusius su pasauline finansų sektoriaus reforma, aiškina skirtingai ir (arba) ne taip griežtai. Plačiai reformos programai, kuri kilus finansų krizei priimta G 20 susitikime, negali kilti pavojus, taip pat dėl jos pasaulio lygmeniu negali atsirasti susiskaidymo arba pernelyg didelių skirtumų, kurie pakenktų ES įsteigtoms įstaigoms.

3.1.10. Šiais pasiūlymais turi būti užtikrintas pakankamas aiškumas ir saugumas finansų sektoriui ir veiklos vykdytojams. Turi būti sudarytos sąlygos sektoriuje, kuriame mokamas tinkamas darbo užmokestis, kurio veikla tinkamai įvairinama ir kuris veikia bendroje Europos erdvėje, spręsti kitas problemas, įskaitant susijusias su technologijų bei skaitmenine pažanga ir mažomis palūkanų normomis ir keletą kitų dėl krizės kilusių problemų, pavyzdžiui, kai kuriose šalyse neveiksnių paskolų⁽¹⁷⁾ problemą.

3.1.11. Galiausiai Komitetas primena, kad reikia atsižvelgti į šešėlinę bankų sistemą ir ją reglamentuoti. Siekiant didinti finansinį stabilumą, taip pat reikia kontroliuoti ir prižiūrėti dėl šios sistemos galinčią kilti riziką. Todėl kartu reikėtų sudaryti vienodas sąlygas visiems finansų sektoriaus dalyviams ir jų tarpusavio veiklai.

3.2. Rizikos ribojimo sistema ir šioje srityje pasiūlytos priemonės

3.2.1. Komitetas palankiai vertina rizikos ribojimo sistemai skiriamą dėmesį, taip pat šios sistemos plėtrą ir stiprinimą naudojantis rodikliais ir imantis kitų veiksmų, nurodytų dabartiniuose pasiūlymuose. Komitetas šiuos pasiūlymus remia, juo labiau kad juose aptariamai įvairūs aspektai ir jie visų pirma parengti taip, kad nebūtų netinkamai trukdoma finansuoti ekonomiką.

3.2.2. Komitetas palankiai vertina tai, kad daugiau dėmesio skiriama reguliavimo ir priežiūros institucijų vaidmeniui šiame sektoriuje, taip pat sieki suteikti joms naujų galimybių, stiprinti ir gerinti taisyklių bei praktikos derinimą. Šis klausimas svarbus ne tik siekiant panaikinti pernelyg didelius skirtumus, susijusius su bankų vertinimu, bet ir atsižvelgiant į būsimą proporcingumo principo taikymo išplėtimą.

⁽¹²⁾ COM(2016) 855 final.

⁽¹³⁾ OL C 177, 2016 5 18, p. 21.

⁽¹⁴⁾ OL C 133, 2016 4 14, p. 17.

⁽¹⁵⁾ Tai, be kita ko, yra su operacine ir kredito rizika, taip pat su bankų vidaus modeliais susiję darbai. Parengti valstybės rizikos taisyklės – tai dar vienas su Bazelio susitarimu susijęs darbas. Jam taip pat reikia skirti dėmesį ES ir tarptautiniu lygmeniu.

⁽¹⁶⁾ Taip pat vadinamas priemonėmis „Bazelis IV“.

⁽¹⁷⁾ OL C 133, 2016 4 14, p. 17.

3.3. *Pertvarkymo mechanizmas*

3.3.1. Atsižvelgdamas į savo ankstesnes nuomones, Komitetas džiaugiasi, kad naujuose pasiūlymuose sprendžiamos su sąvoka *too big to fail* („per didelis, kad būtų leista žlugti“) susijusios problemos. Pagal minimalaus nuosavų lėšų ir tinkamų įsipareigojimų reikalavimo (MREL) sistemą, kuri apima bendrąją dalį⁽¹⁸⁾ ir specialiąją dalį⁽¹⁹⁾, įvedus Europos pasaulinės sisteminės svarbos įstaigoms nustatytą TLAC, galima taikyti suderintą ir kartu pritaikytą požiūrį.

3.3.2. Tačiau tuo nereikia apsiriboti. Kaip Komitetas yra nurodęs anksčiau⁽²⁰⁾, visiškas sistemos „Bazelis III“ įgyvendinimas, Finansinio stabilumo taryba ir bankų, kurie yra per dideli, kad jiems būtų leista žlugti (*too big to fail*), problemų sprendimas laikantis tarptautinių susitarimų (G20) ateityje (ir toliau) turi būti politiniai prioritetai. Reikėtų toliau didinti finansų sektoriaus stabilumą bei atsparumą ir kartu vengti ateityje naudoti viešąsias lėšas bankams gelbėti. Be to, norint sudaryti sąlygas sukurti pertvarkymo mechanizmą reikėtų toliau dėti pastangas siekiant išsiaiškinti, kaip sumažinti aukštą bankų turimos valstybės skolos lygį⁽²¹⁾. Tai taip pat padėtų visapusiškai įgyvendinti bankų sąjungą⁽²²⁾.

3.3.3. Komitetas labai palankiai vertina Komisijos pasiūlymą, kuriuo siekiama, įgyvendinant gelbėjimo privačiomis lėšomis sistemą, labiau suderinti kreditorių klasifikavimą sukūrus naują turto kategoriją, kad būtų užtikrintos vienodos sąlygos įvairiose valstybėse narėse⁽²³⁾.

3.4. *Priemonės, kurių tikslas – gerinti realiosios ekonomikos, ypač MVĮ, finansavimą*

3.4.1. Be abejo, labai teigiamai reikėtų vertinti tai, kad įvairios numatytos priemonės parengtos atsižvelgiant į jų poveikį realiosios ekonomikos finansavimui ir kad buvo imtasi visų priemonių bankų skolinimo pajėgumui sustiprinti.

3.4.2. Komitetas visų pirma palankiai vertina tai, kad daug dėmesio skiriama paskolų teikimui MVĮ, kurios yra ir išlieka Europos ekonomikos pagrindas. Jos kuria investicijas ir darbo vietas.

3.4.3. Pirmiausia Komitetas palankiai vertina MVĮ rėmimo koeficiento (angl. *SME Supporting factor*) padidinimą ir išplėtimą. Jis primygtinai ragina kruopščiai išnagrinėti galimybę šį koeficientą dar labiau pakeisti siekiant kuo labiau padidinti asignavimus ir patenkinti MVĮ interesus. Komitetas taip pat prašo Komisijos dėti daugiau pastangų siekiant sustiprinti labiausiai nuo finansų krizės nukentėjusių valstybių narių ekonomiką.

3.4.4. Komitetas taip pat mano, kad panašios pastangos turi būti skiriamos socialinei ekonomikai ir šioje srityje veikiantiems subjektams. Būtų galima nustatyti „socialinių įmonių rėmimo koeficientą“.

3.5. *Tolesnis kapitalo rinkų sąjungos kūrimas*

3.5.1. Nors tolesnis kapitalo rinkų sąjungos kūrimas nėra svarbiausias Komisijos pasiūlymų aspektas, Komitetas palankiai vertina jam skiriamą dėmesį.

3.5.2. Kaip EESRK jau yra nurodęs ankstesnėse savo nuomonėse⁽²⁴⁾ šiuo klausimu, jis mano, kad reglamentavimo ir priežiūros sistema turi padėti visapusiškai plėtoti kapitalo rinkų privalumus ir stebėti jų trūkumus, pavyzdžiui, nereikalingos arba pernelyg didelės rizikos prisiėmimą. Nauja sistema turi būti atspari neigiamam galimų naujų krizių poveikiui. Todėl taip pat reikia didinti konvergenciją ir stiprinti bendradarbiavimą mikrolygio ir makrolygio rizikos ribojimo priežiūros srityje tiek Europos, tiek nacionaliniu lygmeniu.

3.6. *Administracinės naštos proporcingumas ir mažinimas*

3.6.1. Visų pirma Komitetas nori dar kartą pabrėžti, kad labai svarbu išlaikyti būtiną bankininkystės įvairovę⁽²⁵⁾ siekiant ne tik užtikrinti stabilumą, bet ir sudaryti sąlygas kuo geriau patenkinti visų subjektų – indėlininkų, investuotojų, vartotojų arba verslininkų – poreikius.

⁽¹⁸⁾ MREL pirmojo ramsčio reikalavimas (angl. *Pillar 1 MREL requirement*).

⁽¹⁹⁾ Papildomas MREL antrojo ramsčio reikalavimas (angl. *Pillar 2 MREL requirement*).

⁽²⁰⁾ OL C 451, 2014 12 16, p. 10.

⁽²¹⁾ Žr. https://ec.europa.eu/epsc/publications/five-presidents-report-series/further-risk-reduction-banking-union_en.

⁽²²⁾ OL C 271, 2013 9 19, p. 8.

⁽²³⁾ Žr. nuomonę ECO/429 „Bankų reforma. Kreditorių eiliškumas nemokumo atveju“ (dar nepaskelbta).

⁽²⁴⁾ OL C 133, 2016 4 14, p. 17.

⁽²⁵⁾ OL C 251, 2015 7 31, p. 7.

3.6.2. Komitetas su dideliu džiaugsmu konstatuoja, kad dabartiniuose pasiūlymuose pateikta keletas pasiūlymų dėl proporcingumo principo, kurį jis anksčiau yra nurodęs kaip pagrindinę mažų nesudėtingų bankų problemą⁽²⁶⁾.

3.6.3. Komiteto nuomone, skiriama per mažai dėmesio šių bankų padėčiai. Dabartiniuose pasiūlymuose nepakankamai atsižvelgiama į šio tipo įstaigų ypatumus ir galimybes.

3.6.4. EESRK šiuo atveju mano, kad dabartinis požiūris, kuris yra neišsamus ir ribotas, turi būti pakeistas aiškios struktūros ir išsamesniu požiūriu į proporcingumo principą.

3.6.5. Konkrečiau, proporcingumo principas ne tik turėtų būti grindžiamas susijusių įstaigų dydžiu, bet ir jį taikant turėtų būti atsižvelgiama į: i) konkrečius įvairaus tipo įmonių ypatumus, ii) skirtingas šių bankų institucines formas ir iii) konkrečius įvairių rinkoje veikiančių finansų įstaigų tikslus.

3.6.6. Šioms įstaigoms nereikia nustatyti neproporcingų įpareigojimų arba naštos. Priešingai, dėl tam tikrų specifinių aspektų, pavyzdžiui, reikalavimo teikti informaciją, reikėtų siekti didesnio lankstumo. Reikėtų nuodugnai išnagrinėti papildomas nuostatas dėl administracinės naštos mažinimo.

3.6.7. Taip pat turėtų būti sudarytos vienodos sąlygos visoms šio tipo įstaigoms, neatsižvelgiant į jų teisinį statusą.

3.6.8. Apskritai galima teigti, kad laikydamasis nustatytų principų Komitetas pasisako už tai, kad būtų kuo labiau padidintas proporcingumo principo poveikis (kalbant tiek apie įstaigų, kurioms šis principas gali būti taikomas, skaičių, tiek apie sritis ir sektorius, kuriuose jis taikomas), jeigu reguliavimo ir priežiūros įstaigos turi galimybę prireikus veikti greitai ir tinkamai.

4. Konkrečios pastabos

4.1. Atsižvelgiant į tai, kad pasiūlytas priemonės svarbu taikyti konkrečiai ir tinkamai, finansų įstaigoms būtina nustatyti pakankamą įgyvendinimo laikotarpį, kad jos pasirengtų taikyti naujus teisės aktus. Todėl Europos bankininkystės institucija turi greitai nustatyti technines ir įgyvendinimo taisykles, o numatyto įgyvendinimo laikotarpio nereikia pradėti taikyti, kol ši institucija nebaigs rengti visos su reglamentavimu susijusios informacijos.

4.2. Siekiant išvengti galimo neigiamo poveikio realiosios ekonomikos finansavimui ir jį neutralizuoti, o tai įmanoma įvedant naują 9-ąją tarptautinį finansinės atskaitomybės standartą⁽²⁷⁾, Komitetas pasisako už tai, kad būtų greitai patvirtintos teisinės pereinamojo laikotarpio nuostatos, numatytos dėl šio naujojo tarptautinio apskaitos standarto taikymo.

2017 m. kovo 30 d., Briuselis

*Europos ekonomikos ir socialinių reikalų komiteto
pirmininkas
Georges DASSIS*

⁽²⁶⁾ OL C 251, 2015 7 31, p. 7.

⁽²⁷⁾ 2016 m. lapkričio 22 d. Komisijos reglamentas (ES) 2016/2067, kuriuo dėl 9-ojo tarptautinio finansinės atskaitomybės standarto iš dalies keičiamas Reglamentas (EB) Nr. 1126/2008, priimančias tam tikrus tarptautinius apskaitos standartus pagal Europos Parlamento ir Tarybos reglamentą (EB) Nr. 1606/2002 (OL L 323, 2016 11 29, p. 1).

Europos ekonomikos ir socialinių reikalų komiteto nuomonė. Komisijos komunikatas Europos Parlamentui, Tarybai, Europos ekonomikos ir socialinių reikalų komitetui ir Regionų komitetui „Kvietimas teikti informaciją apie ES finansinių paslaugų reglamentavimo sistemą“

(COM(2016) 855 final)

(2017/C 209/07)

Pranešėja **Milena ANGELOVA**

Konsultavimasis	Komisija, 2016 11 23
Teisinis pagrindas	Sutarties dėl Europos Sąjungos veikimo 304 straipsnis
Atsakingas skyrius	Ekonominės ir pinigų sąjungos, ekonominės ir socialinės sanglaudos skyrius
Priimta skyriuje	2017 3 8
Priimta plenarinėje sesijoje	2017 3 29
Plenarinė sesija Nr.	524
Balsavimo rezultatai	226/4/5
(už/prieš/susilaikė)	

1. Išvados ir rekomendacijos

1.1. Europos ekonomikos ir socialinių reikalų komitetas (EESRK) palankiai vertina pirmą kartą paskelbtą kvietimą teikti informaciją kaip novatorišką, informatyvią ir naudingą priemonę, skirtą teisėkūros iniciatyvų poveikiui ES lygmeniu vertinti, ir tikisi, kad ateityje tai taps įprasta praktika.

1.2. EESRK remia kvietimo teikti informaciją išvadą, kurioje pabrėžiama, kad iš esmės pastarųjų finansinių reformų pagrindiniai principai yra neginčijami ir kad naujomis taisyklėmis padidintas finansų sistemos stabilumas ir atsparumas. EESRK pabrėžia, kad svarbu, jog ES finansinių paslaugų reglamentavimo sistema siekiama sparčiau sudaryti kapitalo rinkų sąjungą (angl. CMU).

1.3. Kalbant apie proporcingumą, EESRK palankiai vertina požiūrį, pagal kurį šia reforma būtų plačiau siekiama geriau suderinti finansinį stabilumą ir augimo tikslus. Jis ragina valstybes nares perkelti ES taisykles į nacionalinę teisę neužkrauti nereikalingos naštos ir apribojimų. Jis primena tiek ES, tiek nacionalinės teisės aktų leidėjams, kad reikėtų suplanuoti pagrįstus naujų teisės aktų įsigaliojimo ir taikymo terminus, kad visi suinteresuotieji subjektai galėtų prisitaikyti.

1.4. EESRK rekomenduoja visų pirma finansinių paslaugų reglamentavimo sistemos srityje griežtai stebėti perkėlimo aspektus, kurie paliekami valstybių narių nuožiūrai, ir nustatyti atitinkamas įgyvendinimo kontrolės priemones, kad būtų užtikrintos vienodos sąlygos ir skatinamas tolesnis kapitalo rinkų sąjungos vystymas.

1.5. EESRK pritaria tam, kad bankams reikia skirti ypatingą dėmesį, nes jie plačiai visuomenei teikia svarbias visuotinės svarbos paslaugas ir yra pagrindinis MVĮ finansavimo šaltinis. ES finansų sistemoje dominuoja universalūs bankai, todėl teisės aktų leidėjams tenka labai sudėtinga užduotis, nes verslo laisvę ir rizikingą elgesį šiame sektoriuje visada reikia kruopščiai suderinti su stabilumo poreikiu.

1.6. Dėl to EESRK ragina Europos sprendimus priimančius subjektus išspręsti šio pasiūlymo dėl teisėkūros procedūra priimamo akto ⁽¹⁾, kurio bendro sprendimo procedūra šiuo metu yra atsidūrusi aklavietėje, aspektus ir taip paspartinti ES bankų sektoriaus struktūrinę reformą. EESRK primena, kad teisės aktai – ne visada tinkamiausias politinis atsakas, ir jis ragina Komisiją, kai įmanoma, rinktis su teisėkūra nesusijusius ir rinka grindžiamus sprendimus.

⁽¹⁾ Pasiūlymas dėl Europos Parlamento ir Tarybos reglamento dėl struktūrinių priemonių ES kredito įstaigų atsparumui didinti, COM(2014) 43 final.

2. Bendrosios pastabos

2.1. EESRK remia Europos Komisijos pastangas prieš priimant pasiūlymus dėl reglamentavimo finansinių paslaugų srityje paskelbti kvietimą teikti informaciją ir rekomenduoja, kad tai taptų įprasta teisėkūros proceso praktika. Šis metodas taikomas pirmą kartą ir EESRK mano, kad jį reikėtų laikyti gerąja patirtimi, kuria reikia vadovautis ir ateityje. EESRK taip pat palankiai vertina tai, kad šį metodą taip pat tvirtai remia Europos Parlamentas ⁽²⁾.

2.2. EESRK palankiai vertina tai, kad Komisija, kviesdama teikti informaciją, žengia dar vieną žingsnį į priekį reglamentavimo metodikos srityje atsižvelgdama į finansinių paslaugų reglamentavimo visumą ir įvertinama, kokia yra atskirų teisės aktų sąveika. Jis ragina Komisiją apsvarstyti galimybę būsimoje teisėkūros iniciatyvose plačiau taikyti šį metodą. Toks metodas atitinka programą REFIT ⁽³⁾ ir geresnio reglamentavimo darbotvarkę ⁽⁴⁾.

2.3. EESRK palankiai vertina Komisijos pastangas, susijusias su teisės aktų leidėjų vaidmeniu kuriant tinkamą bankų sektoriaus (ir platesniu mastu – finansų sektoriaus) vystymo pagrindą, kad jis galėtų atlikti savo svarbias ir nepakeičiamas funkcijas teikiant paramą tvariam ekonomikos augimui ir darbo vietų kūrimui.

2.4. Kad būtų veiksmingai pasinaudota jau pasiektais rezultatais ir nebūtų prarastas pagreitis, EESRK ragina Komisiją papildomai ir išsamiai išanalizuoti surinktus skirtingų teisės aktų nenuoseklumo, sutapimų ir nenumatytos sąveikos pavyzdžius.

2.5. Atsižvelgdamas į tai, kad būtina skubiai atkurti ir skatinti augimą ES, EESRK ragina augimui palankesniu būdu siekti rizikos ribojimo tikslų. Kadangi banko kreditai tebėra pagrindinis daugelio ES įmonių, ypač MVĮ, finansavimo šaltinis, rengiant naujas taisykles visų pirma reikėtų stengtis netrukdyti ekonomikos finansavimo srautui.

2.6. Kalbant apie proporcingumą, EESRK palankiai vertina požiūrį, pagal kurį šia reforma būtų plačiau siekiama geriau suderinti finansinį stabilumą ir augimo tikslus. EESRK pabrėžia, kad reikėtų stengtis užtikrinti, kad šio požiūrio būtų laikomasi ir valstybių narių lygmeniu ir kad valstybės narės, perkeldamas ES taisykles į nacionalinę teisę, neužkrautų nereikalingos naštos ar apribojimų. Šis siekis dera su pastangomis panaikinti dėl įvairių atskirų reikalavimų dubliavimosi ir neatitikimo atsirandančią naštą. Būtinybę suderinti reikėtų derinti su poreikiu pripažinti įvairovę, užtikrinti proporcingą reglamentavimą ir skatinti deramą naudojimąsi diskrecija.

2.7. EESRK ragina Komisiją, rengiant pasiūlymus dėl direktyvų, atsižvelgti į tai, kad valstybės narės skirtingai perkelia direktyvas į nacionalinę teisę. Kai kurios šalys jas perkelia pernelyg griežtai ir tiesiogiai ir taip panaikina numatytą direktyvos lankstumą ir dažnai pačios vidaus pramonei nustato gerokai griežtesnes sąlygas nei kitoms šalims. Kitos šalys veikia savo nuožiūra ir menkai vadovaujasi atitinkamais teisės aktais. Tai lemia nevienodas sąlygas ir prieštarauja vienam iš svarbiausių šių teisės aktų tikslų. Dėl to EESRK siūlo labai atidžiai prižiūrėti skirtingą perkėlimą į nacionalinę teisę ir priimti deramas teisės aktų įgyvendinimo kontrolės priemones.

2.8. EESRK iš esmės remia tolesnes priemones, kurių imtis Komisija pasiūlė savo komunikate ⁽⁵⁾, ir ragina Komisiją surengti išsamias konsultacijas su tam tikrų sektorių suinteresuotaisiais subjektais dėl atitinkamų teisės aktų, kai jie bus parengti.

⁽²⁾ <http://www.europarl.europa.eu/sides/getDoc.do?pubRef=-//EP//TEXT+TA+P8-TA-2016-0006+0+DOC+XML+V0//LT>.

⁽³⁾ http://ec.europa.eu/info/law-making-process/evaluating-and-improving-existing-laws/refit-making-eu-law-simpler-and-less_lt.

⁽⁴⁾ Komisijos komunikatas Europos Parlamentui, Tarybai, Europos ekonomikos ir socialinių reikalų komitetui ir Regionų komitetui „Geresnis reglamentavimas – geresni rezultatai. ES darbotvarkė“(COM(2015) 215 final).

⁽⁵⁾ Komisijos komunikatas Europos Parlamentui, Tarybai, Europos ekonomikos ir socialinių reikalų komitetui ir Regionų komitetui „Kvietimas teikti informaciją apie ES finansinių paslaugų reglamentavimo sistemą“, COM(2016) 855 final.

2.9. Komisija, imdamasi papildomų tolesnių priemonių, turėtų atsižvelgti į tai, kad daugeliu atveju perkėlimo į nacionalinę teisę terminai finansinių paslaugų srityje yra susiję su pagrindinių teisių priėmimu (1-asis lygis). Vis dėlto, kad būtų užtikrintas deramas įgyvendinimas, taip pat reikia nurodyti konkrečius išsamių įgyvendinimo priemonių aspektus (2-asis lygis). Dėl to perkėlimo į nacionalinę teisę terminai, susiję su 1-ojo lygio teisės aktais, dažnai yra per trumpi. Dėl to perkėlimo į nacionalinę teisę terminus reikia susieti su galutinių išsamių įgyvendinimo priemonių priėmimu (2-asis lygis). EESRK palankiai vertina tai, kad Komisija bendradarbiauja su valstybėmis narėmis, kad parengtų perkėlimo į nacionalinę teisę veiksmų gaires, ir norėtų atidžiai sekti pokyčius.

3. Bendrosios pastabos dėl tolesnių veiksmų

3.1. Nereikalingo reglamentavimo, kuris riboja ekonomikos finansavimą, mažinimas

3.1.1. EESRK palankiai vertina pasiūlytus pakeitimus svarbiose Kapitalo reikalavimų reglamento (KRR2 dokumentų rinkinys) srityse, kad būtų apsaugoti bankų pajėgumai finansuoti ekonomiką ⁽⁶⁾.

3.1.1.1. EESRK labai pritaria minčiai pritaikyti svėro koeficientą, kad būtų atspindėta ES finansų sektoriaus įvairovė ir apsaugotas tarpuskaitos ir viešosios plėtos finansavimo prieinamumas.

3.1.1.2. EESRK palankiai vertina pasiūlymą laipsniškai panaikinti ir suderinti grynąjį pastovaus finansavimo rodiklį, kad būtų užtikrintas deramas ES prekybos finansavimo veiklos, išvestinių finansinių priemonių rinkų ir atpirkimo sandorių rinkų veikimas.

3.1.2. Visos Europos MVĮ banko kreditus vis dar laiko pagrindiniu finansavimo šaltiniu ⁽⁷⁾. EESRK palankiai vertina Komisijos ketinimą išplėsti MVĮ rėmimo koeficiento taikymo sritį į ją įtraukiant didesnes kaip 1,5 mln. EUR dydžio paskolas ⁽⁸⁾. Kartu jis ragina Komisiją skirti ypatingą dėmesį pakankamo bankų finansavimo vertinimui ir imtis veiksmų, kurie būtų veiksmingiau sutelkti į bankų finansavimą, kad jis atitiktų konkrečius MVĮ poreikius, kurie priklauso nuo jų skirtingų rizikos profilių, vystymosi etapų, pramonės buvimo vietos ir kt. EESRK taip pat siūlo Komisijai apsvaistyti galimybę anticiklinės ar sisteminės rizikos atvejais galimam nuosavų lėšų poreikio reikalavimų didinimui taikyti MVĮ rėmimo koeficientą, nes kitaip gali būti apribotas skolinimas MVĮ.

3.1.3. EESRK pritartų tam, kad būtų gerokai sumažinti skolos priemonių traktavimo skirtumai, siekiant stiprinti ekonomikos atsparumą ir gerinti kapitalo paskirstymą, nes tai padidins nuosavo kapitalo priemonių patrauklumą emitentams ir investuotojams.

3.1.4. Kad būtų sukurta kapitalo rinkų sąjunga ⁽⁹⁾, EESRK pabrėžia, kad įmonės turėtų turėti galimybę patekti į skirtingų rūšių rinkas ES, atsižvelgiant į jų dydį, veiklos aprėptį ir konkrečias savybes.

3.1.5. ES finansinių paslaugų reglamentavimo sistema – tai nepakeičiama galimybė geriau patenkinti investuotojų ir vartotojų pasirinkimų poreikį ir sukurti aplinką, kurioje bus skatinamos inovacijos finansinių produktų srityje.

3.2. Taisyklių proporcingumo didinimas nesumažinant rizikos ribojimo tikslų

3.2.1. EESRK pabrėžia, kad reikia pamažu tęsti bankų sąjungos sudarymą, ir pažymi, kad šioje srityje reikia visapusiškai ir laiku įgyvendinti teisės aktus.

3.2.2. EESRK ragina Komisiją toliau stengtis užbaigti bankų sektoriaus struktūrinės reformos reglamentavimą. Komitetas pabrėžia, kad reikia supaprastinti ataskaitų teikimo reikalavimų turinį ir dažnumą ir išnagrinėti, kokių duomenų iš tiesų reikia, suderinti šablonus ir supaprastinti reikalavimus bei užtikrinti išimtis MVĮ, kai įmanoma.

⁽⁶⁾ COM(2016) 850 final.

⁽⁷⁾ EESRK informacinis pranešimas MVĮ ir vidutinės kapitalizacijos įmonių galimybės gauti finansavimą 2014–2020 m. laikotarpiu. Galimybės ir iššūkiai.

⁽⁸⁾ Kapitalo reikalavimų reglamentas (KRR), 501 straipsnis (OL L 176, 2013 6 27, p. 1).

⁽⁹⁾ OL C 383, 2015 11 17, p. 64.

3.2.3. EESRK ragina Komisiją peržiūrėti ERIR (Europos rinkos infrastruktūros reglamentas) įvertinti galimą pagrindinių sandorio šalių (PSS) priimamo užstato kokybės mažinimo poveikį jų atsparumui ir apsvaistyti, ar tam tikrus rinkos subjektus, pavyzdžiui, pensijų fondus, būtų galima visam laikui atleisti nuo pagrindinės sandorio šalies tarpuskaitos reikalavimo, jei jų dalyvavimas sumažintų visos finansų sistemos stabilumą dėl to, kad būtų priimamas alternatyvus nepiniginis užstatas.

3.2.4. EESRK, laikydamasi proporcingumo principo, teigia, kad:

- užuot paprasčiausiai sumažinus reikiamų ataskaitų teikimo dažnumą, iš esmės mažiems bankams ir kitoms mažoms finansų įstaigoms iki tam tikros ribos neturėtų būti taikomi atitinkami ataskaitų teikimo reikalavimai; kitu atveju mažų įstaigų reguliavimo išlaidos gali sukurti rinkos iškraipymus, kurie naudingi tam tikrų rūšių organizacijoms ir didelėms įmonėms,
- mažiems bankams ir apskritai mažoms finansų įstaigoms neturėtų būti taikoma pernelyg daug administracinių reikalavimų, jeigu jie laikosi tam tikrų standartų. Šiuos standartus reikia griežtai prižiūrėti, kad nebūtų prarastas pasitikėjimas.

3.3. Nereikalingos reglamentavimo naštos mažinimas

3.3.1. EESRK tvirtai mano, kad sėkmingas kapitalo rinkų sąjungos sudarymas visų dydžių, sektorių ir gyvavimo ciklo etapų ES įmonėms turėtų suteikti vartotojams palankią, paprastą ir prieinamą prieigą prie ES kapitalo rinkų. EESRK tikisi, kad su Prospekto direktyva bus pateiktas veiksmingas 2 lygmens teisės aktas, kuriuo turėtų būti skatinamas visų pirma MVI įtraukimas į biržų sąrašus, ir bus sukurta palankesnė lėšų rinkimo tvarka.

3.3.2. Nors EESRK pripažįsta, kad nacionalinės priežiūros institucijos turi daugiau informacijos apie vietos rinkos ypatumus, jis išpėja, kad tai jokių būdu nėra dingstis nustatyti perteklinį reglamentavimą ir kad nacionalinio lygmens reikalavimai neturėtų būti griežtesni už ES teisės aktų nuostatas.

3.3.3. EESRK yra susirūpinęs dėl vis sudėtingesnių teisės aktų, kuriuos atspindi didesnis visų lygmenų – tarptautinio, ES ir nacionalinio – teisės aktų ir priežiūros kiekis, išsamumas ir lygių skaičius. Žinoma, jis pripažįsta, kad finansų rinkos yra labai sudėtingos, todėl joms reikalingas sudėtingesnis reglamentavimas, tačiau išpėja, kad tai gali turėti neigiamos įtakos investicijoms. EESRK manymu, teisės aktai – ne visada tinkamiausias politinis atsakas, ir jis ragina Komisiją, kai įmanoma, rinktis su teisėkūra nesusijusius ir rinkta grindžiamus sprendimus.

3.4. Reglamentavimo sistemos nuoseklumo didinimas ir didesnis jos orientavimas į ateitį

3.4.1. EESRK palankiai vertintų rizika grindžiamą požiūrį į reglamentavimą tai pačiai rizikai taikant vienodas taisykles. Šioje srityje atkreipia dėmesį į turto įvairinimo (tiek turto klasės, tiek turto kilmės atžvilgiu) naudą kaip būdą geriau įvairinti riziką ir atitikti investuotojų poreikius.

3.4.2. EESRK atkreipia dėmesį į poreikį ES lygmeniu greitai įgyvendinti iniciatyvas, kuriomis skatinama daugiau ir geresnių finansinio švietimo priemonių⁽¹⁰⁾, atsižvelgiant į konkrečius kiekvienos valstybės narės poreikius. Reikia skirti ypatingą dėmesį MVI, taip pat ir dėl to, kaip geriau pasinaudoti kapitalo rinkų teikiama galimybe.

3.4.3. Tarpininkai, visų pirma verslo asociacijos, turi atlikti labai svarbų vaidmenį paskirstydami finansavimą realiajai ekonomikai ir gerai išplėtotoms vietos ekosistemoms.

3.4.4. EESRK, atsižvelgdama į ankstesnėje nuomonėje⁽¹¹⁾ padarytas išvadas, pabrėžia, kad konsultacijos dėl mažmeninių finansinių paslaugų buvo pernelyg plataus masto, ir siūlo numatomam mažmeninių finansinių paslaugų veiksmų planui taikyti konkretnesnę požiūrį, kad būtų pasiekti apčiuopiamesni rezultatai. EESRK taip pat mano, kad šis veiksmų planas turėtų būti parengtas skiriant didelį dėmesį vartotojų apsaugai.

⁽¹⁰⁾ OL C 318, 2011 10 29, p. 24.

⁽¹¹⁾ OL C 264, 2016 7 20, p. 35.

3.4.5. EESRK visapusiškai pritaria tam, kad rengiant būsimas taisykles visų pirma reikia atsižvelgti į technologinę plėtrą. Vis dėlto jis ragina Komisiją, siekiant šių tikslų, taip pat atsargiai vertinti grėsmę kibernetiniam saugumui. Jis pabrėžia, kad integruotu požiūriu į kapitalo rinkų sąjungos sudarymą derėtų sutelkti dėmesį į bendrosios skaitmeninės rinkos vystymą ir vykdomas reformas įmonių teisės ir įmonių valdymo srityje.

3.4.6. EESRK siūlo į tolesnes priemones įtraukti papildomą Skaidrumo direktyvos peržiūrą, kuria būtų susitelkta į pranešimus apie kontrolinius akcijų paketus. Šie pranešimai skirtingose šalyse, o kartais ir bendrovėse, kurių vertybiniai popieriai yra įtraukti į biržos sąrašus, skiriasi. Tai – nereikalinga našta investuotojams ir jos reikėtų vengti vykdant visapusišką suderinimą, nes ji kenkia kapitalo rinkos sąjungos vystymui.

3.4.7. Apskritai tarpvalstybinėms investicijoms kenkia tai, kad investuotojai, investuodami į bendroves, kurių vertybiniai popieriai yra įtraukti į biržos sąrašus ir kurių registruotoji būstinė yra vienoje iš 28 valstybių narių, turi atsižvelgti į 28 atskiras reglamentavimo sistemas. Išsamūs reglamentai, o ne direktyvos, būtų svarbus žingsnis siekiant sukurti kapitalo rinkų sąjungą. Europos lygmens priežiūra ir įgyvendinimas turėtų papildyti reglamentus.

4. Tolesni veiksmai

4.1. EESRK ragina į bankų sąjungą visapusiškai įtraukti euro zonai nepriklausančias valstybes nares.

4.2. EESRK, atsižvelgdamas į savo pastarąją nuomonę⁽¹²⁾, pabrėžia, kad peržiūrint Prospekto direktyvą turėtų būti siekiama sumažinti MVĮ išlaidas ir supaprastinti jų procedūras kartu užtikrinant deramą investuotojų apsaugos pusiausvyrą. EESRK pabrėžia, kad į poveikio vertinimą bei sąnaudų ir naudos analizę derėtų įtraukti išsamų 2-ojo lygio priemonių, kurios sudaro didelę dalį ES finansų reguliavimo sistemos, poveikio vertinimą.

4.3. EESRK ragina Komisiją ir atitinkamas priežiūros institucijas atsižvelgti į tarptautinių finansinės atskaitomybės standartų ir prudencinių reikalavimų sąveiką ir peržiūrėti nuosavų lėšų mokesčių apskaitos poveikį.

4.4. Kartu EESRK norėtų atkreipti Komisijos dėmesį į tai, kad kartais reglamentai keičiasi taip dažnai, kad atsiranda painiava ir institucijoms bei asmenims tampa labai sudėtinga ar netgi neįmanoma jų laikytis. Reikia numatyti tinkamą laiką, skirtą procedūroms ir formoms pritaikyti, dėl to Komisija, prieš priimdama naujus pokyčius, turėtų numatyti tokį laiko tarpą.

4.5. Komisija turi užtikrinti, kad būtų numatyta pakankamai laiko deramai įgyvendinti teisės aktus nacionaliniu lygmeniu net ir tais atvejais, kai konsultuojamasi su Europos priežiūros institucijomis rengiant 2 lygio teisės aktus. Kitu atveju reikia arba pratęsti įgyvendinimo terminus (kaip mažmeninių ir draudimo principu pagrįstų investicinių produktų paketo atveju), arba blogiausiai atveju įmonėms ir jų darbuotojams liks per mažai laiko susipažinti su naujais teisės aktais prieš pradėdami jų laikytis.

4.6. EESRK tvirtai tiki, kad finansų sektoriuje, be reglamentavimo pastangų, reikia pakeisti tiek kultūrą, tiek elgesį, ir dėl to ragina visus suinteresuotuosius objektus nuolat stengtis siekti geresnės atitikties, lankstesnio ir skaidresnio valdymo ir ilgalaikio visų rinkos dalyvių orientavimo.

4.7. Kad būtų skatinama konkurencija labai koncentruotoje rinkoje, EESRK norėtų, kad būtų skatinami papildomi reitingų teikėjai. Tai taip pat turėtų padėti sumažinti pernelyg dideles išlaidas, kurias MVĮ patiria gaudama išorinio kredito reitingą, ir EESRK taip pat ragina Komisiją papildomai išnagrinėti, kaip būtų galima palyginamai ir prieinamai reitinguoti MVĮ.

4.8. Kad būtų užtikrintas greitas ir veiksmingas įgyvendinimas, atitinkantis 2017 m. Komisijos darbo programos⁽¹³⁾ prioritetus, EESRK rekomenduoja imtis veiksmų, kuriais būtų užtikrinta, kad valstybės narės būtų visiškai įsipareigojusios laikytis direktyvų perkėlimo į nacionalinę teisę terminų ir užtikrinti, kad jos būtų visapusiškai įgyvendintos.

⁽¹²⁾ OL C 177, 2016 5 18, p. 9.

⁽¹³⁾ COM(2016) 710 final.

4.9. EESRK, atsižvelgdama į geresnio reglamentavimo iniciatyvą, ragina Komisiją supaprastinti ankstyvą visų susijusių suinteresuotųjų subjektų, įskaitant ekspertų grupes ir patariamąsias įstaigas, dalyvavimą, kad būtų užtikrintas suderintas dalyvavimas konsultacijose, atspindintis suinteresuotųjų subjektų įvairovę.

2017 m. kovo 29 d., Briuselis

*Europos ekonomikos ir socialinių reikalų komiteto
pirmininkas
Georges DASSIS*

Europos ekonomikos ir socialinių reikalų komiteto nuomonė. Pasiūlymas dėl Europos Parlamento ir Tarybos reglamento, kuriuo įsteigiamas Europos gyvenimo ir darbo sąlygų gerinimo fondas (Eurofound) ir panaikinamas Tarybos reglamentas (EEB) Nr. 1365/75

(COM(2016) 531 final – 2016–256-COD)

Pasiūlymas dėl Europos Parlamento ir Tarybos reglamento, kuriuo įsteigiamas Europos profesinio mokymo plėtros centras (Cedefop) ir panaikinamas Tarybos reglamentas (EEB) Nr. 337/75

(COM(2016) 532 final – 2016–257-COD)

Pasiūlymas dėl Europos Parlamento ir Tarybos reglamento, kuriuo įsteigiama Europos darbuotojų saugos ir sveikatos agentūra (ES-OSHA) ir panaikinamas Tarybos reglamentas (EB) Nr. 2062/94

(COM(2016) 528 final – 2016–254-COD)

(2017/C 209/08)

Pranešėja **Christa SCHWENG (AT/I)**

Bendrapranešėję **Giulia BARBUCCI (IT/II)**

Konsultavimasis	Europos Sąjungos Taryba, 2016 9 8
Teisinis pagrindas	Sutarties dėl Europos Sąjungos veikimo 173 straipsnio 3 dalis
Atsakingas skyrius	Užimtumo, socialinių reikalų ir pilietybės skyrius
Priimta skyriuje	2017 3 7
Priimta plenarinėje sesijoje	2017 3 30
Plenarinė sesija Nr.	524
Balsavimo rezultatai	168/0/0
(už/prieš/susilaikė)	

1. Išvados

1.1. EESRK atsižvelgia į pasiūlymą dėl reglamentų, kuriais įsteigtos trys agentūros – CEDEFOP, EUROFOUND ir ES-OSHA, – peržiūros. Komitetas labai palankiai vertina tai, kad bus išlaikyta subalansuota trišalė valdybos struktūra, priešingai nei pasiūlymuose dėl bendro požiūrio. Trišalis valdymas – įtraukaus požiūrio, kai svarbiu laikomas socialinių partnerių vaidmuo siekiant bendrų sprendimų, išraiška.

1.2. Bendri visų trijų agentūrų tikslai turėtų būti apibrėžti vienodai ir išsamiau – „remti visų ES institucijų ir įstaigų, valstybių narių ir socialinių partnerių poreikius“.

1.3. EESRK palaiko tai, kad su darbuotojų skyrimu ir atitinkamos agentūros vidaus struktūrų keitimu susiję įgaliojimai turėtų ir toliau tekti direktoriui. Tik išskirtinėmis aplinkybėmis, kai direktorius negali vykdyti paskyrimų tarnybos funkcijų, valdyba turėtų nuspręsti, kad ši kompetencija perduodama kitam vyresniajam darbuotojui.

1.4. EESRK nesutinka su vykdomosios valdybos narių skaičiaus mažinimu, nes tai bus nenaudinga interesų grupei, kurios atstovas dabar eina pirmininko pareigas, nes tada grupė vykdomojoje valdyboje neturės jokio kito atstovo. Be to, platesnis atstovavimas vykdomojoje taryboje sudaro galimybes diskutuoti turint daugiau informacijos.

1.5. EESRK palankiai vertina tai, kad laikomasi standartizuoto požiūrio į vykdomojo direktoriaus skyrimą ES-OSHA nustatyta tvarka.

1.6. EESRK yra įsitikinęs, kad direktoriaus pavaduotojo pareigos pasirodė esančios naudingos ir jas reikėtų išsaugoti, jei jos yra. Atsižvelgdamas į tai, kad taikoma skirtinga praktika puikiai veikia, Komitetas reikalauja visoms trims agentūroms suteikti tam tikro lankstumo. Galutinį sprendimą dėl direktoriaus pavaduotojo pareigų turėtų priimti valdyba.

1.7. EESRK laikosi nuomonės, kad ryšių užmezgimo ir bendradarbiavimo su trečiosiomis šalimis bei tarptautinėmis organizacijomis klausimais turėtų užtekti tik valdybos, kurioje atstovaujama Komisijai, pritarimo.

2. Bendra informacija

2.1. Šiais siūlomais reglamentais reglamentai, kuriais įsteigtos trys agentūros – Eurofound, Cedefop ir ES-OSHA, – bus suderinti su bendru požiūriu į decentralizuotas agentūras. Šį požiūrį 2012 m. patvirtino Europos Parlamentas, Europos Sąjungos Taryba ir Europos Komisija, jo laikantis Europos agentūrose turėtų būti tam tikru mastu standartizuoti nuoseklumo, veiksmingumo, atskaitomybės ir skaidrumo reikalavimai. Laikantis bendro požiūrio, agentūros „prisideda prie Sąjungos svarbios politikos įgyvendinimo, taip padėdamos visoms institucijoms, visų pirma Komisijai, daug dėmesio skirti pagrindiniams politikos formavimo uždaviniams. Be to, agentūros remia sprendimų priėmimo procesą, sutelkdamos technines ar specialistų žinias, turimas Europos ir nacionaliniu lygiu, ir taip padeda stiprinti valstybių narių ir ES bendradarbiavimą svarbiose politikos srityse.“ Skirtingai nei kitoms ES agentūroms, šioms trims agentūroms būdinga trišalio valdymo tradicija, t. y. valdant agentūras dalyvauja kiekvienos valstybės narės Vyriausybės, darbuotojų ir darbdavių atstovai. Agentūrų veiklą taip glaudžiai siejant su tuo, kas vyksta valstybėse narėse, užtikrinamas jų veiklos teminis ir politinis aktualumas. Dabartinė užduotis suderinti šių trijų agentūrų steigiamuosius reglamentus suteikia ir galimybę nustatyti bei pabrėžti specifinius trišalio valdymo mechanizmus, bėgant laikui susiformavusius kiekvienoje agentūroje, taip pat užtikrinti nusistovėjusios gerosios patirties tęstinumą.

2.2. Prieš paskelbiant apie šį bendrą požiūrį buvo atliktas visų Europos agentūrų vertinimas.

3. Pasiūlymų projektų santrauka

3.1. Visoms trims agentūroms taikytas teisinis pagrindas buvo Europos Sąjungos sutarties 235 straipsnis (dabar SESV 352 straipsnis), o priėmus Teisingumo Teismo sprendimą šį pagrindą reikėjo atnaujinti. Agentūrų Eurofound ir ES-OSHA teisinis pagrindas buvo SESV 153 straipsnio 2 dalies a punktas, agentūros Cedefop – SESV 166 straipsnio 4 dalis, 165 straipsnio 4 dalis ir 149 straipsnis.

3.2. Keičiant reglamentus nė vienai iš trijų agentūrų nepavesta naujų užduočių, tačiau visų jų užduotys priderintos prie dabartinių aplinkybių, o pasenusios idėjos – atnaujintos.

3.3. Horizontaliosios nuostatos

3.3.1. Visoms trims agentūroms būdinga tai, kad valdybą sudaro ne tik visų valstybių narių ir Europos Komisijos atstovai, bet ir dvidešimt aštuoni nacionalinių darbdavių ir darbuotojų organizacijų atstovai. Trišalis valdymas – įtraukaus požiūrio, kai svarbiu laikomas socialinių partnerių vaidmuo siekiant bendrų sprendimų, išraiška. Laikantis bendro požiūrio, darbdavių ir darbuotojų organizacijų atstovų skaičius turėjo labai sumažėti. Tai sukėlė Europos ir nacionalinių socialinių partnerių organizacijų nuogaštavimų, taigi pirminė struktūra buvo palikta.

3.3.2. Valdybos narius ketveriems metams skiria Taryba. Be tam tikrų agentūros veiklos sričių išmanymo, valdybos nariai taip pat turi turėti atitinkamų valdymo, administravimo ir biudžeto srities gebėjimų. Darbdavių ir darbuotojų atstovus skiria Taryba, remdamasi pagrindinių Europos darbdavių ir darbuotojų organizacijų pasiūlymais. Ligi šiol agentūrai ES-OSHA taikytas papildomas kriterijus – skiriami atstovai turėjo būti Darbuotojų saugos ir sveikatos patariamojo komiteto nariai arba atstovai.

3.3.3. Valdybos užduotys: tvirtinti programavimo dokumentus, biudžetą, metinę veiklos ataskaitą, finansines taisykles, kovos su sukčiavimu strategiją, interesų konfliktų prevencijos ir valdymo taisykles, darbo tvarkos taisykles, komunikacijos ir sklaidos planus, su darbuotojų skyrimu susijusius įgaliojimus, vykdomojo direktoriaus ir apskaitos pareigūno skyrimą, tolesnius, su OLAF atskaitomis ir vertinimais susijusius veiksmus, taip pat sprendimus, susijusius su atitinkamos agentūros vidaus struktūra ir darbo susitarimais su trečiosiomis šalimis ir tarptautinėmis organizacijomis.

3.3.4. Metinių ir daugiamečių programavimo dokumentų tvirtinimo ir perdavimo laikotarpiai dar derinami.

3.3.5. Valdybos pirmininkas ir trys pirmininko pavaduotojai skiriami iš Vyriausybės, darbdavių bei darbuotojų interesų grupių atstovų ir Komisijos; jie dvejiems metams išrenkami 2/3 balsų dauguma (iki šiol ES-OSHA jie rinkti metams). Valdyba posėdžiauja kartą per metus, sprendimus priima paprasta balsų dauguma.

3.3.6. Vykdomąją valdybą (anksčiau – biuras) sudaro valdybos pirmininkas, trys pirmininko pavaduotojai, grupių koordinatoriai ir vienas Komisijos atstovas. Agentūroms Eurofound ir ES-OSHA tai reiškia, kad vykdomosios valdybos narių bus mažiau; iki šiol valdybą galėjo sudaryti 11 asmenų.

3.3.7. Iki dabar vykdomosios valdybos užduotis buvo stebėti, kaip įgyvendinami valdybos sprendimai, bet priėmus naująjį reglamentą jai bus suteikta išsamesnių įgaliojimų: rengti sprendimus, kuriuos turi priimti valdyba, ir kartu su valdyba stebėti tolesnius OLAF veiksmus, taip pat konsultuoti direktorių ir teikti jam paramą įgyvendinant valdybos sprendimus. Skubiais atvejais visų trijų agentūrų vykdomosios valdybos gali valdybos vardu priimti laikinuosius sprendimus valdymo klausimais, įskaitant paskyrimų tarnybos funkcijas ir biudžeto klausimus.

3.3.8. Palyginti su ankstesniais reglamentais, siūlomame reglamente gerokai tiksliau nustatytos direktorių pareigos. Naujas yra ir sprendimas dėl vieno ar kelių vietos biurų steigimo vienoje ar keliose valstybėse narėse siekiant užtikrinti veiksmingesnę agentūros užduočių vykdymą. Tokiam sprendimui reikia gauti išankstinį Komisijos, valdybos ir atitinkamos valstybės narės pritarimą.

3.3.9. Iš Komisijos siūlomų kandidatų sąrašo direktorių penkeriems metams 2/3 balsų dauguma skiria valdyba. Direktorius kadencija gali būti pratęsta vieną kartą atsižvelgiant į jo veiklos rezultatų vertinimą. Ši skyrimo tvarka atitinka ES-OSHA taikomą tvarką. Agentūros Cedefop ir Eurofound turi direktoriaus pavaduotojus.

3.3.10. Siūlomais reglamentais taip pat suvienodinamos Komisijos deleguotojo reglamento (ES) Nr. 1271/2013 dėl finansinio pagrindų reglamento, taikomo įstaigoms, finansinės nuostatos, programavimo nuostatos ir esamos ataskaitų teikimo nuostatos.

3.3.11. Kiekviename pasiūlyme dėl reglamento taip pat esama naujų standartinių nuostatų dėl teisinio statuso, susitarimo dėl būstinės, kalbos vartojimo tvarkos, skaidrumo, kovos su sukčiavimu, slaptos informacijos saugumo taisyklių, atsakomybės, vertinimo ir bendradarbiavimo su trečiosiomis šalimis ir tarptautinėmis organizacijomis.

4. Bendrosios pastabos

4.1. Europos ekonomikos ir socialinių reikalų komitetas (EESRK) laikosi nuomonės, kad bendri standartai visoms trims trišalio valdymo agentūroms turi būti taikomi atsižvelgiant į esamą geriausią patirtį, kuri labai pasikeitė. Taisyklės ir valdymo bruožai turi būti kuo panašesni, tačiau reikia atsižvelgti į specifinį kiekvienos agentūros pobūdį. Pagrindiniai trišalio valdymo struktūros bruožai turėtų būti vienodi visose trijose agentūrose, o jo įgyvendinimo būdai turėtų būti kiek įmanoma panašesni. Įvairūs klausimai, pavyzdžiui, konkretūs tikslai, užduotys ir pagalbinės ar patariamiosios struktūros turėtų būti nustatomos kiekvienai agentūrai konkrečiai.

4.2. Bendri visų trijų agentūrų tikslai turėtų būti apibrėžti vienodai ir išsamiau – „remti visų ES institucijų ir įstaigų, valstybių narių ir socialinių partnerių poreikius“.

4.3. Europos ekonomikos ir socialinių reikalų komitetas labai palankiai vertina tai, kad bus išlaikyta subalansuota trišalė valdybos struktūra, priešingai nei siūlyta pirminiuose pasiūlymuose dėl bendro požiūrio. Visos trys agentūros yra atsakingos už sritis, glaudžiai susijusias su darbu. Dėl šios priežasties itin svarbi darbdavių ir darbuotojų atstovų kompetencija, taip pat būtina užtikrinti, kad agentūrų veikla deramai atitiktų darbdavių ir darbuotojų realijas ir Sąjungos valstybėse narėse sukauptą įvairiausią patirtį. Šioms grupėms tiesiogiai dalyvaujant valdyboje, užtikrinamas geresnis bendradarbiavimas ir stiprinamas atsakomybės jausmas. Tuo taip pat užtikrinama, kad rengiant metines ir daugiameses programas būtų atsižvelgiama į darbdavių ir darbuotojų reikmes ir kad agentūros į tai atsižvelgtų vykdydamos savo užduotis.

4.4. Skiriant valdybos narius reikia atsižvelgti ne tik į tai, kaip jie išmano tam tikras agentūros veiklos sritis, bet ir į atitinkamus valdymo, administravimo ir biudžeto srities gebėjimus. EESRK požiūriu, pagrindinis valdybos narių skyrimo kriterijus turėtų ir toliau būti jų atitinkamas konkrečios agentūros veiklos srities išmanymas. Nors visiškai suprantama, kad reikalaujama tam tikrų pagrindinių valdymo, administravimo ir biudžeto srities žinių, griežtas šios sąlygos aiškinimas neturėtų reikšti, kad agentūros veiklos srities ekspertams nebus leidžiama dalyvauti valdybos darbe.

4.5. Naujajame reglamente taip pat nustatyta, kad valdybos užduotys turi būti platesnės nei vien tradicinės priežiūros funkcijos, susijusios su biudžetu ir planavimu, taigi valdyba taip pat galės vykdyti įgaliojimus, susijusius su darbuotojų skyrimu ir keisti atitinkamos agentūros vidaus struktūras. EESRK mano, kad tradiciškai tai direktoriaus pareiga, o ne priežiūros funkcijų vykdymo dalis. Komitetas siūlo šiuos įgaliojimus panaikinti. Tačiau EESRK pripažįsta, kad jeigu, susidarius išskirtinėms aplinkybėms, direktorius negalėtų vykdyti paskyrimų tarnybos funkcijų, ši įgaliojimas turi būti perduodamas kitam vyresniajam darbuotojui. Šį sprendimą valdyba turėtų priimti dviejų trečdalių balsų dauguma.

4.6. Bilbao mieste veikiančios agentūros valdybos pirmininko kadencija turi būti pratęsta iki dvejų metų; kitose dviejose agentūrose ši tvarka jau taikoma. EESRK požiūriu, reikalinga užuomina į tai, kad visose agentūrose pirmininkas turėtų būti renkamas pagal rotacijos principą, jį renkant iš įvairių interesų grupių. Taip pat reikėtų nustatyti, kad pirmininko pareigas kelis kartus gali eiti tas pat asmuo. EESRK įspėja, kad, pirmininkaujant dvejus metus, ne visoms interesų grupėms bus teikiama vienoda svarba per vieną kadenciją, todėl siūlo, kad valdybos pirmininko kadencijos trukmė nesikeistų ir liktų įvairiose agentūrose taikoma tvarka.

4.7. Siūloma, kad vykdomosios valdybos narių skaičius būtų sumažintas, tačiau jai būtų pavesta papildomų užduočių; išsamus užduočių sąrašas pateiktas. Dėl praktinių priežasčių ir pirmiausia dėl to, kad vykdomoji valdyba vykdo veiklą laikotarpiu tarp valdybos posėdžių, EESRK siūlo prieš užduočių sąrašą įterpti žodį „pavyzdžiui“, kad būtų aišku, jog sąrašas yra orientacinis. Kaip ir valdybai, vykdomajai valdybai neturėtų būti suteikiama su darbuotojų skyrimu susijusių įgaliojimų. EESRK siekį mažinti Eurofound ir ES-OSHA vykdomųjų valdybų narių skaičių vertina šiek tiek skeptiškai. Visų pirma, interesų grupei, kurios atstovas dabar eina pirmininko pareigas, tai bus nepalanku, nes vykdomojoje valdyboje ji neturės jokio kito atstovo. EESRK siūlo palikti dabartinę sudėtį – po tris narius iš kiekvienos interesų grupės.

4.8. Pastraipos dėl programavimo dokumento parengimo terminų formuluotė yra klaidinanti. EESRK prašo patikslinti, kad programavimo dokumento, kurį sudaro daugiametė dalis, metinė darbo programa ir biudžetas, įskaitant žmogiškuosius išteklius, projektas būtų valdybos priimamas ir Europos Komisijai, Europos Parlamentui ir Europos Sąjungos Tarybai siunčiamas ne vėliau kaip sausio 31 d. Iki lapkričio 30 d. valdyba turi būti priėmusi galutinį programavimo dokumentą.

4.9. EESRK palankiai vertina standartizuotą požiūrį į vykdomojo direktoriaus skyrimą, kuris atitinka ES-OSHA taikomą tvarką. Vis dėlto jis siūlytų Komisijai, kad sudarant trumpąjį kandidatų sąrašą dalyvautų stebėtojai iš visų interesų grupių.

4.10. Visos trys agentūros turi ryšių biurus Briuselyje. EESRK manymu, dėl agentūrų veiklos pobūdžio jokių papildomų biurų valstybėse narėse nereikia. Todėl reglamentuose turėtų būti nurodyti Briuselyje jau įsteigti biurai, o nuoroda į galimybę steigti papildomus vietas biurus turėtų būti išbraukta.

4.11. Laikantis bendro požiūrio, EUROFOUND direktoriaus pavaduotojo pareigų atsisakoma. EESRK atkreipia dėmesį į tai, kad CEDEFOP taip pat turi direktoriaus pavaduotoją, nors reglamente tai nenumatyta. EESRK yra įsitikinęs, kad direktoriaus pavaduotojo pareigos pasirodė esančios naudingos. Visų pirma, taip galima užtikrinti darbavių ir darbuotojų interesų pusiausvyrą atitinkamos agentūros vadovybėje, taigi trišaliame valdyme gali dalyvauti ir socialiniai partneriai. Atsižvelgdamas į tai, kad taikoma skirtinga praktika ir tai pasiteisina, Komitetas reikalauja visoms trimis agentūroms suteikti tam tikro lankstumo. Ar reikalingos direktoriaus pavaduotojo pareigos, turėtų būti palikta spręsti valdybai.

4.12. EESRK labai palankiai vertina tai, kad susitarimai dėl būstinės turi būti sudaromi su šalimis, kuriose yra atitinkamų agentūrų būstinės. Visos trys agentūros jau pasirašė tokius susitarimus dėl būstinių; todėl ši nuostata atspindi tai, kas jau padaryta.

4.13. Remiantis reglamentų projektais, kas penkerius metus atliekamų vertinimus turi atlikti Komisija. EESRK yra įsitikinęs, kad dalyvaujant valdybos atstovams būtų galima geriau prisitaikyti prie bet kokių pasikeitimų, kurių gali būti atlikus vertinimą.

4.14. Agentūroms, prieš užmezgant ryšius ir pradėdant bendradarbiauti su trečiosiomis šalimis ir tarptautinėmis organizacijomis, būtina gauti Komisijos pritarimą, tai įtraukta ir į programavimo dokumentą. EESRK laikosi nuomonės, kad pakanka valdybos pritarimo, nes joje atstovaujama ir Komisijai, taigi nebūtina pritarti du kartus.

5. Konkrečios pastabos

5.1. Eurofound

5.1.1. Palyginti su esamu reglamentu, išbraukti vidutinės trukmės ir ilgalaikiai moksliniai tyrimai, o tai galima suprasti kaip siekį neberengti Europos apklausų. Nors jos ir daug kainuoja, apklausa yra agentūros Eurofound pagrindinė veikla, kuria ne tik ES institucijoms, valstybėms narėms ir socialiniams partneriams, bet ir daugybei mokslo darbuotojų bei politikos tyrėjų teikiama unikalių visos Europos masto lyginamųjų duomenų apie labai daug ir įvairių gyvenimo ir darbo sąlygų. EESRK palankiai vertina ir remia Europos apklausas, nes jos tiesiogiai prisideda prie tolesnės viso Europos projekto plėtotės.

5.1.2. EESRK palankiai vertina tai, kad bus tiksliau apibrėžtos patariamųjų komitetų, kuriuos gali steigti ir naikinti valdyba, užduotys.

5.2. Cedefop

5.2.1. EESRK nepitaria agentūrai Cedefop nustatyta, tikslui – padėti Komisijai formuoti ir įgyvendinti profesinio rengimo bei mokymo, įgūdžių ir kvalifikacijų sričių politiką. Komitetas mano, kad Cedefop tikslas turėtų būti suderintas su kitų dviejų agentūrų tikslais. Todėl reglamente turėtų būti aiškiai nustatyta, kad Cedefop tikslas yra kartu su ES įstaigomis ir institucijomis remti valstybes nares ir socialinius partnerius formuojant ir įgyvendinant politiką, t. y. teikti informaciją ir rengti profesinio mokymo, įgūdžių ir klasifikacijų analizę.

5.2.2. EESRK palankiai vertina tai, kad Komisijos pasiūlyme paminėta, jog Cedefop anksčiau ėmėsi naujų užduočių. Dabartinė Cedefop veikla peržengia profesinio rengimo ir mokymo ribas ir apima darbą kvalifikacijų srityje, visų pirma Europos kvalifikacijų sandaros srityje, įgūdžių analizę bei prognozavimą ir neformaliojo bei savaiminio mokymosi rezultatų patvirtinimą. Tačiau Komitetas pažymi, kad Cedefop veikla ir toliau turėtų būti sutelkta į visų gyventojų grupių (jaunuolių ir suaugusiųjų) profesinį rengimą bei mokymą, įskaitant pameistrystę ir mokymąsi darbo vietoje, kad būtų didinamas įsidarbinamumas.

5.3. ES-OSHA

5.3.1. Pasiūlyme nurodyta, kad ES-OSHA tikslas, be kita ko, yra teikti teisingą informaciją darbuotojų saugos ir sveikatos klausimais. EESRK mano, kad šia nuostata kėsinamasi į Komisijos atsakomybės sritį, todėl jai prieštarauja.

5.3.2. Komitetas labai palankiai vertina tai, kad ES-OSHA reglamente aiškiai nurodytos informuotumo didinimo ir komunikacijos priemonės, taip pat darbo apsaugos kampanijos. Nuo 2000 m. agentūra rengia dvejų metų informavimo ir informuotumo didinimo kampanijas įvairiomis darbuotojų apsaugos temomis, taigi pasiekia plačią auditoriją ir propaguoja gerus praktinius sprendimus.

5.3.3. Agentūros informacijos tinklas buvo sukurtas tais pat metais, kai buvo įsteigta agentūra; šis tinklas – pagrindinė veiklos dalis, kuria užtikrinama, kad teikiama informacija būtų ir teisinga faktų atžvilgiu, ir aktuali, atsižvelgiant į tai, kas praktiškai vyksta. Be to, šiais tinklais Europos trišalis požiūris iš esmės plečiamas ir perkeliamas į nacionalinį lygmenį, konstruktyviai ir naudingai sutelkiant Vyriausybių ir socialinių partnerių atstovus. Todėl socialinių partnerių dalyvavimas šiame tinkle labai svarbus, taigi valstybės narės turėtų tai užtikrinti. Tačiau EESRK nemano, kad būtų tikroviška agentūrai, laikantis konkrečių kriterijų, keisti valstybių narių pasirinktą nacionalinį tinklą. Tačiau valdybai turėtų būti leidžiama teikti rekomendacijas dėl narystės.

2017 m. kovo 30 d., Briuselis

Europos ekonomikos ir socialinių reikalų komiteto
pirmininkas
Georges DASSIS

Europos ekonomikos ir socialinių reikalų komiteto nuomonė. Pasiūlymas dėl Europos Parlamento ir Tarybos reglamento dėl spiritinių gėrimų apibrėžimo, pateikimo ir ženklavimo, spiritinių gėrimų pavadinimų naudojimo pateikiant ir ženklinant kitus maisto produktus ir spiritinių gėrimų geografinių nuorodų apsaugos

(COM(2016) 750 final – 2016/0392 (COD))

(2017/C 209/09)

Pranešėjas **Peter SCHMIDT**

Konsultavimasis	Taryba, 2016 12 9 Europos Parlamentas, 2016 12 12
Teisinis pagrindas	Sutarties dėl Europos Sąjungos veikimo 43 straipsnio 2 dalis, 114 straipsnio 1 dalis ir 304 straipsnis
Atsakingas skyrius	Žemės ūkio, kaimo plėtros ir aplinkos skyrius
Priimta skyriuje	2017 3 14
Priimta plenarinėje sesijoje	2017 3 29
Plenarinė sesija Nr.	524
Balsavimo rezultatai	211/0/4
(už/prieš/susilaikė)	

1. Išvados ir rekomendacijos

1.1. EESRK palankiai vertina Komisijos iniciatyvą dabartinių spiritiniams gėrimams taikomą teisinį pagrindą suderinti su Sutartimi dėl Europos Sąjungos veikimo (SESV) ir užtikrinti, kad teisės aktai atitiktų naujas ES teises priemones, susijusias su informacijos apie maistą teikimu vartotojams ir žemės ūkio bei maisto produktų kokybės sistemomis.

1.2. EESRK ypač remia pastangas užtikrinti glaudesnę ryšį su žemės ūkio sektoriumi. Šis ryšys yra labai svarbus Europos Sąjungoje pagamintų spiritinių gėrimų kokybę ir reputaciją lemiantis veiksnys.

1.3. Nors EESRK iš esmės pritaria padarytiems pakeitimams, kuriais siekiama užtikrinti suderinimą su SESV ir palengvinti teisėkūros procesą, pusiausvyrą būtų geriau perkelti į įgyvendinimo, o ne į deleguotuosius aktus. Kai kuriose srityse turėtų būti visiškai panaikinta galimybė taikyti nukrypti leidžiančias nuostatas.

1.4. EESRK pripažįsta, kad suderinimas yra sudėtingas uždavinys, ir palankiai vertina pastangas patikslinti ir patobulinti tam tikrus dalykus, pavyzdžiui, taisykles, susijusias su sudėtinių terminų, užuominų nurodymu etiketėse ir spiritinių gėrimų mišinių ženklavimu, taip pat su neprivalomu žaliavų kilmės ženklavimu. Vis dėlto pasiūlyme pakeisti kai kurie kiti aspektai, kuriuos reikėtų persvarstyti, kaip toliau nurodyta šioje nuomonėje.

1.5. Kalbant apie geografines nuorodas (GN), EESRK pritaria tam, kad reikia patikslinti su GN susijusias taisykles ir procedūras, ir palankiai vertina tradicijoms ir vietos ir (arba) teritorinei gamybai teikiamą svarbą.

1.6. EESRK pabrėžia, kad svarbu išlaikyti dabartinę apsaugos lygį spiritinių gėrimų sektoriuje, siekiant užtikrinti pridėtinę vertę ir užimtumą Europoje. Svarbi yra vieta, kurioje produktas distiliuojamas ir gaminamas, ir pakeisti terminai neturėtų lemti jokių didelių pokyčių šiame sektoriuje.

1.7. Dėl pateikimo ir ženklavimo Komitetas siūlo tam tikrus šio pasiūlymo patobulinimus, visų pirma pabrėžia, kad svarbu vengti bet kokio netinkamo pateikimo ar klaidingo supratimo, susijusių su „skonio imitacija“ ir galinčių sukelti vartotojų nusivylimą.

1.8. Nors tai neįtraukta į konkrečią Komisijos pasiūlymo taikymo sritį, EESRK pakartoja savo ankstesnes rekomendacijas laikytis nuoseklaus ir visapusiško politikos požiūrio, pagrįsto pastangomis vengti žalingo alkoholio vartojimo ir skatinimu alkoholinius gėrimus vartoti atsakingai, kad būtų išvengta pavojaus sveikatai ir nepilnamečių girtavimo; tai taikytina ne tik spiritinių gėrimų sektoriui, bet ir apskritai. Šiuo atžvilgiu labai svarbi informacija, švietimas ir informuotumo didinimas, todėl EESRK palankiai vertina daugelį šios srities viešojo ir privačiojo sektorių iniciatyvų.

2. Įžanga

2.1. Šiuo siūlomu reglamentu Komisija siekia galiojantį Reglamentą (EB) Nr. 110/2008 dėl spiritinių gėrimų⁽¹⁾ suderinti su Sutartimi dėl Europos Sąjungos veikimo (SESV). Pagal šį reglamentą Komisijos priimamos nuostatos visų pirma suskirstomos į deleguotuosius ir įgyvendinimo aktus ir nustatomas žemės ūkio srities teisinis pagrindas⁽²⁾ siekiant pabrėžti glaudesnę ryšį su žemės ūkio sektoriumi.

2.2. Šiuo pasiūlymu reglamentas suderinamas su SESV ir numatoma tik keletas nereikšmingų techninių pakeitimų siekiant ištaisyti įgyvendinant Reglamentą (EB) Nr. 110/2008 nustatytus trūkumus ir teisės aktą suderinti su naujais ES teisės aktais, būtent dėl informacijos apie maistą teikimo vartotojams (Reglamentas (ES) Nr. 1169/2011⁽³⁾) ir dėl žemės ūkio ir maisto produktų kokybės sistemų (Reglamentas (ES) Nr. 1151/2012⁽⁴⁾).

2.3. Visų pirma, pasiūlyme išaiškinamos kai kurios sudėtinių terminų ir užuominų vartojimo ir spiritinių gėrimų mišinių ženklavimo taisyklės, kuriomis siekiama išvengti vidaus rinkos problemų. Jame taip pat pateiktas naujas straipsnis dėl kilmės nurodymo ir nustatytos aiškesnės geografinių nuorodų registravimo procedūros pagal Reglamentą (ES) Nr. 1151/2012.

3. Bendrosios pastabos

3.1. EESRK palankiai vertina Komisijos pasiūlymą užtikrinti, kad dabartinis Reglamentas (EB) Nr. 110/2008 dėl spiritinių gėrimų teisiniu požiūriu būtų suderintas su SESV, o teisės aktai atitiktų naujas ES teises priemones. Siūloma sistema apskritai išaiškinamos spiritinių gėrimų sektoriui taikomos taisyklės ir užtikrinama jų atitiktis.

3.2. EESRK pažymi, kad Komisija konsultavosi su spiritinių gėrimų gamintojų asociacijomis. ES spiritinių gėrimų sektorius, kurio pardavimo sandorių užsienyje vertė 2015 m. siekė daugiau kaip 10 mlrd. EUR, yra daugiausiai Europos Sąjungoje eksportuojančio žemės ūkio maisto produktų sektoriaus dalis. Šiame sektoriuje yra milijonas su gamyba ir pardavimu Europoje susijusių darbo vietų ir jis ekonominiu ir socialiniu požiūriu yra glaudžiai susijęs su ūkininkavimo sektoriumi. Iš spiritiniams gėrimams taikomo akcizo ir PVM pajamų per metus gaunama apie 23 mlrd. EUR. Vis dėlto 1980–2014 m. spiritinių gėrimų vartojimas sumažėjo 32 % Tai matyti iš atskirų tendencijų, pavyzdžiui, kai renkamosi aukščiausios kokybės produktus ir geriama mažiau, bet geresnių gėrimų. Pavyzdžiui, 2000–2015 m. spiritinių gėrimų pardavimas jų vartojimo vietose (viesbučiuose, restoranuose, kavinėse) sumažėjo 8 %, t. y. suvartota 23,5 mln. hektolitru spiritinių gėrimų, tačiau jų vertė padidėjo 30 %

3.3. Nors Komisijos pasiūlymu iš esmės siekiama teisės aktą suderinti su SESV, juo taip pat suteikiama galimybė spiritinių gėrimų sektoriuje išlaikyti kokybę ir taikyti tradicinius metodus, taip pat apsaugoti jo gerą vardą pasauliniu mastu. Visų pirma, pasiūlyme išaiškinama, kaip gaminamas kiekvienas gėrimas: kokios naudojamos žaliavos, kokia yra mažiausia koncentracija rinkodaros tikslais ir didžiausia distiliavimo koncentracija, kiek laiko brandinama, kokie taikomi saldiklių naudojimo reikalavimai ir t. t. Spiritinių gėrimų skirstymas į kategorijas padeda išsaugoti įvairias tradicijas.

3.4. EESRK pabrėžia, kad svarbu stiprinti ryšį su žemės ūkio sektoriumi. Gaminti spiritinius gėrimus turėtų būti leidžiama tik iš žemės ūkio žaliavų, o tai taip pat padėtų užtikrinti pagrindinių žemės ūkio produktų realizavimą.

⁽¹⁾ 2008 m. sausio 15 d. Europos Parlamento ir Tarybos reglamentas (EB) Nr. 110/2008 dėl spiritinių gėrimų apibrėžimo, apibūdinimo, pateikimo, ženklavimo ir geografinių nuorodų apsaugos bei panaikinantis Tarybos reglamentą (EEB) Nr. 1576/89 (OL L 39, 2008 2 13, p. 16).

⁽²⁾ SESV 43 str. 2 dalis.

⁽³⁾ 2011 m. spalio 25 d. Europos Parlamento ir Tarybos reglamentas (ES) Nr. 1169/2011 dėl informacijos apie maistą teikimo vartotojams, kuriuo iš dalies keičiami Europos Parlamento ir Tarybos reglamentai (EB) Nr. 1924/2006 ir (EB) Nr. 1925/2006 bei kuriuo panaikinami Komisijos direktyva 87/250/EEB, Tarybos direktyva 90/496/EEB, Komisijos direktyva 1999/10/EB, Europos Parlamento ir Tarybos direktyva 2000/13/EB, Komisijos direktyvos 2002/67/EB ir 2008/5/EB bei Komisijos reglamentas (EB) Nr. 608/2004 (OL L 304, 2011 11 22, p. 18).

⁽⁴⁾ 2012 m. lapkričio 21 d. Europos Parlamento ir Tarybos reglamentas (ES) Nr. 1151/2012 dėl žemės ūkio ir maisto produktų kokybės sistemų (OL L 343, 2012 12 14, p. 1).

3.5. Atlikti pakeitimai, kuriais siekiama užtikrinti suderinamumą su SESV ir palengvinti teisėkūros procesą, apskritai yra teigiami. Tačiau pusiausvyrą labiau derėtų perkelti į įgyvendinimo, o ne deleguotuosius aktus. Kai kuriose srityse turėtų būti visiškai panaikinta galimybė taikyti nukrypti leidžiančius nuostatus, ypač jei jos lemia didelius pokyčius. Pavyzdžiui, Komisija siekia gauti įgaliojimų (16 straipsnio 3 dalis), kad galėtų parengti deleguotuosius aktus, kuriais įregistruotos geografinės nuorodos pavadinimą būtų leidžiama pateikti eksporto rinkos kalba tais atvejais, kai tokią informaciją privaloma pateikti, t. y. kai spiritiniai gėrimai be šios informacijos negali būti pateikti rinkai. Nors dabartiniu ES reglamentu gamintojams jau leidžiama tai daryti, ši nuostata iš suderinto teksto pašalinta. Dabartinės galimybės turėtų būti atnaujintos – tokiu atveju nereikėtų perduoti galių.

3.6. Spiritinių gėrimų gamintojams vienas svarbiausių susirūpinimą keliančių klausimų yra išsaugoti spiritinių gėrimų gaminimo tradicijas ir geografinių nuorodų (GN) sistemą. EESRK iš esmės pritaria spiritiniams gėrimams taikomų GN taisyklių išaiškinimui.

3.7. Nors tai neįtraukta į konkrečią Komisijos pasiūlymo taikymo sritį, EESRK pakartoja savo ankstesnes rekomendacijas laikytis nuoseklaus ir visapusiško politikos požiūrio⁽⁵⁾, pagrįsto pastangomis vengti žalingo alkoholio vartojimo ir skatinimu alkoholinius gėrimus vartoti atsakingai, kad būtų išvengta pavojaus sveikatai ir nepilnamečių girtavimo; tai taikytina ne tik spiritinių gėrimų sektoriui, bet ir apskritai. Šiuo atžvilgiu labai svarbi informacija, švietimas ir informuotumo didinimas. EESRK pažymi, kad privačiojo sektoriaus atstovai dalyvauja daugelyje visoje Europos Sąjungoje vykdomų iniciatyvų ir socialinių programų, kuriomis siekiama įrodyti, kad galima sumažinti piktnaudžiavimą alkoholiu, ypač jaunimo⁽⁶⁾.

3.8. Klausimas dėl sudedamųjų dalių sąrašo ir informacijos apie mitybą pateikimo spiritinių gėrimų etiketėse nėra įtrauktas į šį Komisijos pasiūlymą. Vis dėlto Komitetas pakartoja, kad vartotojai turi teisę gauti teisingą ir subalansuotą informaciją apie alkoholinius gėrimus, kad galėtų priimti informacija pagrįstus sprendimus dėl jų vartojimo⁽⁷⁾. Labai smulkiems ir smulkiems gamintojams reikėtų pagalbos taikant taisykles. Komitetas yra pasirengęs prisidėti prie vykstančios diskusijos, kuri pradėta Komisijai neseniai paskelbus pranešimą⁽⁸⁾ šiuo klausimu.

4. Konkrečios pastabos

4.1. EESRK pripažįsta, kad suderinimas yra sudėtingas uždavinys, ir palankiai vertina pastangas patikslinti ir patobulinti tam tikrus dalykus, pavyzdžiui, taisykles, susijusias su sudėtinių terminų, užuominų ir spiritinių gėrimų mišinių ženklinimu, taip pat su neprivalomu žaliavų kilmės ženklinimu. Vis dėlto pasiūlyme pakeisti kai kurie kiti aspektai, kuriuos reikėtų persvarstyti, pavyzdžiui:

- dėl visų jungtukų „ir (arba)“ pakeitimo kitokiomis formuluotėmis neturėtų atsirasti jokio neteisingo aiškinimo nei painiavos. Todėl EESRK siūlo konstatuojamojoje dalyje pabrėžti, kad visi jungtukai „ir (arba)“ pakeisti tokios pat reikšmės žodžiais ir kad Komisija neketina keisti Reglamento (ES) Nr. 110/2008 nuostatų prasmės,
- reikia patikslinti gamybos ir aromatizavimo praktikos apibrėžtį,
- terminas „techninė byla“ pakeistas terminu „produkto specifikacijos“, kad būtų suderintos taisyklės keturiuose GN sektoriuose (maisto produktų, vyno, spiritinių gėrimų ir aromatizuotų vynu). Vis dėlto, siekiant išvengti klaidingo aiškinimo, turėtų būti įtraukta konstatuojamoji dalis, kurioje būtų nurodytas abiejų terminų lygiavertiškumas.

4.2. Komisijos pasiūlymo 8 straipsnio 5 dalyje teigiama, kad prekiniai pavadinimai, papildyti terminu „skonis“ (ar kitais panašiais terminais), gali būti vartojami nurodant kvapiąsias medžiagas, kuriomis imituojamas spiritinis gėrimas, arba norint nurodyti jų naudojimą gaminant kitus nei gėrimai maisto produktus. Komitetas mano, kad ši nuostata galėtų suklaidinti vartotojus.

⁽⁵⁾ OL C 318, 2009 12 23, p. 10.

⁽⁶⁾ Žr., pavyzdžiui, tyrimą dėl mokyklinio amžiaus (11, 13 ir 15 metų) vaikų sveikatą veikiančios elgsenos; naujausio tokio tyrimo pagrindinių išvadų santrauka paskelbta 2016 m. (<http://spirits.eu/files/98/cp.as-095-2016-hbsc-survey-2016-key-messages-final.pdf>). Tai Europos mokyklų tyrimų, susijusių su alkoholiu ir kitomis svaiginimosi priemonėmis, projektas (angl. *the European School Survey Project on Alcohol and Other Drugs*, ESPAD), kuriame dalyvauja 15–16 m. jaunuoliai. Iš ESPAD tyrimo matyti, kad šiuo metu 86 % Europos studentų nurodo, kad per pastarąsias 30 dienų „nebuvo girti“. Apsvaigimo lygis sumažėjo 23 % (nuo 2003 m.). Atsitiktinio girtavimo dažnumas, kuris 2007 m. buvo smarkiai padidėjęs, sumažėjo 28 % (nuo 18 % 2007 m. iki 13 % 2015 m.). Šias teigiamas tendencijas galima išvelgti ir vaikinų, ir merginų elgesyje.

⁽⁷⁾ OL C 332, 2015 10 8, p. 28.

⁽⁸⁾ Komisijos pranešimas Europos Parlamentui ir Tarybai dėl privalomo alkoholinių gėrimų sudedamųjų dalių sąrašo ir maistingumo deklaracijos nurodymo etiketėse, COM(2017) 58 final, 2017 m. kovo 13 d.

4.3. EESRK pabrėžia, kad, siekiant užtikrinti pridėtinę vertę gamintojams ir apsaugoti vartotojų interesus, svarbu išlaikyti dabartinį spiritinių gėrimų sektoriaus apsaugos lygį, kai kalbama apie „gamybos vietą“ ir „kilmės vietą“. Naujoji terminija neturėtų lemti jokių didelių pokyčių spiritinių gėrimų sektoriuje, kadangi svarbiausia yra vieta, kurioje produktas distiluojamas ir gaminamas.

4.4. Valstybės narės yra atsakingos už neteisėto saugomų geografinių nuorodų vartojimo stebėseną, o Komisijai turėtų būti pranešama, kai valstybėse narėse taikomos taisyklės, užtikrinančios tinkamą netikrų spiritinių gėrimų pašalinimo iš rinkos sistemą.

4.5. Kad suinteresuotosios šalys galėtų pasiekti susitarimą, galima vykdyti protesto procedūrą, nes ji yra paprastesnė ir ją vykdant nedaroma poveikio rezultatams.

4.6. III priede pakeičiamas spiritinių gėrimų geografinių nuorodų registras turėtų būti vertinamas kaip galimybė modernizuoti modelį nedarant poveikio teisėms, išipareigojimams ar sistemos skaidrumui.

2017 m. kovo 29 d., Briuselis

*Europos ekonomikos ir socialinių reikalų komiteto
pirmininkas
Georges DASSIS*

Europos ekonomikos ir socialinių reikalų komiteto nuomonė. Pasiūlymas dėl Europos Parlamento ir Tarybos reglamento, kuriuo panaikinami Tarybos reglamentas (EEB) Nr. 1101/89 ir reglamentai (EB) Nr. 2888/2000 bei (EB) Nr. 685/2001

(COM(2016) 745 final – 2016/0368 (COD))

(2017/C 209/10)

Pranešėjas **Jan SIMONS**

Konsultavimasis	Europos Parlamentas, 2016 12 12 Europos Sąjungos Taryba, 2016 12 19
Teisinis pagrindas	Sutarties dėl Europos Sąjungos veikimo 91 ir 304 straipsniai
Atsakingas skyrius	Transporto, energetikos, infrastruktūros ir informacinės visuomenės skyrius
Priimta skyriuje	2017 3 15
Priimta plenarinėje sesijoje	2017 3 29
Plenarinė sesija Nr.	524
Balsavimo rezultatai (už/prieš/susilaikė)	228/3/0

1. Išvados ir rekomendacijos

1.1. Po konsultacijų su atitinkamomis atstovaujančiomis organizacijomis EESRK nusprendė, kad galima pritarti Komisijos pasiūlymui dėl reglamento, kuriuo panaikinamas Reglamentas (EEB) Nr. 1101/89 (laikinis reglamentas dėl vidaus vandenių laivų pašalinimo iš apyvarčios) ir Reglamentus (EB) Nr. 2888/2000 (dėl leidimų vežti krovinius Šveicarijos teritorija paskirstymo) ir (EB) Nr. 685/2001 (dėl leidimų vežti krovinius Bulgarijoje ir Rumunijai išdavimo iki jų įstojimo į ES).

2. Aplinkybės

2.1. Įgyvendindama programą REFIT ir vykdydama išsipareigojimą dėl geresnio reglamentavimo, kuriuo siekiama užtikrinti, kad teisėkūros sistema atitiktų paskirtį ir būtų aukštos kokybės, kaip nurodyta Europos Parlamento, Europos Sąjungos Tarybos ir Europos Komisijos tarpinstituciniame susitarime dėl geresnės teisėkūros, Komisija siūlo panaikinti tris reglamentas, kadangi jie yra nebeaktualūs.

2.1.1. Tai visų pirma laikinasis 1989 m. reglamentas dėl vidaus vandenių laivų pašalinimo iš apyvarčios, kuriame numatytos pajėgumų valdymo priemonės po dešimties metų užtikrintos Reglamentu (EB) Nr. 718/1999, tačiau 1989 m. reglamentas nepanaikintas.

2.1.2. Pasiūlymas taip pat susijęs su dviem kelių transporto srities reglamentais.

2.1.2.1. Pirmasis priimtas 2000 m. ir yra susijęs Šveicarijos nustatytų sunkiasvorėms transporto priemonėms taikomų leidimų kvotų paskirstymu valstybėms narėms. Pagal ES ir Šveicarijos Konfederacijos susitarimą nuo 2005 m. sausio 1 d. vežimui sunkiasvorėmis transporto priemonėmis netaikomos jokios kvotos ar leidimai.

2.1.2.2. Antrasis reglamentas susijęs su leidimų patekti į Bulgarijos ir Rumunijos krovinių vežimo rinką paskirstymu tuometinėms valstybėms narėms iki šių dviejų valstybių įstojimo į ES 2007 m. Šioms valstybėms 2007 m. įstojus į Sąjungą, tokie leidimai tapo nebeaktualūs.

3. Bendrosios pastabos

3.1. EESRK visada pritarė pozicijai, kad teisėkūros sistema turi atitikti paskirtį ir būti aukštos kokybės, tačiau kartu ji turi išlikti skaidri, aiški ir paprasta taikyti valstybėms narėms ir suinteresuotiesiems subjektams, šiuo atveju vidaus vandenių laivybos ir krovinių vežimo keliais sektoriuose.

3.2. EESRK mano, kad atsižvelgiant į minėtas įvairias priežastis, dėl kurių panaikinami šie trys ankstesni reglamentai, šis panaikinimas yra tiesiog logiškas.

3.3. Tačiau EESRK stebisi Komisijos sprendimu dėl šių dokumentų nerengti konsultacijų su suinteresuotosiomis šalimis ir neatlikti poveikio vertinimų. Vis dėlto šis pasiūlymas turi poveikį, netgi teigiamą (ypač 3.1 punkte paminėti aspektai), todėl dėl atsargumo niekada nepakenks surengti konsultacijas.

3.4. Todėl EESRK konsultavosi su susijusių tarpšakinių organizacijų atstovais. Konsultacijų metu taip pat paaiškėjo, kad dėl Komisijos pasiūlymo panaikinti tris reglamentus nekyla jokių prieštaravimų.

2017 m. kovo 29 d., Briuselis

*Europos ekonomikos ir socialinių reikalų komiteto
pirmininkas
Georges DASSIS*

Europos ekonomikos ir socialinių reikalų komiteto nuomonė. Bendras komunikatas Europos Parlamentui, Tarybai, Europos ekonomikos ir socialinių reikalų komitetui ir Regionų komitetui „Tarptautinis vandenynų valdymas. Mūsų vandenynų darnaus valdymo darbotvarkė“

(JOIN(2016) 49)

(2017/C 209/11)

Pranešėjas **Jan SIMONS**

Konsultavimasis	Europos Komisija, 2017 1 27
Teisinis pagrindas	Sutarties dėl Europos Sąjungos veikimo 304 straipsnis
Atsakingas skyrius	REX
Priimta skyriuje	2017 3 6
Priimta plenarinėje sesijoje	2017 3 29
Plenarinė sesija Nr.	524
Balsavimo rezultatai	201/2/2
(už/prieš/susilaikė)	

1. Išvados ir rekomendacijos

1.1. Europos ekonomikos ir socialinių reikalų komitetas (EESRK) atkreipia dėmesį, kad bendrame komunikate sprendžiamas ne tik vandenynų, bet ir jūrų valdymo klausimas. EESRK siūlo bendro komunikato pavadinimą pakeisti į „Mūsų vandenynų ir jūrų darnaus valdymo darbotvarkė“.

1.2. EESRK pritaria augančiam susirūpinimui dėl būtinybės geriau valdyti ir apsaugoti vandenynus, nes jiems daromas neigiamas poveikis vis didėja. Išstius šimtmečius mūsų pasaulio vandenynai atrodė tiesiog per platūs, kad jiems darytų įtaką tai, ką mes darome, tačiau dėl intensyvėjančios žmogaus veiklos vandenynams kyla grėsmė. Mūsų pasaulio vandenynai susiduria su netvaria žvejyba, netinkama apsauga, turizmu, dideliu eismu, užterštumu ir klimato kaitos poveikiu, pavyzdžiui, augančiu jūros lygiu ir kintančiu rūšių paplitimu. Galiojanti tarptautinio vandenynų valdymo sistema negali užtikrinti tvaraus vandenynų ir jų išteklių valdymo. Būtina nedelsiant imtis priemonių.

1.3. EESRK palankiai vertina Europos Komisijos (toliau – Komisija) ir Sąjungos vyriausiosios įgaliotinės užsienio reikalams ir saugumo politikai (toliau – vyriausioji įgaliotinė) bendrą komunikatą dėl geresnio vandenynų valdymo. Bendrame komunikate nustatyta darbotvarkė dėl mūsų vandenynų ateities, ateities, kuriai kyla grėsmė. Tačiau Komisija ir vyriausioji įgaliotinė vis dėlto turi nustatyti prioritėtines grėsmes, su kuriomis šiuo metu susiduria vandenynai, siekiant tinkamai atspindėti būtinybę nedelsiant imtis priemonių.

1.4. Viena iš neveiksmingo tarptautinio vandenynų valdymo priežasčių – galiojančios tarptautinio vandenynų valdymo sistemos spragos. EESRK rekomenduoja Komisijai ir vyriausiajai įgaliotinei spręsti šių spragų ir netikslumų klausimą, taip pat didinti atitiktį galiojančioms taisyklėms, pavyzdžiui, gerinant Jūrų strategijos pagrindų direktyvos įgyvendinimą. ES neturėtų siūlyti jokių naujų teisės aktų, jei pakaktų geriau įgyvendinti galiojančias taisykles ir reglamentus arba šį įgyvendinimą geriau koordinuoti.

1.5. EESRK pritaria bendrame komunikate išvardytiems veiksams, kuriais siekiama gerinti mūsų žinias apie Europos vandenynus. ES galėtų atlikti svarbų vaidmenį gerinant mūsų vandenynų valdymą, visų pirma remiant pasaulio vandenynų mokslinius tyrimus. Reiktų tinkamai ir veiksmingai naudotis turimais duomenimis. Yra daugybė duomenų apie mūsų jūras, kurie nėra nuoseklūs. Todėl EESRK primygtinai ragina Europos Sąjungą Jūrų stebėjimo ir duomenų tinklą paversti pasauliniu jūrų duomenų tinklu. ES galėtų tapti tokių mokslinių tyrimų koordinavimo centru.

1.6. EESRK ragina ES bendradarbiauti su šalimis partnerėmis siekiant sumažinti grėsmes ir riziką jūrų saugumui, pavyzdžiui, piratavimą, prekybą žmonėmis, ginklais ir narkotikais, kartu pasinaudojant naująja Europos sienų ir pakrančių apsaugos agentūra, Europos jūrų saugumo agentūra (EMSA) ir Europos žuvininkystės kontrolės agentūra (EŽKA). Naudojantis funkcionalia bendra keitimosi informacija aplinka bus užtikrinta, kad duomenys renkami vieną kartą ir jais veiksmingai dalijasi visos valstybės narės.

1.7. EESRK mano, kad geresnio vandenynų valdymo gebėjimų stiprinimas yra itin svarbus siekiant darnaus vystymosi ir besivystančioms šalims suteikiant galimybę naudotis vandenynais ir jų ištekliais pagal Jungtinių Tautų jūrų teisės konvencijos (UNCLOS) nuostatas. Todėl bendrame komunikate nurodytos ES priemonės vertinamos palankiai, tačiau Komisija ir vyriausioji įgaliotinė dar turi nurodyti konkrečius veiksmus ir priemones, kaip pasiekti tokį gebėjimų stiprinimą.

1.8. EESRK primygtinai ragina įsteigti pasaulio vandenynams ir jūroms skirtą ES suinteresuotųjų subjektų forumą, visų pirma todėl, kad vandenynų valdymas yra daugelį sričių aprėpiantis klausimas, rūpimas daugeliui suinteresuotųjų subjektų. Tačiau šiame forume reikėtų vengti diskusijų, jau vykstančių tarptautiniu lygmeniu, kartojimo. EESRK ragina Komisiją įtraukti visus suinteresuotuosius subjektus; jei norime užtikrinti veiksmingą vandenynų valdymą, reikia sutelkti visą pilietinę visuomenę.

1.9. EESRK nurodo, kad siekiant išvengti neteisėtos, nedeklaruojamos ir nereglamentuojamos žvejybos, reikia įgyvendinti veiksmingas vėliavos valstybės kontrolės ir vykdymo užtikrinimo priemones, įskaitant stebėsenos, kontrolės ir priežiūros priemones. Reikėtų geriau rinkti visų ES valstybių narių žvejybos duomenis ir jais tinkamai dalytis. Tai būtų galima pasiekti pasinaudojant turimomis Europos jūrų reikalų ir žuvininkystės fondo (EJRŽF) lėšomis.

1.10. EESRK mano, kad vandenynų valdymu reikėtų suderinti socialinį ir ekonominį vystymąsi bei jūrų apsaugą. Jūros dugno išteklių naudojimui skirtas technologijas reikia taikyti rūpestingai ir atsargiai. Jų inovatyvumas ir svarba ekonominei plėtrai neturi atitraukti dėmesio nuo galimo pavojaus, kylančio aplinkai, kurioje vykdoma ši veikla. Rengiant lygiaverčius konkrečios vietovės vandenynų išteklių naudojimo poveikio vertinimus, būtų galima pasinaudoti patirtimi, įgyta atliekant sausumos poveikio aplinkai vertinimus.

2. Bendro komunikato aplinkybės

2.1. 2015 m. birželio mėn. JT Generalinės Asamblėjos (JTGA) valstybės narės oficialiai susitarė parengti su UNCLOS susijusią tarptautinę teisiškai privalomą priemonę dėl jūrų biologinės įvairovės išsaugojimo ir tausaus jos naudojimo nacionalinei jurisdikcijai nepriklausančiuose rajonuose (BBNJ) ⁽¹⁾. Kadangi šalys vis dažniau atsigrežia į vandenynus norėdamos vystyti savo ekonomiką, daugumai vandenynų teritorijų daromas neigiamas jūroje ar sausumoje vykdomos netvarios veiklos poveikis, kurį dar labiau paaštrina klimato kaitos ir vandenynų rūgštėjimo poveikis.

2.2. Europos Sąjunga parengė geresnio vandenynų valdymo darbotvarkę laikantis nuoseklaus, tarpsektorinio, taisyklėmis grindžiamo tarptautinio požiūrio. Šis komunikatas taip pat yra ES atsakas į Jungtinių Tautų 2030 m. darnaus vystymosi darbotvarkę, visų pirma į 14 darnaus vystymosi tikslą „išsaugoti ir tvariai naudoti vandenynus, jūras ir jūrų išteklius“, ir yra glaudžiai susijęs su kitais šios darbotvarkės tikslais. Jis pagrįstas Komisijos nariui Karmenu Vella Komisijos Pirmininko Jean-Claude Juncker suteiktais politiniais įgaliojimais „prisidėti rengiant tarptautinio vandenynų valdymo principus“.

2.3. Komisijos ir vyriausiosios įgaliotinės bendrame komunikate pateikiama 14 veiksmų, kurių reikia imtis trijose prioritetinėse srityse: 1) tobulinti tarptautinio vandenynų valdymo sistemą, 2) sumažinti žmogaus veiklos poveikį vandenynams ir sukurti sąlygas darniai mėlynajai ekonomikai, 3) aktyviau vykdyti tarptautinius vandenynų mokslinius tyrimus ir rinkti duomenis apie vandenynus.

2.3.1. Tarptautinio vandenynų valdymo sistemos tobulinimas

2.3.1.1. Komisija ir vyriausioji įgaliotinė parengė veiksmus, kuriais siekiama spręsti problemas, pavyzdžiui, išsaugoti ir tvariai naudoti jūrų biologinę įvairovę BBNJ, pasiekti tikslą iki 2020 m. turėti 10 % saugomų jūrų teritorijų ir mažinti grėsmes ir pavojus jūrų saugumui, pavyzdžiui, piratavimą ir prekybą žmonėmis, ginklais ir narkotikais.

⁽¹⁾ A/RES/69/292.

2.3.2. Žmogaus veiklos poveikio vandenynams mažinimas ir sąlygų darniai mėlynajai ekonomikai kūrimas

2.3.2.1. Komisija ir vyriausioji įgaliotinė pasiūlė veiksmų, kuriais siekiama įgyvendinti Paryžiaus susitarimą, daugiausia dėmesio skiriant su vandenynais susijusiems veiksams, kad būtų pažabota neteisėta, nedeklaruojama ir nereglamentuojama (NNN) žvejyba bei jūrų teršimas šiukšlėmis, taip pat siekiama parengti tarptautines jūrinių teritorijų planavimo gaires.

2.3.3. Tarptautinių vandenynų mokslinių tyrimų stiprinimas ir duomenų apie vandenynus rinkimas

2.3.3.1. Komisija ir vyriausioji įgaliotinė parengė veiksmų, skirtų gerinti mūsų supratimą ir patikimas mokslines žinias siekiant tvaraus vandenynų išteklių valdymo ir žmogaus veiklos poveikio vandenynams mažinimo.

3. Bendrosios pastabos

3.1. EESRK atkreipia dėmesį, kad bendrame komunikate sprendžiamas ne tik vandenynų, bet ir jūrų valdymo klausimas. Dėl nemažų šių vandenų sąsajų EESRK siūlo pakeisti bendro komunikato pavadinimą į „Mūsų vandenynų ir jūrų darnaus valdymo darbotvarkė“ siekiant patikslinti iniciatyvos taikymo sritį.

3.2. EESRK pripažįsta išskirtinį UNCLOS indėlį stiprinant taiką, saugumą ir visų tautų bendradarbiavimą bei skatinant ekonominę ir socialinę visų pasaulio tautų pažangą, vadovaujantis Jungtinių Tautų principais, bei siekiant darnaus jūrų ir vandenynų vystymosi.

3.3. EESRK pažymi, kad Jungtinių Tautų Generalinė Asamblėja atlieka metinę vandenynų reikalų pokyčių ir jūrų teisės apžvalgą ir kasmet priima dvi rezolucijas, kuriomis nustatomos pasaulinės integruotos politikos gairės: vieną dėl vandenynų ir jūrų teisės, kitą – dėl tvarios žuvininkystės. ES turėtų aktyviau bendradarbiauti su savo tarptautiniais partneriais siekiant sudaryti sąlygas JT nurodytų priemonių įgyvendinimui.

3.4. EESRK mano, kad vandenynų valdymu reikėtų suderinti socialinį ir ekonominį vystymąsi bei jūrų apsaugą. Pagrindinis jo tikslas turėtų būti užtikrinti tvarų daugkartinį jūrų išteklių ir aplinkos naudojimą, taip pat būsimoms kartoms. Išteklių gavyba neturėtų kenkti ekosistemos, priešingai, ji turėtų būti suderinama su ekosistema ir turėtų būti vykdoma atsakingai taikant tinkamą politiką ir naudojantis tinkama valdymo struktūra.

3.4.1. Jūros dugno išteklių naudojimui skirtas technologijas reikia taikyti rūpestingai ir atsargiai. Jų inovatyvumas ir svarba ekonominei plėtrai neturi atitraukti dėmesio nuo galimo pavojaus, kylančio aplinkai, kurioje vykdoma ši veikla. Rengiant lygiaverčius konkrečios vietovės vandenynų išteklių naudojimo poveikio vertinimus, būtų galima pasinaudoti patirtimi, įgyta atliekant sausumos poveikio aplinkai vertinimus.

3.5. EESRK primygtinai ragina įsteigti ES suinteresuotųjų subjektų forumą, skirtą viso pasaulio vandenynams ir jūroms, tačiau teigia, kad jame turėtų dalyvauti ir pilietinė visuomenė. Toks forumas galėtų būti keitimosi žiniomis, patirtimi ir geriausia vandenynų valdymo praktika platforma. Jis taip pat galėtų būti naudojamas ES lėšų paskirstymo tobulinimui siekiant gerinti vandenynų valdymą bei galėtų sustiprinti pastangas siekiant įvertinti ekonominį viešųjų investicijų į jūrų mokslinius tyrimus ir stebėjimą efektyvumą.

3.6. EESRK mano, kad Europos Sąjunga, teikdama naujus pasiūlymus dėl vandenynų valdymo gerinimo, turėtų atsižvelgti į bendrą pasaulinę padėtį, kad nebūtų neapdairiai pakenkta toms vandenynų valdymo sritims, kurios jau veikia tinkamai ir sklandžiai. Europos Sąjunga taip pat turėtų vengti diskusijų, kurios jau vykdomos tarptautiniu lygmeniu, kartojimo.

3.7. EESRK pripažįsta, kad dėl reguliavimo spragų gali būti vykdoma nereglamentuojama ir nedeklaruojama veikla, pereikvojami jūrų išteklių ir naikinamos Žemės ekosistemos. Siekiant spręsti šiuos klausimus, labai svarbūs yra moksliniai šių ekosistemų tyrimai, taip pat svarbu geriau suprasti esamą valdymo struktūrą, kad būtų galima pašalinti šias spragas. EESRK mano, kad ES galėtų tapti pasaulio vandenynų mokslinių tyrimų srities lydere bei tokių tyrimų koordinavimo centru.

3.8. Be reguliavimo spragų ir netikslumų nustatymo, vienas iš Komisijos ir vyriausiosios įgaliotinės tikslų turėtų būti geresnis esamų taisyklių laikymosi užtikrinimas. Kaip pažymėjo Komisijos narys K. Vella, komentuodamas ES veiksmus kovoje su neteisėta žvejyba⁽²⁾, tai galėtų būti pasiekta pasinaudojus ES svarba rinkoje tam tikrose politikos srityse, pavyzdžiui, žuvininkystėje, ir pasitelkus svarbius dalyvius.

3.9. EESRK sutinka, kad visi sektoriai turi nuolat stengtis gerinti vandenynų valdymo modelį, nes mūsų vandenynams daromas neigiamas poveikis vis didėja. EESRK kaip pavyzdį pateikia tai, kad organizacijos, pavyzdžiui, regioninės žuvininkystės valdymo organizacijos (RŽVO) ir Tarptautinė jūrų organizacija (TJO) stengiasi gerinti savo valdymo principus siekdamas sustiprinti esamą strateginę programą.

3.10. EESRK mano, kad Komisija ir vyriausioji įgaliotinė turėtų įvertinti visus su įgūdžiais, kompetencijomis ir mokymu susijusius poreikius, siekiant supaprastinti numatomą darbo vietų kūrimą vandenynų pramonės srityse; šis klausimas komunikate liko neaptartas.

4. Konkrečios pastabos

4.1. Tarptautinio vandenynų valdymo sistemos tobulinimas

4.1.1. EESRK palankiai vertina Komisijos ir vyriausiosios įgaliotinės pasirengimą bendradarbiauti su valstybėmis narėmis ir tarptautiniais partneriais siekiant užtikrinti pagrindinių esamų pasaulio vandenynų valdymo priemonių, pavyzdžiui, Tarptautinės darbo organizacijos (TDO) Konvencijos dėl darbo žvejybos sektoriuje, priėmimą, ratifikavimą ir įgyvendinimą, ir naujų reikalingų priemonių, pavyzdžiui, planuojamo BBNJ UNCLOS įgyvendinimo susitarimo, parengimą. EESRK taip pat skatina Komisiją ir vyriausiąją įgaliotinę bendradarbiauti su TJO, siekiant palengvinti TJO priemonių įgyvendinimą ir tinkamą vykdymą. Komisija turi nustatyti praktinius veiksmus ir priemones šiam tikslui pasiekti.

4.1.2. EESRK palankiai vertina Komisijos ir vyriausiosios įgaliotinės išsipareigojimą gerinti pasaulinių ir regioninių organizacijų ir partnerysčių koordinavimą ir bendradarbiavimą su pagrindinėmis vandenynų klausimais suinteresuotomis šalimis. Tai rodo ES pastangas įgyvendinti integruotą ir tarpsektorinį požiūrį į vandenynų veiklos valdymą, kuris didžia dalimi tebėra sektorinis. EESRK primygtinai ragina Komisiją ir vyriausiąją įgaliotinę dalyvauti JT Vandenynų grupėje; tai mechanizmas, kuriuo siekiama stiprinti Jungtinių Tautų sistemai priklausančių kompetentingų organizacijų veiklos koordinavimą, nuoseklumą ir veiksmingumą.

4.1.3. Siekiant darnaus vystymosi ir norint sudaryti sąlygas besivystančioms šalims naudotis vandenynais ir jų išteklių tvariai ir laikantis UNCLOS konvencijos, labai svarbus yra gebėjimų stiprinimas. Tačiau Komisija ir vyriausioji įgaliotinė dar turi nustatyti konkrečias ES gebėjimų stiprinimo priemones.

4.1.3.1. EESRK atkreipia dėmesį į tai, kad bendrame komunikate nurodomi gebėjimų stiprinimo ištekliai, skirti darniam vystymuisi ir Viduržemio jūros regiono mėlynajai ekonomikai. Tačiau tokių išteklių reikia sutelkti visoms Europos jūroms, taip pat ir Arkties regionui.

4.1.4. EESRK pritaria, kad reikėtų geriau apsaugoti Arkties išteklius – būsimų kartų gamtinį kapitalą, o dabartinius aplinkos pokyčius Arkties regione laikyti Europos ir pasaulinės pažangos klimato apsaugos srityje priemone. EESRK mano, kad Komisija galėtų didinti ekonominės veiklos vykdytojų Arkties regione informuotumą apie šios teritorijos pažeidžiamumą ir vis didėjančią darnaus jos vystymo būtinybę. Arkties regionų išsaugojimas ir kova su klimato kaita neturi būti vykdomi nepaisant gyventojų interesų arba jiems nenaudingu būdu. Nors ten gyvenantys žmonės nori išsaugoti savo kultūrą, jie taip pat norėtų pasinaudoti darnaus ekonominio ir socialinio vystymosi teikiama galimybe.

4.1.4.1. EESRK ragina pilietinę visuomenę atlikti aktyvų vaidmenį siekiant skatinti atsižvelgti į vietos bendruomenių interesus ir jiems rūpimus klausimus. ES taip pat galėtų surengti viešas diskusijas, kurių metu pagrindiniai veikėjai galėtų pateikti savo pastabų dėl šios teritorijos darnaus vystymo dalyvaujant vietos gyventojams. Būtų galima apsvarstyti galimybę sukurti Briuselyje veikiančią Arkties informacijos centrą⁽³⁾.

⁽²⁾ 2015 m. balandžio 21 d. Europos Komisijos pranešimas spaudai „ES veiksmas kovojant su neteisėta žvejyba. Tailandui pareiškta oficialus išpėjimas (parodyta geltona kortelė), o Pietų Korėja ir Filipinai pripažinti pašalinusiais trūkumais“, http://europa.eu/rapid/press-release_IP-15-4806_en.htm.

⁽³⁾ OL C 75, 2017 3 10, p. 144

4.1.5. Padažnęję nesaugios migracijos jūra atvejais pabrėžia būtinybę imtis skubių veiksmų siekiant užkirsti kelią žūtimis jūroje. Todėl EESRK palankiai vertina priimtą naują Reglamentą (ES) 2016/1624 dėl Europos sienų ir pakrančių apsaugos pajėgų, nors Komitetas primygtinai rekomendavo jas pavadinti „Europos sienų apsaugos agentūra“. EESRK taip pat pritaria iš dalies pakeistiems Europos jūrų saugumo agentūros (EMSA) bei Europos žuvininkystės kontrolės agentūros (EŽKA) reglamentams.

4.1.5.1. Savo nuomonėje dėl pasiūlymo iš dalies keisti reglamentą, kuriuo įsteigiama Europos jūrų saugumo agentūra⁽⁴⁾, EESRK pažymėjo, kad palankiai vertina EMSA atliekamą vaidmenį didinant jūrų saugumą valstybėse narėse. Jis taip pat pabrėžė, kad labai svarbu apgalvotai plėsti EMSA užduotis ir kompetencijos sritis.

4.1.6. EESRK atkreipia dėmesį į ES priemones kovojant su neteisėta žvejyba ir stiprinant darnų iš vandenynų gaunamų maisto išteklių valdymą. Bendra žuvininkystės politika pradėta vykdyti praeito amžiaus 7-ajame dešimtmetyje ir turi būti nuolat persvarstoma. Komitetas palankiai vertina šį politikos atnaujinimo procesą siekiant neatsilikti nuo technologinių pokyčių ir geriau išsaugoti bei apsaugoti žuvų išteklius.

4.1.6.1. EESRK pažymi, kad siekiant išvengti neteisėtos, nedeklaruojamos ir nereglamentuojamos žvejybos, turėtų būti įgyvendintos veiksmingos kontrolės ir vykdymo užtikrinimo priemonės, įskaitant stebėsenos, kontrolės ir stebėjimo priemones. Komitetas atkreipia Komisijos ir vyriausiosios įgaliotinės dėmesį į tai, kad Jungtinės Tautos su susirūpinimu pažymėjo, jog kai kuriose vietovėse veiksmingą jūros žūklės valdymą apsunkina nepatikima informacija. Todėl visos ES valstybės narės turėtų prisidėti prie duomenų apie žvejybą jų vandenyse gerinimo ir jais dalytis. Tai galėtų būti pasiekta naudojant turimas EJRŽF lėšas.

4.1.6.2. EESRK ragina Komisiją toliau dėti pastangas siekiant gerinti RŽVO darbo rezultatus. Be to, laikydamasi kompleksinio požiūrio į jūrų reikalus, Komisija turėtų stengtis užtikrinti geresnį įvairių forumų, pavyzdžiui, regioninių jūrų konvencijų ir pasaulinių organizacijų, koordinavimą.

4.2. *Žmogaus veiklos poveikio vandenynams mažinimas ir sąlygų darniai mėlynajai ekonomikai kūrimas*

4.2.1. EESRK tvirtai remia ES priemones, įskaitant komunikatą dėl COP21 susitarimo įgyvendinimo ir žalingo vandenynų šiltėjimo, jūros lygio kilimo ir rūgštėjimo poveikio švelninimo. EESRK taip pat ragina Komisiją ir vyriausiąją įgaliotinę veikti iniciatyviai ir įvertinti tokio poveikio įtaką mėlynajai ekonomikai, ne tik gerai išsitvirtinusiai, bet ir besikuriančiai pramonei.

4.2.2. EESRK ragina Komisiją imtis veiksmų, kad būtų skatinama įgyvendinti Susitarimą dėl uosto valstybės priemonių, kuris įsigaliojo 2016 m. birželio mėn. kaip privaloma tarptautinė sutartis, kuria siekiama kovoti su neteisėta, nedeklaruojama ir nereglamentuojama (NNN) žvejyba. Tikimasi, kad tinkamas Susitarimo dėl uosto valstybės priemonių įgyvendinimas paskatins tvaresnę sektoriaus plėtrą ir turės reikšmingos įtakos visai žuvininkystės tiekimo grandinei.

4.2.3. EESRK mano, kad reikėtų taikyti griežtas sankcijas už žvejybos įstatymų pažeidimus. Svarbu įgyvendinti TDO konvenciją dėl darbo žvejybos sektoriuje siekiant išvengti darbuotojų išnaudojimo žvejybos laivuose ir nesąžiningos konkurencijos dėl pagrindinių darbo principų ir teisių pažeidimų. Gyvenimo ir darbo sąlygos jūroje turi atitikti aukščiausius tarptautinius ir ES standartus.

4.2.4. EESRK atkreipia dėmesį į tai, kad žalingos žuvininkystės subsidijos – skirtos žvejybos laivynų pajėgumams didinti, ar suteiktos NNN žvejyba užsiimantiems žvejams – yra viena iš pagrindinių išteklių poreikio priežasčių, todėl palankiai vertina ES išsipareigojimą paspartinti darbą siekiant užbaigti Pasaulio prekybos organizacijoje šiuo klausimu vykstančias derybas.

4.2.5. Dėl į jūrą išmetamų šiukšlių EESRK su nerimu pažymi, kad vis akivaizdžiau matyti žalingas šio reiškinio poveikis jūrų faunai ir florai ir buveinėms, taip pat jūrų biologinei įvairovei ir aplinkai. EESRK pabrėžia ypatingą susirūpinimą dėl mikroplastiko, kuris patekęs į jūrą tiesiogiai, ar yrant makroplastiko šiukšlėms, pasiekia net pačias atokiausias vietas, įskaitant giliausius vandenius, ir išskiria kenksmingas chemines medžiagas, kurios gali užteršti maisto grandinę.

⁽⁴⁾ OJ C 107, 2011 4 6, p. 68

4.2.5.1. EESRK palankiai vertina pastangas pagal kiekvieną iš regioninių jūrų konvencijų kovoti su jūrų tarša ir ją mažinti bei konkrečių regioninių veiksmų planų kūrimą. EESRK ragina ES valstybes nares gerinti Jūrų strategijos pagrindų direktyvos įgyvendinimą, kad būtų pasiekta ir išlaikyta gera jūrų aplinkos būklė. Komisija taip pat turėtų skatinti ES nepriklausančius regionus imtis panašių veiksmų planų.

4.2.5.2. EESRK pritaria, kad tarptautiniai mechanizmai, pavyzdžiui, MARPOL konvencija, yra svarbūs kovojant su teršimu iš laivų ir ragina Komisiją 2017 m. pasiūlyti peržiūrėti Uosto priėmimo įrenginių direktyvą siekiant dar didesnio MARPOL konvencijos taikymo srities ir apibrėžčių suderinamumo.

4.2.5.3. EESRK atkreipia dėmesį į tai, kad ES turėtų geriau suprasti regionų ypatumus bei išsiaiškinti į jūrą išmetamų šiukšlių, įskaitant mikroplastiką, šaltinius, kiekius, kelius, pasiskirstymo tendencijas, pobūdį ir poveikį, ir ragina Komisiją ir vyriausiąją įgaliotinę nagrinėti jūros taršos iš jūroje ir sausumoje esančių šaltinių klausimą.

4.2.6. EESRK pritaria Komisijos ir vyriausiosios įgaliotinės veiksmams siekti ir spartinti sėkmingą jūrinių teritorijų planavimą pasauliniu lygmeniu, įtraukiant visus pagrindinius suinteresuotuosius subjektus⁽⁵⁾.

4.2.7. EESRK ragina Komisiją ir vyriausiąją įgaliotinę skatinti regioninę ir tarptautinę bendradarbiavimą kuriant ilgalaikius saugomų jūrų teritorijų tvaraus finansavimo mechanizmus bei užtikrinant, kad jie būtų gerai valdomi ir sudarytų ekologiškai nuoseklų tinklą.

4.3. *Tarptautinių vandenynų mokslinių tyrimų stiprinimas ir duomenų apie vandenynus rinkimas*

4.3.1. EESRK pritaria bendrame komunikate išvardytiems veiksmams, kuriais siekiama didinti žinias apie Europos vandenynus. Todėl EESRK primygtinai ragina Europos Sąjungą Jūrų stebėjimo ir duomenų tinklą paversti pasauliniu jūrų duomenų tinklu. ES galėtų tapti tokių mokslinių tyrimų koordinavimo centru. Tačiau prieš pradėdant rinkti ir analizuoti tolesnę informaciją, būtina gerai ir veiksmingai pasinaudoti šiuo metu turimais duomenimis. Yra daugybė duomenų apie mūsų jūras, kurie nėra nuoseklūs.

4.3.2. EESRK ragina Komisiją, remiantis Ekonominio bendradarbiavimo ir plėtros organizacijos (EBPO) siūlymu, skatinti tarptautinę bendradarbiavimą jūrų mokslo ir technologijų srityje kaip priemonę inovacijoms skatinti ir darniai mėlynosios ekonomikos plėtrai stiprinti.

4.3.3. Galiausiai, EESRK siūlo Komisijai ir valstybėms narėms dirbti siekiant pagerinti statistikos ir metodikos pagrindą Europos ir nacionaliniu lygmenimis, kad būtų galima išmatuoti jau įsitvirtinusių ir naujai besiformuojančių su vandenynais susijusių sektorių apimtį bei veiklos rezultatus ir jų indėlį į visą ekonomiką.

2017 m. kovo 29 d., Briuselis

*Europos ekonomikos ir socialinių reikalų komiteto
pirmininkas
Georges DASSIS*

⁽⁵⁾ Nuoroda į 2-ąją tarptautinę konferenciją dėl jūrinių teritorijų planavimo, kurią kartu organizuoja Europos Komisijos Jūrų reikalų ir žuvininkystės generalinis direktoratas ir UNESCO Tarpyvyriausybinė okeanografijos komisija. Ji įvyks 2017 m. kovo 15–17 d. UNESCO būstinėje Paryžiuje, Prancūzijoje.

Europos ekonomikos ir socialinių reikalų komiteto nuomonė. Pasiūlymas dėl reglamento, kuriuo iš dalies keičiami Reglamentas (ES) 2016/1036 dėl apsaugos nuo importo dempingo kaina iš Europos Sąjungos narėmis nesančių valstybių ir Reglamentas (ES) 2016/1037 dėl apsaugos nuo subsidijuoto importo iš Europos Sąjungos narėmis nesančių valstybių

(COM(2016) 721 final)

(2017/C 209/12)

Pranešėjas **Christian BÄUMLER**

Bendrapranešėjis **Andrés BARCELÓ DELGADO**

Konsultavimasis	Komisija, 2016 11 24
Teisinis pagrindas	Sutarties dėl Europos Sąjungos veikimo 304 straipsnis
Atsakingas skyrius	REX
Priimta skyriuje	2017 3 6
Priimta plenarinėje sesijoje	2017 3 29
Plenarinė sesija Nr.	524
Balsavimo rezultatai	194/0/1
(už/prieš/susilaikė)	

1. Išvados ir pasiūlymai

1.1. Europos ekonomikos ir socialinių reikalų komitetas (EESRK) yra pasiryžęs siekti, kad būtų plėtojama atvira ir sąžininga prekyba, ir pripažįsta, kad ji – ekonomikos augimo ir darbo vietų kūrimo variklis.

1.2. EESRK ragina Europos ir trečiųjų šalių eksportuojantiems gamintojams užtikrinti vienodas veiklos sąlygas ir taikyti veiksmingas prekybos apsaugos priemones.

1.3. EESRK laikosi nuomonės, kad apskritai Komisijos pasiūlymu sukurta pusiausvyra tarp, viena vertus, klausimo dėl Kinijos rinkos ekonomikos statuso ir, antra vertus, tikslo sukurti veiksmingą dempingo apskaičiavimo metodą.

1.4. EESRK pritaria Komisijos pasiūlymui, kad dempingo skirtumą reikėtų skaičiuoti ne pagal standartinę metodiką, bet pagal lyginamuosius standartus, kuriais atsižvelgiama į labai iškraipytas gamybos ir pardavimo sąnaudas. EESRK atkreipia dėmesį į tai, kad 2016 m. nuomonėje dėl tvirtų darbo vietų ir ekonomikos augimo apsaugos plieno pramonėje jis jau ragino, atliekant Kinijos importo antidempingo ir antisubsidijų tyrimus, netaikyti standartinės metodikos, kol šalis neatitinka penkių ES nustatytų rinkos ekonomikos statuso kriterijų.

1.5. EESRK palankiai vertina Komisijos ketinimą taikyti specialius kriterijus, pagal kuriuos būtų nustatoma, ar padėtis rinkoje labai iškreipta. Komitetas pažymi, kad taip pat reikėtų įvertinti, kaip laikomasi Tarptautinės darbo organizacijos (TDO) standartų ir daugiašalių aplinkos susitarimų.

1.6. EESRK ragina Parlamentą ir Tarybą aiškiai pareikšti, kad Komisija kiekvienai šaliai, kurioje yra didelių rinkos iškraipymų, parengs specialią jai skirtą ataskaitą. Tai bus taikoma visoms šalims, kurių atžvilgiu kartu paėmus per ankstesnį penkerių metų laikotarpį buvo pradėta 70 % antidempingo tyrimų.

1.7. Tačiau EESRK pažymi, kad Komisijos pasiūlymą iš dalies keisti pagrindinį antidempingo reglamentą dar galima tobulinti, kad antidempingo tyrimo procesas būtų veiksmingesnis ir praktiškesnis (galima tobulinti nuostatas dėl siūlomų ataskaitų teisinio statuso, galimybių jas parengti ir jų galiojimo), ypač kalbant apie prievolę įrodyti, kuri neturėtų būti perkeliama Europos pramonės sektoriui.

- 1.8. EESRK pabrėžia, kad mažosios ir vidutinės įmonės taip pat turi turėti galimybę pasinaudoti skundų dėl antidempingo ir antisubsidijų procedūra.
- 1.9. EESRK palaiko Komisijos pasiūlymą dėl pereinamojo laikotarpio taisyklių ir konsultacijų tvarkos.
- 1.10. EESRK ragina Komisiją kiek galima griežčiau užtikrinti, kad naujoji ES antidempingo politika derėtų su PPO antidempingo susitarimu ir taip būtų užtikrintas didesnis teisinis tikrumas.
- 1.11. EESRK rekomenduoja, kad vykdant prekybos apsaugos politiką šalių, kuriose yra didelių rinkos iškraipymų, atžvilgiu būtų laikomasi tarptautiniu lygmeniu, ne vien ES, suderintos metodikos. Reikia glaudžiai derinti veiksmus su didžiaisiais prekybos partneriais.
- 1.12. EESRK palankiai vertina Komisijos siūlomus antisubsidijų reglamento pakeitimus.

1.13. EESRK pažymi, kad prekybos apsaugos priemonių procedūrų veiksmingumas taip pat yra susijęs su 2013 m. pasiūlymu modernizuoti prekybos apsaugos priemones, įskaitant mažesnio mūto taisyklę. EESRK tvirtina, jog labai svarbu, kad prekybos apsaugos priemonių modernizavimo dokumentų rinkinys taip pat būtų baigtas rengti ir patvirtintas per artimiausius mėnesius ir taip būtų sukurta patikima ir veiksminga prekybos apsaugos sistema, apsaugotos darbo vietos ir ekonomikos augimas.

2. Bendrosios aplinkybės ir svarbiausios Komisijos dokumento nuostatos

2.1. Komisija siūlo ⁽¹⁾ iš dalies keisti Reglamentą (ES) 2016/1036 dėl apsaugos nuo importo dempingo kaina iš Europos Sąjungos narėmis nesančių valstybių ir Reglamentą (ES) 2016/1037 dėl apsaugos nuo subsidijuoto importo iš Europos Sąjungos narėmis nesančių valstybių. Pakeitimai yra susiję su antidempingo apskaičiavimu ir antisubsidijų tyrimo procedūra.

2.2. Naujajame Komisijos pasiūlyme išdėstyti pagrindinio antidempingo reglamento pakeitimai – panaikinamas skirtumas tarp rinkos ekonomikos valstybių ir ne rinkos ekonomikos valstybių, kurios yra PPO narės. Valstybėms, kurios nėra PPO narės ir yra ne rinkos ekonomikos valstybės, toliau galima taikyti „panašios šalies“ metodiką. Standartinė metodika bus taikoma visoms PPO narėms, išskyrus didelių rinkos iškraipymų atvejus. Tokiu atveju, pagal naujojo 2 straipsnio 6 dalies a punktą normaliąją vertę yra leidžiama apskaičiuoti remiantis neiškraipytais kainas ar lyginamuosius standartus atitinkančiomis gamybos ir pardavimo sąnaudomis.

2.3. Nors naujajame pasiūlyme dėl reglamento jokia konkreti šalis neišskirta, pasiūlymas glaudžiai susijęs su tuo, kad 2016 m. gruodžio 11 d. baigėsi Kinijos stojimo į Pasaulio prekybos organizaciją protokolo 15 straipsnio a punkto ii papunkčio galiojimas. Yra skirtingų aiškinimų, kokios gali būti šio termino pabaigos pasekmės ⁽²⁾.

2.4. Pagal standartinę metodiką dempingas turi būti skaičiuojamas lyginant eksporto į ES kainas ir gaminių kainas arba sąnaudas eksportuojančios šalies viduje. Tačiau ne rinkos ekonomikos šalims ES šiuo metu taikoma vadinamąją „panašios šalies metodiką“, pagal kurią atliekant skaičiavimus vietoj vidaus kainų imamos kitos „panašios šalies“ kainos ir sąnaudos.

2.5. Reglamente (ES) 2016/1036 dėl apsaugos nuo importo dempingo minimos PPO šalys, nelaikomos rinkos ekonomikos valstybėmis ⁽³⁾, kurioms turėtų būti taikoma nestandartinė antidempingo metodika.

2.6. Kadangi Kinijos stojimo į PPO protokolo 15 straipsnio a punkto ii papunkčio galiojimo pabaiga gali būti aiškinama kaip pagrindas ES suteikti Kinijai rinkos ekonomikos statusą, Europos Komisijai tenka numatyti įvairius scenarijus, kaip išsaugoti tvirtas prekybos apsaugos priemones, kartu apsaugoti Europos pramonės sektorių nuo nesąžiningos prekybos praktikos ir laikytis PPO įpareigojimų.

⁽¹⁾ COM(2016) 721 final.

⁽²⁾ Remiantis Europos Komisijos vertinimais, 2012–2016 m. laikotarpiu buvo pradėti 73 nauji antidempingo ir antisubsidijų tyrimai: 42 % jų atlikta dėl Kinijos, 10 % – dėl Indijos, 5 % – dėl Rusijos, 5 % – dėl Indonezijos ir 5 % – dėl Turcijos. 2016 m. dauguma laikinų priemonių buvo pirmiausia pritaikytos Kinijai, o kai kurios – Rusijai, Baltarusijai ir Korėjai.

⁽³⁾ 2016 m. birželio 8 d. Europos Parlamento ir Tarybos reglamentas (ES) 2016/1036 dėl apsaugos nuo importo dempingo kaina iš Europos Sąjungos narėmis nesančių valstybių (kodifikuota redakcija), OL L 176, 2016 6 30, p. 21.

2.7. 2016 m. vyko intensyvios ES institucijų ir suinteresuotųjų subjektų diskusijos. EESRK dalyvavo šiose diskusijose ir savo nuomonėje „Galimas rinkos ekonomikos statuso suteikimo Kinijai (prekybos apsaugos priemonių tikslu) poveikis pagrindiniams pramonės sektoriams (ir darbo vietoms bei augimui)“⁽⁴⁾ tvirtino, kad ES neturėtų atsisakyti priemonių, kuriomis užtikrinama laisva ir sąžininga prekyba su Kinija, kadangi dėl to būtų prarasta neleistinai daug (šimtai tūkstančių) darbo vietų. EESRK tvirtino, kad daugiausia jų būtų prarasta tam tikruose sektoriuose ir regionuose, pavyzdžiui, aluminio, dviračių, keramikos, elektrodų, geležies lydinių, stiklo, popieriaus, saulės baterijų plokščių, plieno ir padangų, ir kad jie padarinius pajustų skaudžiausiai. Komitetas paragino Europos Komisiją, Europos Parlamentą ir Tarybą skatinti sąžiningą tarptautinę konkurenciją – tai būtų būdas aktyviai ginti šias darbo vietas ir Europos visuomenės vertybes, kartu didinti pajamas bei gerovę Europos Sąjungoje⁽⁵⁾. 2016 m. gegužės 12 d. Europos Parlamentas priėmė rezoliuciją dėl Kinijos rinkos ekonomikos statuso.

2.8. Komisijos pasiūlymuose pateiktas nebaigtinis kriterijų, pagal kuriuos nustatoma, ar yra didelių rinkos iškraipymų, sąrašas. Šie iškraipymai daugiausia susiję su valstybės intervenciniais veiksmais tam tikrame sektoriuje. Komisijos tarnybos gali skelbti viešas ataskaitas, kuriose būtų apibūdinama konkreti tam tikros šalies ar tam tikro sektoriaus rinkos padėtis. Šios ataskaitos ir duomenys, kuriais remiantis jos būtų rengiamos, taip pat būtų įtraukti į visų su ta šalimi ar sektoriumi susijusių tyrimų dokumentų rinkinius, kad visos suinteresuotosios šalys galėtų pareikšti savo nuomonę ir pastabas.

2.9. Komisijos pasiūlyme nustatyta ne tik nauja dempingo apskaičiavimo metodika, bet ir pereinamojo laikotarpio tvarka, pagal kurią būtų taikomos esamos prekybos apsaugos priemonės ir vykdomi tyrimai. Komisijos pasiūlyme nurodyta, kad naujoji sistema bus taikoma tik tiems tyrimams, kurie bus pradėti įsigaliojus naujosioms nuostatoms. Naujos metodikos nustatymas nėra pakankamas pagrindas peržiūrėti esamas antidempingo priemones. Prašymai peržiūrėti metodiką gali būti teikiami tik tada, kai inicijuojama atitinkamos priemonės galiojimo pabaigos peržiūra.

2.10. Komisija taip pat siūlo keisti ES atliekamo trečiųjų šalių Vyriausybės suteiktų subsidijų tyrimo tvarką ir pasiūlyme iš dalies keisti pagrindinį subsidijų reglamentą paaiškina, kad apskaičiuojant subsidijų priemones galima atsižvelgti į papildomas per subsidijų tyrimą arba patikrinimą nustatytas subsidijas.

3. Bendrosios pastabos

3.1. EESRK palaiko atvirą ir sąžiningą ES prekybos politiką. ES (veikdama ES valstybių narių vardu, nes bendra prekybos politika yra išimtinės ES kompetencijos dalykas) skatina atvirą prekybą ir pripažįsta prekybos naudą – prekyba yra ekonomikos augimo ir darbo vietų kūrimo variklis.

3.2. EESRK palaiko veiksmingas prekybos apsaugos priemones. Vykdydama savo prekybos politiką ES reikalauja, kad vidaus ir užsienio gamintojai konkuruotų vienodomis veiklos sąlygomis. Todėl ji priešinasi nesąžiningai prekybos praktikai ir savo pačios teisės aktus įgyvendina taikydama prekybos apsaugos priemones, įskaitant antidempingo ir kompensacines priemones.

3.3. EESRK norėtų pažymėti, kad dauguma Kinijos importui taikomų antidempingo priemonių yra sutelktos tam tikruose sektoriuose – daugiausia jų taikoma plieno pramonės sektoriuje. Šis sektorius vienodai svarbus ir galutinės, ir pradinės grandies rinkai; kadangi šiame sektoriuje yra daugiau kaip 350 000 tiesioginių darbo vietų, o su juo susijusiuose sektoriuose – dar keletas milijonų, šiam sektoriui Europos gamybos pramonėje ir Europos ekonomikoje apskritai tenka itin svarbus vaidmuo.

3.4. EESRK laikosi nuomonės, kad apskritai Komisijos pasiūlymu sukurta pusiausvyra tarp, viena vertus, klausimo dėl Kinijos rinkos ekonomikos statuso ir, antra vertus, tikslo sukurti veiksmingą šalių atžvilgiu neutralų dempingo apskaičiavimo metodą.

3.5. EESRK palankiai vertina pagrindinio subsidijų reglamento pakeitimus, kuriais aiškiau išdėstyta subsidijų tyrimo procedūra.

3.6. EESRK siūlo reglamentų konstatuojamosiose dalyse aiškiai nurodyti, kad pagrindinio antidempingo reglamento pakeitimais Kinijai rinkos ekonomikos statusas nesuteikiamas.

⁽⁴⁾ OL C 389, 2016 10 21, p. 13.

⁽⁵⁾ OL C 389, 2016 10 21, p. 13.

3.7. Tačiau EESRK pažymėjo, kad 2016 m. gruodžio 13 d. Kinija paprašė PPO konsultuotis su JAV ir ES dėl fakto, kad jos nesilaiko PPO antidempingo susitarimo, ir kad ES atveju šios konsultacijos apima ir šiuo metu galiojantį pagrindinį antidempingo reglamentą, ir siūlomą iš dalies pakeistą reglamentą, kuris aptariamas šioje nuomonėje. Komitetas primena ankstesnius teisinius ginčus, kurie iliustruoja problemų sudėtingumą. Todėl EESRK kilo susirūpinimas dėl siūlomo antidempingo reglamento pakeitimo teisinio tikrumo ir Komitetas ragina Komisiją tvirtai pagrįsti, kad naujoji sistema dera su PPO antidempingo taisyklėmis.

3.8. EESRK pažymi, kad nė vienas iš pagrindinių ES prekybos partnerių nekeitė savo antidempingo metodikos, net ir atsižvelgiant į tai, kad baigėsi Kinijos stojimo į PPO protokolo 15 straipsnio a punkto ii papunkčio galiojimo laikotarpis. Tokia strategija susijusi su Pasaulio prekybos organizacijoje Kinijos pradėta procedūra, kurios rezultatų reikia palaukti.

3.9. EESRK rekomenduoja laikytis tarptautiniu lygiu, ne vien ES, suderinto požiūrio į šį klausimą.

3.10. Todėl EESRK ragina Komisiją, Parlamentą ir Tarybą atidžiai stebėti naujus pagrindinių prekybos partnerių taikomos prekybos apsaugos politikos pokyčius ir analizuoti jų poveikį prekybos srautų pusiausvyrai.

3.11. EESRK pažymi, kad Regionų komitetas ragino panaikinti mažesnio muito taisyklę⁽⁶⁾. Parlamentas 2014 m. balandžio mėn. rekomendavo mažesnio muito taisyklę taikyti tik dempingo darbo ir aplinkos srityse atvejais. Be to, 2016 m. nuomonėje EESRK paragino nebetaikyti mažesnio muito taisyklės plieno importui.

3.12. Šiuo atžvilgiu EESRK pažymi, kad prekybos apsaugos priemonių procedūrų veiksmingumas susijęs ir su 2013 m. pasiūlymu dėl prekybos apsaugos priemonių modernizavimo. EESRK nurodo, kad, nors esama artimo ryšio, prekybos apsaugos priemonių modernizavimo dokumentų rinkinys ir naujasis dempingo skirtumo apskaičiavimo metodas apima įvairius, techniniu ir teisiniu požiūriu nesusijusius ES antidempingo politikos ir įgyvendinimo aspektus. EESRK pažymi, jog visapusiškai išnaudojus dempingo skirtumą būtų lengviau siekti tikslo visose PPO valstybėse narėse sukurti rinkos ekonomikos sąlygas, taip pat nurodo, jog labai svarbu, kad prekybos apsaugos modernizavimo dokumentų rinkinys būtų baigtas rengti ir patvirtintas per artimiausius mėnesius ir taip būtų sukurta patikima ir veiksminga prekybos apsaugos sistema, išsaugotos ES darbo vietos ir ekonomikos augimas.

4. Konkrečios pastabos

4.1. EESRK pritaria Komisijos pasiūlymui (2 straipsnio 6a punktas) pakeisti skaičiavimo metodiką taip, kad tais atvejais, kai tam tikrose šalyse yra reikšmingų iškraipymų, būtų galima naudoti nestandartinę metodiką, ir mano, kad tokia metodika leistų Komisijai nustatyti ir apskaičiuoti tikrąjį dempingo dydį.

4.2. 2016 m. nuomonėje⁽⁷⁾ dėl tvarių darbo vietų ir ekonomikos augimo apsaugos plieno pramonėje EESRK jau ragino atliekant Kinijos importo antidempingo ir antisubsidijų tyrimus netaikyti standartinės metodikos, kol šalis neatitinka penkių ES nustatytų rinkos ekonomikos statuso kriterijų. Tai atitinka 2016 m. gegužės mėn. Europos Parlamento rezoliuciją.

4.3. EESRK sutinka su Komisijos vertinimu, kad kai kuriose šalyse kainos ir sąnaudos dėl valstybės kišimosi dirbtinai sumažintos, dėl to neatspindi tikrųjų rinkos veiksmų. Vidaus kainos ir sąnaudos reikšmingai iškraipomos valstybės intervenciniais veiksmais. Todėl tokiais atvejais vidaus kainų nereikėtų lyginti su eksporto kainomis.

4.4. EESRK pažymi, kad dabar naująjį skaičiavimo metodą taikyti reikėtų dėl reikšmingo rinkos iškraipymo – reglamente pateikiamas nebaigtinis tokio iškraipymo pavyzdžių sąrašas. Tačiau Komitetas nurodo, kad būtinausių darbo ir aplinkosaugos standartų pažeidimas gali prisidėti prie konkurencijos su ES bendrovėmis iškraipymo ir į tai reikėtų atsižvelgti, ypač jeigu tokie pažeidimai atsiranda dėl valstybės reguliavimo sistemos. Be to, reikėtų kruopščiai įvertinti, ar naujasis metodas dera su PPO taisyklėmis.

⁽⁶⁾ OL C 17, 2017 1 18, p. 13.

⁽⁷⁾ OL C 389, 2016 10 21, p. 50.

4.5. EESRK atkreipia dėmesį į tai, kad Kinija paprašė sudaryti oficialią komisiją PPO dėl ES taikomos vadinamosios „panašios šalies“ metodikos, ir nurodo, kad ES šiuo metu siekia įdiegti naują metodiką, kuri turėtų atitikti visus tarptautinius susitarimus. EESRK laikosi nuomonės, kad PPO priėmus sprendimą, jog, pasibaigus 15 straipsnio a punkto ii papunkčio galiojimui, Kinijai nebus automatiškai suteiktas rinkos ekonomikos statusas ir kad Kinija turi laikytis kitų Stojimo protokole prisiimtų įsipareigojimų, „panašios šalies“ metodika turėtų būti toliau taikoma.

4.6. EESRK pažymi, kad pagal siūlomą teisės aktą Komisija gali rengti ir skelbti ataskaitas, kuriose būtų aprašomos konkrečios tam tikros šalies arba sektoriaus rinkos aplinkybės. Šiomis ataskaitomis ir duomenimis, pagal kuriuos jos parengtos, būtų remiamasi atliekant tos šalies arba sektoriaus antidempingo tyrimus, jie būtų vieši. Šių ataskaitų duomenimis ES pramonės sektoriuje taip pat būtų galima naudotis teikiant skundą arba prašant atlikti peržiūrą. Tačiau EESRK nerimauja, kad Europos Komisijos pasiūlyme nenumatyta didinti faktinių darbuotojų, dirbančių su prekybos apsaugos priemonėmis, skaičių. Ji taip pat pažymi, kad neapibrėžtas šių ataskaitų teisinis statusas, taip pat neaišku, kaip ataskaitomis būtų galima pasinaudoti, jeigu suinteresuotoji šalis jas teisiškai užginčytų. Nepaminėta, kokių periodiškumu ataskaitos būtų atnaujinamos ir kaip jos bus pritaikytos pagal konkrečiam sektoriui iškilusius uždavinius.

4.7. EESRK taip pat nerimauja dėl to, kad šios ataskaitos nėra privalomos (pasiūlyme pažymėta, kad „Komisijos tarnybos gali skelbti ataskaitą“), ir ragina siūlomame teisės akte aiškiau apibrėžti prievolę įrodyti.

4.8. EESRK pažymi, kad skundų dėl antidempingo procedūra privalo būti veiksminga, realistiška ir įgyvendinama. Tačiau EESRK negali sutikti su prievolės įrodyti perkėlimu. Prievolė įrodyti, ar vykdytas dempingas, neturėtų būti nustatyta suinteresuotosioms ES įmonėms ir Komisijai. Su tuo susiję duomenų rinkimo reikalavimai turėtų išlikti tvarūs.

4.9. EESRK pabrėžia, kad mažosios ir vidutinės įmonės taip pat turėtų turėti galimybę naudotis skundų dėl antidempingo procedūra ir kad ypač daug dėmesio reiktų skirti pastangoms užtikrinti, kad tyrimo ir su juo susijusių duomenų rinkimo reikalavimų vykdymo išlaidos šioms įmonėms nebūtų per didelės.

4.10. EESRK laikosi nuomonės, kad Komisijos siūlomos pereinamojo laikotarpio nuostatos padeda užtikrinti teisinį aiškumą ir padės laikytis tokios tvarkos.

2017 m. kovo 29 d., Briuselis

*Europos ekonomikos ir socialinių reikalų komiteto
pirmininkas
Georges DASSIS*

Europos ekonomikos ir socialinių reikalų komiteto nuomonė. Pasiūlymas dėl Europos Parlamento ir Tarybos reglamento, kuriuo iš dalies keičiamas Reglamento (EB) Nr. 1059/2003 nuostatos dėl teritorijų tipologijų (TERCET)

(COM(2016) 788 final – 2016/0393 (COD))

(2017/C 209/13)

Konsultavimasis	Europos Sąjungos Taryba, 2017 1 25
Teisinis pagrindas	Sutarties dėl Europos Sąjungos veikimo 304 straipsnis
Atsakingas skyrius	Ekonominės ir pinigų sąjungos, ekonominės ir socialinės sanglaudos skyrius
Priimta plenarinėje sesijoje	2017 3 29
Plenarinė sesija Nr.	524
Balsavimo rezultatai	223/1/4
(už/prieš/susilaikė)	

Komitetas, remdamasis tuo, kad pasiūlymo turinys yra priimtinas ir savo nuostatą dėl pasiūlymo jis jau išdėstė nuomonėje dėl Pasiūlymo dėl Europos Parlamento ir Tarybos reglamento dėl bendro teritorinių statistinių vienetų klasifikatoriaus (NUTS), priimtoje 2001 m. liepos 11 d.⁽¹⁾, 524-ojoje plenarinėje sesijoje, įvykusioje 2017 m. kovo 29–30 d. (2017 m. kovo 29 d. posėdis), 223 nariams balsavus už, 1 – prieš ir 4 susilaikius, nusprendė naujos nuomonės šiuo klausimu nerengti ir laikytis pozicijos, kurią jis išsakė pirmiau minėtame dokumente.

2017 m. kovo 29 d., Briuselis

*Europos ekonomikos ir socialinių reikalų komiteto
pirmininkas
Georges DASSIS*

⁽¹⁾ OL C 260, 2001 9 17, p. 57.

ISSN 1977-0960 (elektroninis leidimas)
ISSN 1725-521X (popierinis leidimas)

Europos Sąjungos leidinių biuras
2985 Liuksemburgas
LUXEMBURGAS

LT